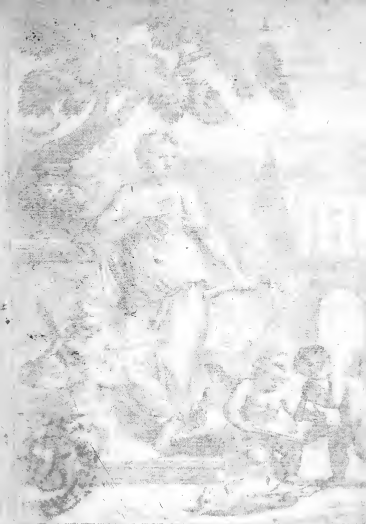

R. DE GRAAF
DE MULIERUM ORGANIS GENERATIONI INSERVIENTIBUS.

Lugduni Batavorum ex Officina HACKIANA *1672.*

REGNERI DE GRAAF

DE

MULIERUM ORGANIS GENERATIONI INSERVIENTIBUS

TRACTATUS NOVUS.

DEMONSTRANS

Tam Homines & Animalia cætera omnia, quæ Vivipara dicuntur, haud minus quam Ovipara ab Ovo originem ducere.

AD

COSMUM III.

MAGNUM ETRURIÆ DUCEM.

LUGDUNI BATAV.

Ex Officinâ HACKIANA, 1672.

MULIERUM

SERENISSIMO
COSMO III.
MAGNO ETRURIÆ DUCI.

SERENISSIME
MAGNE DUX,

FUit is familiæ Mediceæ & eſt ſemper in ſtudia liberalia tantus favor ac beneficentia in-

inexhausta, ut propterea omni ævo totus literatorum chorus sese debitores lubentissimè sint professi. Adeoque jam pluribus sæculis nihil fere ingenia aut pepererunt præclari, aut eruerunt abstrusi, quod non ad aliquem Generis Vestri Heroëm, grati animi significandi ergo, deferendum putârint. Atque, ne ab ultima antiquitate repetitam majorum gloriam commemorem *Laurentii*, veterisque *Cosmi*; qui eruditorum linguis ac doctrinæ monumentis nunquam intermorituris certatim sua quisque ætate fuerunt concelebrati; ad tempora memoriæ nostræ

ſtræ propiora oratio mea ſe convertet. *Galileus Galileus* vir ſublimis ingenii, Florentiæ Tuæ æternum decus, Hetruriȩ Magno Duci *Coſmo Secundo* miſit *Sidereum Nuntium*, tot miraculorum proditorem, & adportare juſſit incomparabile munus, inſertum Cœlo Mediceæ nomen gentis, quod perpete honore & curſu, proxima Jovis ſolio, mortalium nemini ante viſa quatuor aſtra ſignarent. At ille quidem Veſter, Veſtra ſub ditione, Vobis, quod ipſe gratus confitetur, multiplici beneficio devinctus, ſingularitèr ita facere debuiſſe queat videri; niſi, ut antea

dixi, iisdem vinculis omnes, etiam exteros ac longè positos, innexos teneretis & constrictos. Itaque in vicina nobis Belgica *Florentius Langrenus*, rerum cœlestium scientiâ præcellens, cum & is novi aliquid moliretur, pleniorem orbis Lunaris, quod nondum tunc alter, descriptionem aggressus, edito schemate Selenographo telluris cujusdam instar in varia regna & tetrarchias diviso, fas non esse existimavit præterire Mediceos, convenientemque illis est elargitus sedem in terra quam Honoris appellavit. Et nuper in hoc Batavorum solo industriæ felix

Chri-

Christianus Hugenius nulli id usque temporis observatum comitem Saturni, ipsumque planetam lucido circumdatum annulo, ac velut coronâ redimitum primus ingeniosè demonstrans, istâ quoque donandum Mediceum elegit Heroëm Eminentissimum & Serenissimum Principem Leopoldum. Ego denique, licèt non quemadmodùm illi fecerunt, æthera supposuerim ingenio meo, distantia sidera oculis admoverim, aut in scenam protraxerim quod cœlestis theatri cortina, terricolarum visui tot per annos negatum, cœrulea post aulæa suis

in adytis occultum ſervat, tamen & ipſe Naturæ peplum revelare auſus, ac patefacere nativitatis noſtræ primordia omnemque humani opificii officinam & apparatum ciſtis plus quam Eleuſiniis deliteſcentem; in profeſſione artis meæ publico daturus aliquid hactenùs irrepertum, quonam potiùs manifeſtis tot exemplis provocatus irem, niſi ad Te, familiæ columen, magnificentiæ & virtutum avitarum ex aſſe heredem, ô SERENISSIME? quem ſupplex precor, ut patiaris (& indulgentèr patieris) iſto nunc me titulo & nomine ſolo

uti, quo unicè mihi utendum ſuadet omen, quod in nomine latet. Quantulumcumque ſit enim quod repræſentare neque piget, neque pertimeſco, haud aliter ipſum quàm lætis oculis & innubilâ fronte ſpectatum iri, ejuſdem illius, quem unicum poſui modò, tituli & digni nominis benignum omen me ſperare compellit; futurumque ut recipiatur clementer, quicquid ego audeo offerre confidenter; quamquam longe mavelit in Auguſtæ SERENITATIS Tuæ clementia, quam in ſua confiden-

dentia non vanæ ſpei præſidium collocare

DEVOTUS

Nomini Splendorique

Mediceo

Delphis Batav.
idib. Februar.
cIↃ IↃ C LXXII.

REGNERUS DE GRAEF.

Ad

AD
LECTOREM.

Accipe, Lector benevole, Tractatum hunc ante quadriennium, dum Virorum Organa Generationi inservientia *conscriberem, Tibi promissum: in quo non veterum tantùm sed & recentiorum quoque circa* Partes Genitales *opinionem, novis figuris illustratam, reperies; quas anno præterito unà cum Clarissimo Professore* Sylvio, *in nosocomio Leidensi, cum cadavere à nobis præparato contulimus; cui cum accuratissimè corresponderent, placuit Cl. Viro figuras illas, dum partes genitales ostenderet, omnibus spectandas exhibere: ut singuli de illarum exactitudine judicare possent.*

Præterea Generationis historiam novis fundamentis superstructam exhibet: statuit enim om-

omnia omnino animalia adeoque
Hist. an. l. 7. c. 7. *hominem ipsum non ex Ovo in Utero à semine,* (*ut* Aristoteles) *aut*
Degener. animal. exercit. LXIX. *ejus virtute,* (*uti* Harveus *insinuare videtur*) *efformato, sed ex Ovo ante coitum in mulierum Testibus existente originem sumere: quod, quia primâ facie paradoxum videtur, ita quoque risum excitabit multis, & tamquam falsum rejicietur ab iis, qui nil nisi quod ipsi sentiunt rectum putant: at mirari desinent nec risum edent, nisi levitatis ac stultitiæ insimulari velint, donec perlectis verbis, rationibus & experimentis libratis, rem ita contingere posse didicerint: quod ut feliciùs eveniat, observandum, primo, omnia animalia vivipara dicta, non minus quam ovipara Ovaria plurimis ovis scatentia in se continere. Secundo, Ova illa eâdem ratione fœcundari, & ad uterum pertingere, ut in avibus: quemadmodum plusquam probabile apparebit iis, qui pe-*

penitius oviparorum partes genitales examinaverint; nam ut oviductus extremitas in membranosam expansionem terminatur in avibus, ita quoque tubæ Fallopianæ terminantur in quadrupedibus: & ut oviductus allabentia è calicibus vitella in avibus excipit, ita quoque tubarum expansio in quadrupedibus è folliculis expulsa ova recipit. Quæ ut clariora evadant, notari debet, Ova è testibus expelli, quoties masculino semine irradiata, brevi post coitum fœcundum inter eorum tunicas glandulosa quædam substantia excrescit, quæ ovum tam diu comprimit, donec per papillam in extrema folliculi superficie conspicuam erumpat: idque vel citius vel tardius prout animalia longiori aut breviori tempore uterum gerunt. Ova hâc ratione è testibus propulsa necessariò in abdominis cavum deciderent, nisi Tubæ Fallopianæ inexplicabili, ast visibili tamen modo ova illa exciperent,

Tabul. XVIII. HH.
Tab. XV. & XX. FF.

perent, & ad uterum deducerent: visibili inquam, quandoquidem illud sæpius conspeximus, cujus rei Testes citarem plurimos nisi sola autopsia, quâ idem indies demonstrare possum, sufficeret. Quales autem mutationes Ova illa in utero de die in diem subeunt, paucis adjunxi; quæ omnia cum etiam in Vaccis, Ovibus & aliis animalibus copiose à me dissectis observentur, quis non admittet, in mulieribus, quæ etiam Ova in Testibus & tubas utero annexas ut bruta animalia obtinent, generationem eâdem ratione contingere: eoque facilius, cum videamus varia animalia reperiri quæ tum ova tum fœtus intra se pariunt, unde tum ovipara tum vivipara censentur, qualia sunt, referente Fabricio ab Aquapendente *inter pisces quæ ab* Aristotele *cartilaginea appellantur, Squatina, Raia, Canis seu Galeus piscis, vulgo Venetiis Asiarius dictus & inter serpentes Vipera.*

cap. XVI.

De formato fœtu cap. III.

Ne

Nec tamen ſibi imaginentur in mulieribus & quadrupedibus Ova duriori cortice obvolvi, quandoquidem illa non ſit de eſſentia ovi, & plura reperiantur ova quæ duriori cortice deſtituuntur quam quæ illâ inveſtiuntur; quemadmodum ſerpentum, ranarum, piſcium aliorumque animalium Ova examinantibus facile innoteſcet. Neque putent in Mulieribus, & ceteris viviparis, iſto quo in Gallinis modo (ut quidem Harveus *eſt auctor) per unum aut alterum diem viro commiſſis omnia omnino Ova fœcunda reddi; nam ne quidem in omni avium genere id contingere certum eſt, in quorum aliis duo, in aliis tria, in aliis quatuor, in nonnullis decem & plura Ova ſimul fœcundantur & ab iis excluduntur. Mulieres vero (quamquam & ipſæ plura in ovariis ova contineant) plerumque tamen in noſtris regionibus unum tantum Ovum maſculino ſemine irradia-*

De gener. animal. exerc. 5.

** tum

tum è teſtibus in Uterum *expellunt, licet plura ſimul eodem coitu irradiari ſine miraculo poſſint; uti ejus rei exempla quamplurima apud* Caſparum Bauhinum *leguntur, ubi nunc tres nunc quinque nunc decem & plures fœtus uno partu reperies editos; quod in canibus, felibus, cuniculis & aliis admodùm familiare eſt: ſed notatu dignum occurrit, in illis ordinario tot folliculos in teſtibus exiſtere quot fœtus aut* Ova *in utero, & nunquam in utero plures fœtus adeſſe quam folliculos in teſtibus; ita ut ex teſtibus ſolis fœtuum in utero exiſtentium numerum dignoſcere valeamus. Sed hoc ad riſum qui ex propoſitione noſtra de* Mulierum Ovis *ſuboriri poſſet aliquantulum compeſcendum ſufficiat: oportet etiam ad malevolorum quorundam calumnias frænandas oſtendam neceſſarium eſſe ut* Partes Genitales *deſcribantur; ſiquidem nulla pars eſt quæ his aut illis*

De Hermaphrod. lib. I. *cap.* VIII.

illis morbis non infestatur aliquando, quorum curationi Medicus impar existit, qui illarum partium situm atque naturam ignorat; cum itaque partium Genitalium historia hactenus à nemine satis accuratè pertractata fuerit, quis non videt plurimos Medicos in partium illarum morbos non recte cognitos pertractando hallucinatos fuisse: quemadmodum Hippocrates *satis insinuare videtur, dum dicit:* Sed & Medici simul peccant non exactè causam morbi percunctantes, sed veluti viriles morbos sanantes, & multas novi jam ab hujusmodi affectibus corruptas, quare statim causam interrogare oportet: multum enim differt muliebrium, ac virilium curatio. *De morb. mul. lib. 1. text. 87.*

Quæ cum ita sint, ignoscent mihi facilè scrupulosiores animi quod illarum partium accuratiorem descriptionem propriis suis appellationibus molitus fuerim; siquidem necessitati parendum sit: id quod

Lib. 6. cap. 18. C. Celsus *ubi de obscœnarum partium vitiis agit, præluſione utens, graphicè ſatis ediſſerit his verbis:* Proxima ſunt ea, quæ ad partes obſcœnas pertinent: quarum apud Græcos vocabula & tolerabilius ſe habent, & accepta jam uſu ſunt; cum enim omni ferè Medicorum volumine atque ſermone jactentur: apud nos fœdiora verba, ne conſuetudine quidem aliqua verecundius loquentium commendata ſunt: ut difficilius hæc explanatio ſit, ſimul & pudorem, & artis præcepta ſervantibus. Neque tamen ea res à ſcribendo deterrere me debuit. Primum ut omnia, quæ ſalutaria accepi, comprehenderem: dein, quia in vulgus eorum curatio etiam præcipue cognoſcenda eſt, quæ invitiſſimus quiſque alteri oſtendit.

Nemo itaque ægrè feret quod Clariſſimorum illorum virorum veſtigia inſecutus, partes illas non ut

ut illecebrarum ac libidinum & voluptatum incentiva, sed melioris sui ipsius notitiæ gratiâ in Reip. Medicæ commodum descripserim: eâque de causâ cum eximio Theologorum Augustino dicam: quisquis ad has literas impudicus accedit, culpam refugiat, non naturam: facta denotet suæ turpitudinis, non verba nostræ necessitatis, in quibus mihi facile pudicus & religiosus lector vel auditor ignoscet . . . . quia non damnabilem obscœnitatem commemoramus, sed in explicandis, quantum possumus, humanæ generationis affectibus, verba tamen obscœna devitamus. *Lib. 14. cap. 23. de civitate Dei.*

Vale itaque amice, Lector, atque conatus meos non sine labore & sumptu adornatos, tibique gratis oblatos, candido & benevolo (quo illos conscripsimus) animo, castoque pervolve.

IN
TRACTATUM NOVUM
DE
MULIERUM ORGANIS
GENERATIONI INSERVIENTIBUS
EXPERTISSIMI VIRI
REGNERI DE GRAAF
Medici & Anatomici felicissimi.

INclyta Naturæ quoscumque volumina tangunt,
Et recreant artis dogmata docta novæ;
Huc veniant, ausúsque legant vel Apolline dignos,
Invenient *Comitem* composuisse Dei.
Ne titulus tantum noceat, novitasque tenoris:
Non hic falsa suo Leda dat ova Jovi:
Nec timeant juvenes, lascivia nulla docetur,
Non levis obscœnum pagina pandit opus.
Accedatque senex, & adhuc, quod discat, habebit,
Nam liber hic solidâ se gravitate tegit.
Sola argumentis rerum Natura patebit,
Lausque creaturis summa Creator erit.
Hic sua mortalis primordia ducat ab ovo:
Materiem infelix cur tumefiat habet.

In-

Inventum laudet, credat, miretur & æquus
Quadrupedem volucris conditione frui.
Mira fides! en, lector, ovem ſpectabis in ovo,
En vitulos ovum continet, ova leas.
At tibi (cui tantum natura regeſſit, ut ipſam
Ingenio poſſis conciliare tuo)
Dextera honoratum peperit dexterrima nomen,
Maximaque annatomes fama labore venit.
Eſt data de quercu ſervato cive corona,
At te deſecto laurea cive manet.

EPIGRAMMA
AD
COSMUM III.
Magnum Etruriæ Ducem.

Inclyte Dux Medices, medicæ dux optimus artis
Submittit genio ſeque librumque Tuo:
Deſine mirari cur Te cupit eſſe patronum,
Dux novus eſt, veteri tunc opus ergo duce eſt.

P. v. Borselen.

INDEX

INDEX CAPITUM.

R E-

Regnerus De Graaf
Delphis Medicinæ Doctor

REGNERUS DE GRAAF

DE

MULIERUM ORGANIS GENERATIONI INSERVIENTIBUS.

CAP. I.

Propositio Dicendorum.

CUM sedula rerum naturalium investigatio ad conscribendum Tractatum de Mulierum Organis Generationi inservientibus, luculentam nobis materiam suppeditasset, de ordine quo illam proponeremus solliciti, aliorum Hysterotomicorum scripta consuluimus; sed adeò à se invicem discrepantia illa invenimus, ut ex iis communem aliquem ordinem Organa illa pertractandi colligere neutiquam potuerimus.

Aliqui enim cum *Vesalio*, ab ipso Utero, tanquam parte primariâ, & cui reliquæ omnes famulari videntur, exordium sumunt. Alii cum *Lauren-*

tio harum partium deſcriptionem à Vaſis Præparantibus ac Teſtibus inchoant; quatenus illa prima generationis principia advehunt, hi verò ea ad majorem perfectionem perducunt. Alii cum *Spigelio* à Partibus exterioribus, utpote quæ primum ſeſe diſſecantium oculis exhibent, & à quibus actus venereus inchoatur, incipiunt.

Cum itaque cuique liberum ſit, ac parum referat, quo ordine quis illarum partium deſcriptionem moliatur, nos cum *Spigelio* ab externis auſpicabimur, & per eas tanquam viam regiam ad interiores progrediemur. Quod ut rectè contingat, ad præcavendam rerum & verborum confuſionem, quæ plerumque ex variantibus Anatomicorum opinionibus oriri ſolet, illarum partium diviſiones aliquot præmittemus.

Veſalius enim, ut ab Anatomicorum exordiar maximo, Uterum partitur in Fundum, & Cervicem. *Spigelius* verò eum dividit in Cervicem,

Oſcu-

Osculum, & Fundum. *Laurentius* autem eum distinguit in Fundum, Os uteri internum, Collum uteri, & Pudendum; cum quo in partitione conveniunt *Pinæus* & *van Horne*, licet partita ejus membra aliter nominare voluerint. Nec ab his multum declinare videtur *Veslingius*, qui eum dividit in Fundum, Cervicem, & Vaginam, cujus extremum, inquit, muliebre Pudendum est.

Quàm varia sit *Uteri* nominis usurpatio, ex discrepantibns horum Authorum divisionibus nemini non innotescit.

Nos autem, qui accuratam omnium partium generationi inservientium historiam proponere decrevimus; has & alias Uteri divisiones e.g. in Partes organicas & similares, simplices & compositas, &c. lubens prę̨teribimus; quandoquidem his, nec non brevitati temporis, præsenti hâc nostrâ divisionis tabulâ consuluerimus.

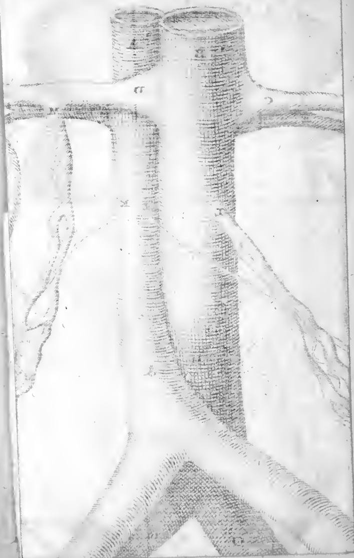
- Genitales Mulierum Partes
  - Externæ
    - Rima,
    - Labia duo,
    - Mons Veneris,
    - Clitoris,
    - Nymphæ duæ,
    - Meatus urinarii exitus,
    - Vaginæ orificium.
  - Internæ
    - Secundariæ
      - Tunicæ
        - Propria,
        - Communis.
      - Venæ & Arteriæ
        - Spermaticæ,
        - Hypogaſtricæ,
        - Pudendæ.
      - Vaſa Lymphatica.
      - Nervi
        - Sexti paris,
        - Oſſis ſacri.
      - Ligamenta
        - Lata,
        - Rotunda.
      - Tubæ Falopianæ.
        - Dextra,
        - Siniſtra.
    - Primariæ
      - Uterus.
        - Fundus.
        - Cervix.
      - Vagina cujus pars
        - Anterior, cui veſica incumbit,
        - Poſterior, cui inteſtinum adjacet,
        - Superior, in quâ cervix propendet,
        - Inferior, quæ pudendis annectitur.
      - Teſtes
        - Dexter,
        - Siniſter.

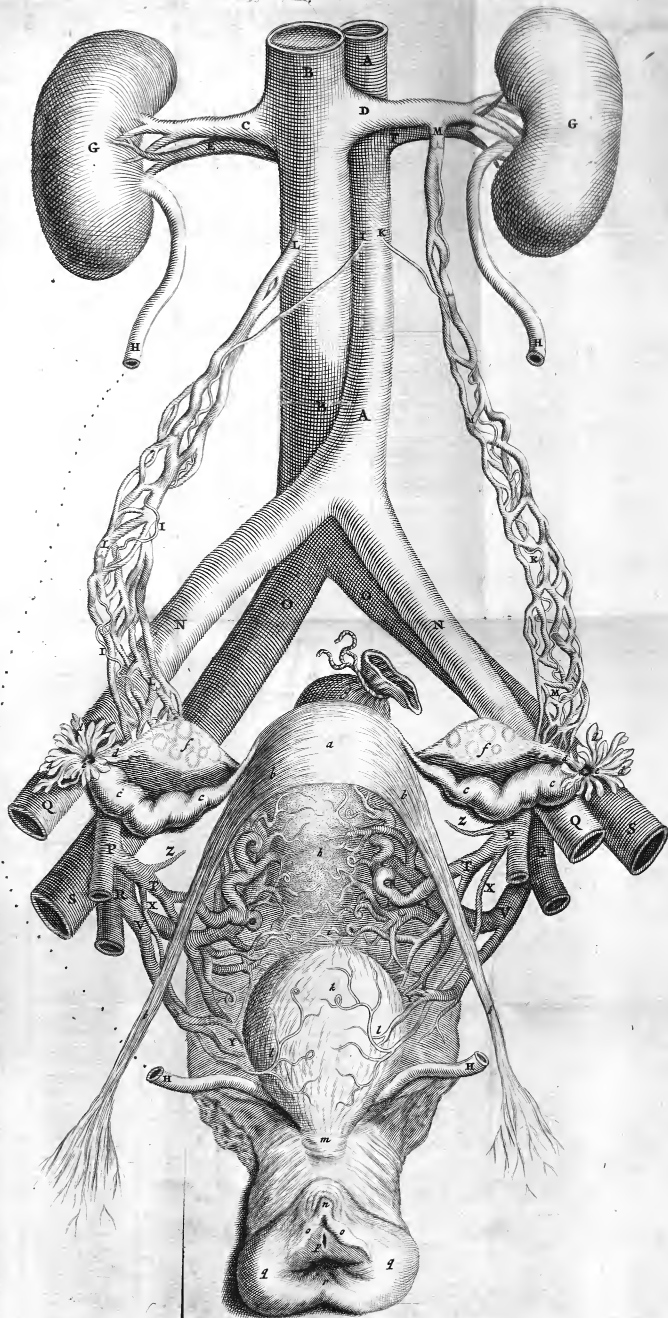
TABULA PRIMA,

Mulierum Partes Genitales è corpore exemptas, & in situ naturali collocatas exhibens.

A A. *Arteriæ Magnæ truncus.*
B B. *Venæ Cavæ truncus.*
C. *Vena Emulgens sive Renalis dextra.*
D. *Vena Emulgens sive Renalis sinistra.*
E. *Arteria Emulgens sive Renalis dextra.*
F. *Arteria Emulgens sive Renalis sinistra.*
G G. *Renes.*
HHH. *Uretheres abscissi.*
I. *Arteria Spermatica dextra.*
K. *Arteria Spermatica sinistra.*
L. *Vena Spermatica dextra.*
M. *Vena Spermatica sinistra.*
NN. *Arteriæ iliacæ.*
OO. *Venæ iliacæ.*
PP. *Rami Arteriæ iliacæ interni.*
QQ. *Rami Arteriæ iliacæ externi.*
RR. *Rami Venæ iliacæ interni.*
S S. *Rami Venæ iliacæ externi.*
TT. *Arteriæ Hypogastricæ ad uterum & vaginam delatæ.*
VV. *Venæ Hypogastricæ dictas arterias concomitantes.*

XX. *Arteriæ Hypogastricæ rami ad vesicam urinariam tendentes.*
YY. *Venæ Hypogastricæ rami ad vesicam delati.*
ZZ. *Arteriarum Umbilicalium portiones.*
a. *Uteri fundus communi tunicâ obvolutus.*
bb. *Ligamenta Uteri Rotunda, prout ejus fundo committuntur.*
cc. *Tubæ Fallopianæ in situ naturali.*
dd. *Tubarum Fimbriæ.*
ee. *Tubarum Foramina.*
ff. *Testiculi in situ naturali.*
g. *Intestini Recti portio.*
h. *Uteri Cervix communi tunicâ (ut vasa melius conspiciantur) denudata.*
i. *Vaginæ Uteri pars anterior, à vesicâ urinariâ liberata.*
k. *Vesica urinaria contracta.*
ll. *Vasa Sanguinea per vesicam excurrentia.*
m. *Musculus Sphincter collum vesicæ constringens.*
n. *Clitoris.*
oo. *Nymphæ.*
p. *Meatus urinarius.*
qq. *Labia Pudendi.*
r. *Vaginæ Orificium.*

R.D.G. delin.

IB. Sculp

CAPUT II.

De Pudendo Muliebri.

GEnitales Mulierum partes aliæ sunt Internæ, aliæ Externæ. Externæ dicuntur, quæ citra diſſectionem conſpiciuntur, aut quæ poſt aliqualem partium diductionem vel dilatationem in conſpectum prodeunt.

Quæ citra diductionem ſeſe omni tempore examinantium oculis exhibent, ſunt Fiſſura magna, Labia, Monticuli, & Pili: quibus adjungere poſſumus Pubem & Perinæum. Quæ omnia *Pudendorum* nomine indigitari poſſunt, propterea quod importuno tempore & loco detecta, mulieribus pudorem adferre ſoleant.

Fiſſura magna apud *Galenum* Cunnus vocatur, vel à forti cunei impreſſione, vel potius κύνος à κύειν quod eſt concipere. Apud *Hippocratem* etiam Natura legitur. Dicitur & Vulva à valvis: vel (ut quidam opinantur) à volendo; eo quod inſatiabiliter coi-

tum velit, atque desideret, secundum illud Proverb. cap. 30. *Tria sunt insaturabilia ... Infernus, & os vulvæ, & terra.* Romani etiam partem illam, Porcum appellarunt, quod aliqui factum judicant, cum in festo nuptiali porcum immolare solerent, aut quia illo vocabulo significare vellent, quòd fœmina instar scrofæ fœcunda esse deberet: eodem porrò nomine *Aristoteles* Naturam muliebrem χοῖρον Porcum vocat, unde verbum χοιροπωλεῖν, quod est porcum vendere, sive quæstum corpore facere. Alii denique, qui verborum lusionibus delectantur, partem illam Saltum, Hortum, Fundum, Arvum genitale, Concham, Larvam, Canem, imò quandoque Scissuram nominarunt: propterea forsan, quòd inter homines multa pareat schismata atque divisiones: nam, teste *Horatio*,

Fuit ante Helenam Cunnus teterrima belli
Causa.

Puden-

Pudendum muliebre, cujus nomina jamjam recenſuimus, unicum ac ſimplex eſt; quàmvis *Licetus* & alii, præter communem Naturæ ordinem, illud quandoque duplex obſervaverint.

Situm eſt extrinſecus intra oſſium Pubis & Ani regionem, & ſimilem cum membro virili locum obtinet, ſcilicet in imi ventris regione: ut coitus tanto facilius peragatur, & ut naturalia corporis excrementa tanto commodius abſque aliarum partium defœdatione expellantur.

Primaria pars, quæ hic nobis perluſtranda examinandaque venit, Rima ſive Fiſſura magna dicitur: quia ab oſſium Pubis inferiori parte ad Anum uſque ferè pertingit; ita, ut inter illam & Anum ſpatium, quod Perinæum ſive Interforamineum appellatur, vix pollicis tranſverſi latitudinem excedat. Hæc ſæpius repetito coitu, ob labiorum frænuli depreſſionem, grandeſcit; & magis adhuc fre-

quentiori partu, ob partium extensionem, dilatatur.

Ratio verò cur Natura tam amplam Fissuram in mulieribus ordinaverit (quæ scilicet ipsius Vaginæ orificium plus quàm duplo superat) primaria videtur: quia externa cutis ad dilatationem non tam idonea existit, quam membranacea pars, ex quâ interna illius Fissuræ substantia componitur: Natura igitur sui admodum sollicita, difficultati, quæ parturientibus suboriri poterat, prudenter prospiciens, tam amplum aditum efformavit.

Usus hujus Rimæ est, canalis modô, Penem tanquam in fossam dirigere, urinæ aliisque corporis excrementis exitum præbere, & fœtus exclusioni inservire.

Fissurę hujus circuitus, genitalis muliebris Ambitus à *Celso* appellatur, nos tamen malumus cum aliis Anatomicis ejus parietes sive latera Vulvę Labia seu Labra indigitare: quorum

cutis

cutis inferior ligamentosa, Frænum labiorum dicitur, quod in virginibus tensum, in puerperis laxatum plerumque conspicitur. Frænuli hujus laxitas, summaque depressio vel abolitio, inter alia, perditæ virginitatis signum quodammodo exhibere creditur.

Labiis illis proximè adest spatium illud inter duo inguina medium, ubi pili Pudendorum primis adolescentię annis prorumpunt, quod Pubes dicitur, propterea quòd ibi pubertatis signum primùm appareat: erumpunt enim pili circa decimum-quartum ætatis annum: *Cum ratio firmior* (ut inquit *Theodoretus* serm. 3. de provid.) *vitium à virtute discernit, Natura velamentis naturalibus eas corporis partes prospexit, ob quarum denudationem homines quàm maximè erubescere solent.*

Usus Pilorum est, partem velare, & ab externis injuriis præservare; cui tamen Naturę beneficio Italicæ, & Orientales fœminæ illarum partium nitorem

nitorem atque elegantiam præponentes, arte ſibi, ut inutiles, Pilos illos evellunt.

Pubis autem ſuperior pars prę reliquis nonnihil eminentior & criſpior, Veneris Mons, nominatur, quem in Veneris caſtris militaturi omnium primò conſcendere debent.

Externa Monticulorum ſubſtantia cutis eſt; interna verò, cujus beneficio ita attolluntur, maximâ ſui parte pinguedo eſt, cujus copiâ in jnvenculis præſertim, Monticulos illos ſeu molliuſcula Veneris pulvinaria conſtituit; ne ſcilicet utriuſque ſexus oſſa Pubis in coitu ad invicem illiſa, dolore Veneris actum interturbent: inſerviunt præterea, ut Rima melius claudatur, & partes internæ ab externis injuriis melius muniantur.

Monticulorum pinguedini ſubjectus eſt muſculus à Sphinctere podicis ad Inguina protenſus, qui non ad Vulvæ labia, ſed ad Vaginæ orificium conſtringendum (ut infra demon-

ſtrabi-

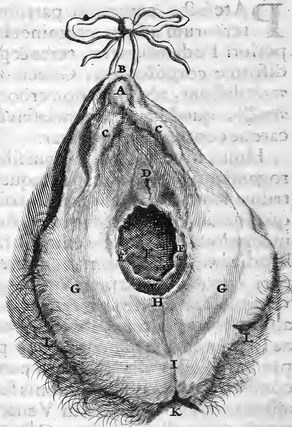
ſtrabimus) deſtinatus eſt; hinc etiamnum patet Pudendi labia motu voluntario minus prædita eſſe, quàm in equis aliiſque animalibus, quæ illa pro libitu movent.

Hæc de partibus genitalibus citra diductionem conſpicuis ſummatim dicta ſufficiant; nunc externarum reliquæ nobis recenſendę veniunt, quę minimè ſine prædictarum dilatatione comparent: ſed disjunctis ab invicem Pudendi labris, in conſpectum ſeſe offerunt: ut Clitoris, Nymphæ, Meatus Urinarius, & Collum Vaginę, quę ſingula ſingularibus ſuis locis pertractabimus.

TABULA SECUNDA

Repræsentat Pudendum muliebre.

A. *Glans Clitoridis.*
B. *Præputium Clitoridis.*
C. C. *Nymphæ.*
D. *Meatus urinarii exitus.*
E. E. E. *Vaginæ orificii coarctatio prout eam in virgine* 24. *annorum invenimus.*
F. *Vaginæ orificium modicè dilatatum.*
G. G. *Labia Pudendi à se invicem diducta.*
H. *Frænulum Labiorum.*
I. *Perinæum.*
K. *Ani pars.*
L. *Pili Pudendi.*

B
A
C
C
D
E
F
E
G
G
H
L
L
I
K

CAPUT. III.
De Clitoride.

PAtefacto communi partium internarum aditu, prominet in superiori Pudendi parte, teres & glandiforme corpusculum, Græcis κλειτορὶς dictum, ab obscœno verbo κλειτορίζειν, quod hanc partem lascivè fricare ac contrectare significat.

Hujus inventionis gloriam sibi arrogandam *Fallopius*, eandemque sibi tribuendam *Columbus* arbitrati sunt: quanquam illa veteribus non fuerit incognita: *Hippocrates* enim ob similitudinem Columellam; *Avicenna* pari ratione Albatram seu Virgam vocat; *Albucasis* Amoris dulcedinem; alii Oestrum veneris, Libidinis sedem, ac Irritamentum nuncuparunt; propterea quòd nulla Pudendi pars in congressu majori delectationis sensu afficiatur, aut mulieres in Venerem magis, quam illa, exagitet. Cæterum demonstrat *Riolanus Anthropog. l. 2. cap.*

cap. 35. Clitoridem veteribus Anatomicis *Nymphæ* nomine cognitam fuisse; ne tamen particulam hanc cum Nymphis postmodum describendis confundamus, eam semper *Clitoridis* nomine indigitabimus, cui tamen adscribenda volumus ea, quæ Veteres de Nymphâ nobis tradiderunt.

Summopere mirati sumus quosdam Anatomicos, non majorem hujus partis mentionem facere, ac si in rerum Naturâ non existeret; quandoquidem illam in omnium mulierum cadaveribus hactenus à nobis dissectis visu tactuque satis perceptibilem offenderimus; in aliis tamen minor, in aliis major existit, nam pro ratione ætatis aut vitæ magnitudine multum variat, & admodum inæqualis est; in virginibus enim usque ad decimum sextum circiter annum leviter tantùm prominet, idque præsertim in iis, quæ particulam illam non multùm agitarunt; contrarium verò contingit in iis, quæ sive ignorantes parvu-

lę, ſive laſcivientes adultę frequenter hanc partem contrectaverunt; ut & in adultioribus, iis præſertim, quę peperere, aut virùm paſſæ ſunt.

In vivis ac mortuis magnitudinis illius diverſa ratio habenda eſt; in his enim ſpiritibus diſſipatis concidit & minor evadit, in illis verò, cum omnia calore ac ſpiritu turgeant, majorem ſemper reperies.

Magnitudo tamen naturalis, ſive ea quæ ut plurimum in mulieribus obſervatur, Uvulæ non relaxatæ magnitudinem ferè obtinet.

Extraordinario Naturæ luſu in adultioribus obſervavimus Clitoridem inſtar digiti internodii propendere, ita ut abſque labiorum diductione, aut crurum divaricatione facillimè conſpiceretur; præternaturalis illius partis magnitudinis exemplum longè manifeſtius præterito anno nobis exhibuit Infans, cujus Clitoris tantam cum membro virili ſimilitudinem referebat, ut cum obſtetrice unà vicinæ

mulie-

mulieres, ac peritiores alii illum masculum judicaverint, & masculino Nomine in baptismo insigniri jusserint: hanc tamen Naturæ fraudem detexit post mortem accurata harum partium dissectio, cujus historiam infra trademus, atque illius partes tam internas, quàm externas ad vivum delineatas exhibebimus. *Plazzonus* pariter refert se vidisse Clitoridis partem externam in tantam magnitudinem productam, ut quatuor digitorum longitudinem æquaret: simile exemplum se observasse jam pridem nobis testatus fuit unus ex primariis hujus civitatis Medicis; idem quoque à se observatum refert *Riolanus. Schenckius lib.4. obs.* narrat se Hagenoæ in Muliere nobili Clitoridem depræhendisse minimo digito longam, quæ augebatur & intendebatur, quotiescumque rebus venereis indulgebat; quale quid etiam observavit *Tulpius*. Visa est *Platero obs. lib.3.* in quâdam muliere collum an-

ſerinum craſſitie & longitudine adæquaſſe.

Præternaturalis Clitoridis magnitudo deformitatem, pudorem, atque moleſtiam ſummam mulieribus ordinariè procreat, quatenus veſtimentis inter ambulandum, aut domeſtica munia obeunda attritus, ita eas ad libidinem irritat, ut quaſi dementiâ captæ volentes nolentes in viri amplexum ruant; imò, quod horribilius eſt, virorum ad inſtar cum aliis mulieribus coëant, ac mutuis coitibus tam incubis, quam ſuccubis ſeſe polluant; unde *Mart.* de *Baſſa* tribade:

Commenta eſt dignum Thebano ænigmate monſtrum,
Hic ubi vir non eſt, ut ſit adulterium.

nam

Inter ſe geminos audet committere Cunnos,
Mentiturque virum prodigioſa Venus.

Plura Fricatricum exempla legere ſi quis

quis desideret, adeat *Leonem Africanum, peregr. lib.3. Arresta Paponis lib.22. tit.7. arresto 2. Amatum Lusitanum cent.7. cur.18. Schenckium* & alios.

Cęterum quo magis excrescit Clitoris, eo magis coitum impedit, ea enim pręter modum turgens, instar Priapi, hortum muliebrem à virili impetu tuetur: quam ob rem conductis ad id provectioris ætatis fęminis illam exurunt Orientales mulieres: & Ægyptii hanc Pseudovirgam nupturis virginibus exscindere consueverunt: quin etiam partis hujus circumcisionem Æthiopibus usitatam rentur *Bellonius*, & *Paulus Jovius*: modum verò amputandi tradunt *Aëtius & Ægineta*, estque hujus partis Chirurgia Orientalibus mulieribus tam necessaria, quam decora.

Clitoridis pars externa eàdem membranâ tegitur quâ Pudendi labia, quæ in superiori Fissurę parte angulo acuto juncta productionem

membranoſam & corrugatam conſtituunt, quę membrana ob ſimilitudinem & uſum quem cum virili præputio obtinet etiam Clitoridis Præputium appellatur. Magnitudo hujus pręputii aliquando tanta obſervatur, ut flacceſcentem Clitoridem omnino tegat.

Reliquæ Clitoridis partes, quia in pinguiori Pubis regione latitant, ideo Anatomicos, inquit *Fallopius*, etiam latuerunt: ne tamen earum cognitio, quę artificioſâ (ut teſtatur *Laurentius*) ſectione indiget, nobis etiam lateat, ſingulas examinabimus, inter quas noſtro indicio primum locum obtinent duo corpora nervoſa ſive capſulę oblongę, quę nervosâ quâdam membranâ undiquè inveſtiuntur. Originem ducunt ab inferiore parte oſſium Pubis, diſtincto à ſe invicem principio, & utrimque ſub oſſibus illis obliquè delata, in unum coëunt corpus, & tertium illud efficiunt, quod ſuperiori parte commiſ-

furę ossium Pubis membranaceâ quâdam substantiâ firmissimè annectitur, quâ mediante Clitoridem, & per eam totum quasi Pudendum suspendit, ac impedit quo minus ejus partes concidant: non tamen ita duo corpora nervosa tertium Clitoridis corpus constituunt, quin interventu cujusdam membranę, quam Septum appellamus, pars ejus dextra à sinistrâ dividatur, eâdem fere ratione, quâ illud in membro virili contingere descripsimus. Tertio huic corpori in anteriori parte apponitur Glans cum Præputio statim descripto.

Substantia Clitoridis non est ossea, qualem in Veneto scorto ab amicis suis observatam scribit *Bartholinus observ. cent.* 3. *hist.* 69. sed ejusdem constitutionis, ac Penis virilis, ut similiter, dum necesse est, intendi atque laxari possit: differt tamen à Membro virili, si totam ejus fabricam consideres. Primò, quòd partes ejus bifurcatę duplo longiores sint,

quàm conjunctę; in Pene verò partes conjunctę quadruplo longiores sint bifurcatis. Secundò, quòd nullam, ut Penis, Urethram vel similem canalem habeat. Tertiò, quòd glans ejus non perforetur ut in viris, sed cęco tantum foramine, virilem quasi glandem mentiatur. Differt pręterea magnitudine à virgâ virili; nam Clitoridis spongiosa corpora naturaliter constituta (licet flatu, aut aliquo liquore siphonis beneficio distendantur) vix unquam simul juncta crassitie minimum adæquabunt digitum.

Musculos Clitoridi annexos esse unanimi consensu tradiderunt omnes, qui illius descriptionem moliti sunt: de eorum tamen numero multùm inter se differunt: alii namque duos, alii vero quatuor enumerant: nos autem judicamus duos illos musculos, qui ab ossibus Coxendicis oriuntur, & supra ejus crura excurrunt, iisque implantantur, Clitoridi omnino adscribendos esse, eorumque musculorum

rum usum existimamus, suâ contractione Clitoridis crura comprimendo, tertium ejus corpus cum Glande magis distendere.

Aliud musculorum par, quod Clitoridi à plerisque adscribitur, à Sphinctere podicis lato principio ortum retro Pudendi labra intra Clitoridem & Plexum retiformem perreptans, Clitoridi ita annectitur, ut illud contrahendo Vaginę orificio potius, quam erigendæ Clitoridi destinatum judicemus.

Vasa Clitoridis quod attinet, ea sunt Arteriæ, Venæ, & Nervi: quorum duo priora à Pudendis, & Hæmorrhoidalibus; posteriora à Sextæ conjugationis trunco originem ducunt. Communicantur verò Clitoridi vasa à Pudendis orta, ubi duo ejus ligamenta sive crura coëuntia, tertium ejus corpus constituunt; supra cujus dorsum aliquantulum primò exspatiantur, deinde ad latera ejus descendunt, & reliquas Pudendi

partes adeunt, emittendo tantùm exiguos quosdam ramulos ad internam Clitoridis substantiam.

Notandum hic Nervos per Clitoridis dorsum excurrentes admodum magnos esse, & ad omnes Pudendi partes disseminari: Venas verò dextri & sinistri lateris, ut plurimùm per anastomoses simul copulari, antequam ad Clitoridis latera descendunt, & ad Plexum retiformem, ac alias Pudendi partes excurrunt; ubi in plures ramos dividuntur, qui rursus innumerabilibus in locis simul copulantur; ita, ut inflato uno ramo omnes ilicò intumescant. Inter dextri & sinistri lateris Arterias anastomoses rarissimè observantur.

Ab Hæmorrhoidalibus Clitoridem vasa habere judicavimus, cum inflatâ Clitoride insignia vasa ad Hæmorrhoides descendentia flatu distendi videremus.

Usus horum vasorum est, Clitoridem & reliquas Pudendi partes copioso

piofo fanguine & affluente fpiritu intendere; eodem ferè modo, quo vafa Penis ipfum erigere folent.

Ufus Clitoridis eft, Pudenda, ne collabafcant, fuftinere, & torpentem Venerem excitare: Glans enim tam acuto ac perceptibili fenfu prædita eft, ut non immerito Amoris dulcedo, Veneris OEftrum, &c. appelletur: & revera nifi illæ Pudendi partes tam exquifitiffimo delectationis, & tanti amoris fenfu præditæ effent, nulla mulier in fe fufcipere vellet tam moleftam novem menfium geftationem, laboriofiffimam & fæpe exitialem fœtus exclufionem, plenam folicitudinibus & curis liberorum educationem.

TABULA TERTIA

Clitoridis varias figuras complectitur.

Figura I. exhibet partem anteriorem Clitoridis.

A. *Clitoris.*

BB. *Crura Clitoridis.*

C. *Glans Clitoridis.*

D. *Præ-*

D. *Præputium Clitoridis.*

EE. *Nymphæ.*

FF. *Pars periostii mediante quo Clitoridis crura inferiori parti ossium Pubis annectuntur.*

GG. *Musculi Clitoridis.*

HH. *Musculorum pars, quæ ossibus Ischii sive Coxendicis implantatur.*

II. *Nervi.*
KK. *Arteriæ.*
LL. *Venæ.*
} *ad omnes Pudendi partes excurrentes.*

Figura II. exhibet Clitoridis partem posteriorem.

A. *Clitoris.*

BB. *Nymphæ inversæ.*

CC. *Musculi per Clitoridis crura excurrentes.*

DD. *Eorumdem musculorum fibræ carneæ, cavitatem quodam modo efformantes.*

EE. *Sphincteris fibræ carneæ, nervosæ Clitoridis substantiæ annexæ.*

Figura III. & IV. exhibent Clitoridem diversimodè dissectam.

a. *Clitoris.*

b. *Glans Clitoridis cum suis Nymphis.*

cc. *Spongiosa Clitoridis substantia, septo intermedio à se invicem divisa.*

dd. *Cruris spongiosa substantia nullo septo intermedio divisa.*

fig. I

fig. III

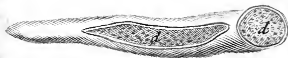

fig. IV

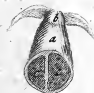
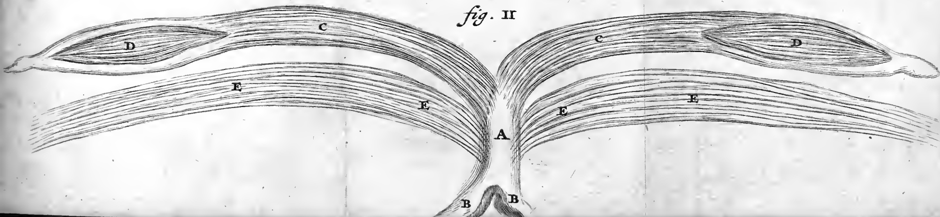
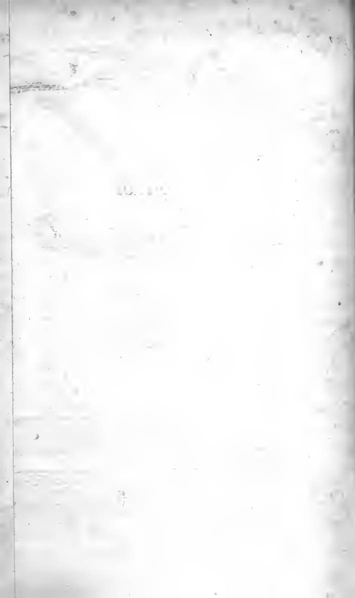

fig. II

CAPUT IV.

De Nymphis.

EOdem apparatu quo ad Clitoridis partem externam examinandam pervenimus, etiam ad productiones sive protuberantias, πτερύγια Græcis dictas, progrediemur. Hæ Latinis Alæ & Carunculæ cuticulares dicuntur: mavult tamen *Galenus*, & cum eo in anatomiâ præstantes Viri protuberantias istas, Nymphas appellare: ea propter quòd aquis è vesicâ prosilientibus proximè adstare reperiantur; quandoquidem inter illas, tanquam duos parietes urina magno impetu cum sibilo sæpe & absque labiorum irrigatione erumpat: vel quòd sint castitatis præsides, aut Sponsum primò intromittant.

Sitæ sunt Nymphæ in superiori Pudendi parte incipiendo à Clitoride, cujus glandi licèt angustiori principio, equidem tam firmiter uniuntur, ut

ut ejus productiones dici possint: nec hoc tantum, verumtamen etiam productionem membranosam corrugatam instar præputii Clitoridem investientem quodammodo constituunt: & accurata harum partium conjunctio proculdubio ansam dedit, quare partes adeò diversæ eodem nomine confundantur: velut infra demonstrabimus.

Descendunt itaque Nymphæ à Clitoride utrimque ad latera Meatus Urinarii, usque ad colli Cervicis medium, ubi sensim evanescunt; adeò ut difficulter earum termini demonstrari possint.

Numero duæ sunt, dextra & sinistra, quæ tamen mediante Clitoridis glande sibi mutuò in superiori parte firmiter uniuntur.

Magnitudo harum partium Clitoridis magnitudinem ut plurimum sequitur, atque proinde multum variat: in virginibus enim, & iis, quæ virum non sunt passæ, sæpe vix pol-

licis

licis transversi longitudinem habent, imò etiam aliquando tam exiguæ reperiuntur; ut nisi Clitoridem sursum protraxeris, ejus protensiones vix appareant; adeò ut mirum non sit, cur *Riolanus*, in quibusdam Nymphas sæpius defuisse, scribat. In mulieribus verò, & iis, quæ partes has petulcis digitis emulgere ac protrahere consueverunt, aliquando in miram magnitudinem excrescunt, quale naturæ vitium Ægyptiis tam familiare est, tantamque molestiam adfert, ut eas exscindere cogantur, testibus *Galeno*, *Ægineta* & aliis, quos tamen hâc in re deceptos fuisse opinamur: Nymphotomiam enim appellant partium illarum excisionem, ob quarum nimiam extuberantiam in nupturis virginibus, Sponsus copulâ quandoque frustratur, aut saltem difficulter admittitur; & in conjugatis coïtus cum molestiâ peragitur. Quomodo autem Nympharum excrescentia coïtum impedire possit, non

vi-

videmus, quandoquidem tunc mulieres, quæ partes illas ob frequentem Veneris usum majores habent, difficilius cum viris coirent, quam virgines: cujus contrarium tamen quotidiana nos docet experientia; ideoque judicamus per Nymphotomiam Authores Clitoridis, & non Nympharum amputationem intellexisse; quod *Riolanus* pluribus probare nititur. Non solùm apud Ægyptios particulas illas, Clitoridis magnitudinem ordinariò sequi solitas, in ingentem molem excrescentes, at in hisce quoque regionibus observavimus, Nymphas illas à Clitoridis regione usque ad infimam Pudendi partem duos digitos latas, & dimidium crassas deformiter extra Vulvæ labia propendere; neque propterea illas difficilius virum admisisse, unquam potuimus intelligere. Contingit etiam aliquando, ut alterutra tantùm ita præter Naturam excrescat, aut si sint ejusdem magnitudinis, diversam tamen figu-

ram sortiantur singulæ.

Figura Nympharum naturalis (ea enim sic appellanda est quæ semper, vel ut plurimùm observatur) nulli magis accedit quam ovali figuræ secundùm longitudinem per medium divisæ, cujus partes inversæ si in unâ extremitate ita jungantur ut partes ovales ad se invicem accedant, duarum Nympharum figuram quodammodo exhibebunt. Ex quibus intelligi potest illas non malè paleari, seu cristis illis, quæ pullis gallinaceis, aut gallinis sub gutture enascuntur, comparari posse; eoque magis, cum in Veneris œstro percitis, eodem rubello colore gaudeant; in demortuis verò eas magis pallidas, & quandoque etiam lividas invenimus.

Substantia harum partium aut externa, aut interna est. Externa simillima est illi, quâ vulvæ & oris labia atque interiores nasi parietes investiuntur. Interna verò Nympharum substantia, quæ mollis & spongiosa

est, ex membranulis & vasis leniter conflata, expansionibus aptissima est: distenduntur verò eodem quo Clitoris modo, quatenus scilicet spiritus animales per nervos, & arteriosus sanguis per Arterias supra Clitoridis dorsum excurrentes copiosius in partes illas influunt; unde aliquando ita distenduntur, ut nisi virili conatu mulieres adjuventur, dolorem, blandioris titillationis loco, persentiant.

Usus Nympharum est partes internas tueri, Meatum urinarium, & quodammodo Vaginæ orificium, tegere, ne pulvere, frigore, aut aliis externis injuriis lædantur. Inserviunt prætereà Nymphæ ad majorem voluptatis concupiscentiam; quatenus inflatæ, virile membrum comprimendo titillationem adaugeant; hinc forsan à Naturâ ordinatum est, ut post diuturnum Veneris exercitium partium laxitati Nympharum protuberantiâ succurratur, quò con-

conjugale vinculum tanto potentius permaneat. Præſunt item proſilienti urinæ; & ita effuſam dirigunt, ait *Riolanus*, ne in cavitatem cervicis diſtillet, quod an verum ſit, aliis judicandum relinquimus.

CAP. V.

De Hymene.

IN perſcrutandis Naturæ abditis non minimam Hyſterotomicis curam atque difficultatem præbuit Hymenis inveſtigatio: quoniam de eo multùm inter ſe altercantur, atque digladiantur Anatomicorum peritiſſimi: multi enim illum, ſi inveniatur, præter Naturæ inſtitutum eſſe audacter aſſerunt: Alii verò illum in omnibus, quas ſecuerunt, virginibus adfuiſſe ſtertoreâ voce exclamant; dicentes vel negligentiæ, vel imperitiæ aliorum tribuendum eſſe, ſi non inveniatur: neque hi adhuc quoad ſubſtantiam, ſitus locum, atque for-

mam illius inter ſe conveniunt.

Subſtantiam ejus quod attinet: Aliqui dicunt membraneam eſſe, ut *Soranus:* alii venoſam & ligamentoſam, ut *Avicenna:* alii circulum carneum, ut *Riolanus:* alii tenuiſſimam & aranearum telis ſimillimam, ut *Piccolhominus* : alii nerveam non carneam, ut *Fallopius:* alii retiformem ex pluribus venis & ſubtilibus ligamentis contextam, ut *J. Berengarius:* alii admodum craſſam, ut *Columbus:* alii in junioribus tenuem ac ſubtilem, in adultioribus verò craſſiorem & robuſtiorem, ut *Spigelius*, qui Hymenem partim carnoſum partim nervoſum eſſe ſtatuit.

Quoad ſitus locum, aliqui eum immediatè poſt Urethram ponunt, ut *Fallopius:* alii in medio Cervicis uterinæ, ut *Berengarius:* alii in Uteri collo, non procul ab orificio interno, ut *Piccolhominus:* alii ſub Nymphis, ut *Coiter:* alii à tergo colli Veſicæ inſertionis, paulo ve interius, ut *Veſalius.*

For-

Formam ſi ſpectes, plerique uno foramine pertuſum eſſe ſentiunt, idque nunc rotundum, nunc oblongum & directè Vaginæ oppoſitum, ſuperiori aut inferiori loco collocatum obſervarunt, ut *Aquapendens:* alii Hymenem productionem eſſe in ſinu pudoris ex quatuor carunculis, myrti baccas referentibus totidemque membranis factam volunt, ut *Pinæus*, cujus opinionem amplectuntur *Laurentius, Bartholinus, &c.* alii denique membranulam eſſe cribri in modum crebris foraminulis perviam tradunt. Hæ ſunt de Hymenis conſtitutione potiſſimorum Anatomicorum opiniones, quibus ea, quæ nobis in diverſis virginum cadaveribus obſervare licuit adjungemus.

In junioribus ac recèns natis puellulis inter Nymphas, Meatum urinarium, & Perinæum locum medium tam exiguo foramine pervium invenimus, ut piſum, quamvis minuſcu-

lum, difficulter admitteret: cujus conformationem exhibet Tabulæ 4. fig. 1.

Foraminis hujus conſtitutionem dum examinaremus accuratius in puellâ ſex annos natâ, illud, ob provectiorem ætatem, magis dilatatum & in Vaginæ orificii medio membranoſis quibuſdam rugoſitatibus circumvallatum offendimus, uti exhibet ejuſdem Tab. fig. 2.

Quibus perſpectis immiſſâ in foramen forfice, anteriorem Vaginæ partem diſſecuimus, & conſpeximus foramen illud in Vaginæ orificii medio ex membranoſâ ejus coarctatione originem ſumere, prope ejus ortum quàm in medio craſſiorem exiſtere, Vaginâ ipsâ ſatis amplâ ac latâ permanente. uti videre eſt ejuſdem Tabulæ fig. 3.

Cum non opus ſit foramen illud in cujuſcumque ætatis filiabus ſigillatim hîc deſcribere, lubet tamen ea, quæ cum Clariſſimo Profeſſore

L. Schacht in filiâ 24 circiter annos natâ observavimus, hîc adjungere: ex quibus Vaginæ orificii in reliquis puellis conformationem unusquisque facilè pro ratione ætatis demetiri poterit.

Diductis à se invicem Vulvæ labris in inferiori Pudendi parte altum conspeximus frænulum, pauloque interius membranosas rugositates circum Vaginæ orificium orbiculatim existentes ita dilatatas offendimus, ut membranosus quidam circulus tantum remaneret: uti exhibet Tab. 2. quem virile membrum absque dilaceratione subire neutiquam potuisset.

Hanc Vaginæ orificii coarctationem in omnibus junioribus virginibus hactenus à nobis dissectis satis clarè conspeximus, magis ac minus, prout magis ac minus nubiles existerent; quæ enim sunt admodum maturæ, haud tantam habent, quantam tenellæ, coarctationem: atque prop-

terea in primo coitu non tanto afficiuntur dolore, nec tam frequenter ſanguinem emittunt, quam juniores, in quibus coarctatio illa plerumque tanta exiſtit, ut, cum fortiori Priapo dilatari ſatis nequeat, dilaceretur, in eâque vaſorum ſanguineorum contextus diſrumpatur, quod ſemper contingere judicamus quotieſcumque primus coitus cum dolore ſanguinolentus evadit; quamvis *Almanſor* & alii à diſruptis venulis & arteriolis Vaginæ rugas connectentibus illum manare ſanguinem exiſtiment: quia Vagina Uteri ſatis ampla eſt, nec illius rugæ venulis aut arteriolis inter ſe copulantur.

Quatuor Carunculas myrtiformes adeò decantatas, cum hactenus fruſtra quæſiverimus, arbitramur pleroſque Anatomicos orificii Vaginæ corrugationes ſeu membranoſas inæqualitates nullo certo numero comprehendendas nobis pro veris Carunculis obtruſiſſe; quæ in parturienti-

bus

bus & poſt partum ita obliterantur, ut earum veſtigium vel minimum remaneat: unde liquet membranoſas illas corrugationes ſeu inæqualitates, quas pro Carunculis ſive carnoſis eminentiis accipiunt, non eſſe veras Carunculas; quoniam in magnâ Vaginæ orificii diſtenſione, qualis in partu contingit, ſuam figuram ac molem ſervarent, aut aliquot ſaltem earum veſtigium remaneret; quod ſi contingeret, parturientibus magno forent impedimento: quandoquidem aſperitate & inæqualitate ſuâ egredienti fœtui tanquam obices reſiſterent. Hoc noſtrum de Carunculis judicium confirmat *Riolanus* anthropog. l. 2. c. 35. cum dicit: *Carunculas illas ex corrugatione carnoſæ* (puta membranoſæ) *vaginæ Pudendi conflari, ut pars illa externa anguſtior ipſâ vaginâ, in partu æquè dilatari poſſit.*

Deſcriptis iis quæ circa ſinus pudoris conformationem in virginibus obſervavimus, examinandum venit:

an præter Vaginæ orificii coarctationem statim à nobis descriptam, alia quędam membrana Interseptum virginale sive virginitatis claustrum dicta inveniatur? Aliam membranam reperiri refert *Wierus* de præstigiis Dęmonum *l.* 2. *c.*38. ubi duas historias adfert, unam de filiâ duodeviginti annos natâ, cui saburra cum ingenti dolore restitit, eâque postea sponte perruptâ copiosus sanguis profusus est. Alteri verò, quæ pro gravida habebatur, novaculâ clausurâ apertâ, supra octo libras sanguinis atri profluxere.

Item *Hildanus cent.* 3. *observ.* 60. scribit se in puellâ Coloniensi sedecim annos natâ, multis symptomatibus vexatâ, collum Matricis mediante solidâ validâque membranâ clausum deprehendisse, quam, cum remedia ab ipso proposita respueret, in hâcce miseriâ reliquit. Eâdem observatione mentionem facit filiæ Monspeliensis septemdecim annos natæ,

natæ, quæ doloribus parturientium non absimilibus mirum in modum vexata, collum Matricis planè clausum habebat; sanguine menstruali extra vasa sua in Matricis capacitate novem mensium spatio, quasi gravida fuisset, retento: Medicorum ac Chirurgorum auxilio (incisione rectâ, quatuor digitorum transversorum longâ) liberata fuit, effluentibus libris decem aut duodecim sanguinis crassi ac purulenti instar fæcis vini.

Similem ferè casum apud *Benivenium* de abditis morb. causis *cap.*28. videre licet. ejusdem rei exemplum lectu dignissimum refert *Aquapendens* oper. chirurg. *parte* 1. *cap.* 82. modum curandi hunc affectum tradit *C. Celsus lib.*7. *cap.*28. *Scultetus tabul.*40. *& Severinus cap.*46. sponte curatum refert *Bartholinus* observ. cent. 5. historiâ 43. Ast tales membranæ seu virginalia intersepta præter Naturam existunt, uti & Vaginæ

ori-

orificii coarctatio, si tanta sit, ut nubilis virgo Penem proportionatum admittere nequeat, cujus rei exemplum perhibet *Paræus lib.23.cap.42.* ubi ait: *ipsam* (membranam) *semel tantum licuit mihi observare in virgine septemdecim annos natâ, quam cum mater viro despondisset, sciretque nihilominus ipsi in pudendis subesse aliquid, quod, quominus mater & fœcunda esse posset, impediret; rogavit me ut ipsam inviserem. Reperi igitur membranam quandam nervosam, tenuissimam sub nymphis, proximè ad foramen per quod mulieribus urina effluit præ foribus (ut sic loquar) orificii cervicis uteri, medio sed exiguo foramine membranula illa pervia erat, quâ menses diffluere possent. Contemplatus ergo membranulæ illius tenuitatem, ipsam adactis volsellis rescidi, quidquid ad reliquam curationem facto esset opus matrem admonui: certè nupsit illa paulo post, & prolem peperit.*

Raro

Raro reperiri hanc membranam mecum sentit Realdus Columbus: sub nymphis, inquit, in nonnullis virginibus, non omnibus, alia membrana cernitur Hymen à veteribus appellata, quæ cum adest (raro autem adest) obstat quo minus penis in uterum immittatur: nam crassa est valde supra, vesicam versus, foramine donatur per quod menses fluunt. Addit & hanc se tantum observâsse in duabus virgunculis, & in unâ grandiore. Ex quibus observationibus elicere possumus, membranam Uteri ostium sepientem (si modo reperiatur) contra Naturæ intentionem virginibus inexistere, aliàs incisione opus non fuisset, nec impediret ingressum Penis in Uterum. Naturæ namque institutum in creatione fœminæ fuit, illam oportuno tempore interveniente viri copulâ matrem reddere. At verò hæc membrana præ foribus Uteri existens conceptionem ad maternitatem à Naturâ institutam omnino

nino neceſſariam impedit, cum prohibeat ingreſſum ſeminis in Uterum. non ineſt itaque illa virginibus ſecundùm Naturæ intentionem eòque minus cum raro adſit; ſi enim naturaliter virginibus ineſſet, non raro ſed ſemper, aut ut plurimum ineſſet, pro eorum, quæ ſecundum Naturam inſunt conſuetudine. Quæ dubio procul ultro nobis conceſſuri ſunt ii, qui Hymenem membranam eſſe in Vaginæ orificio naturaliter conſtitutam dicunt, ne tamen hi ſe nobis opponant, & de nomine quæſtionem nobiſcum agitent; examinent prius an id, quod Hymenem nominant, à noſtrâ Vaginæ orificii coarctatione differat, & ceſſabit brevi ſine dubio ulterior de Hymene controverſia, quandoquidem *Caſſerii*, *Pinæi*, aliorumque opiniones levi operâ cum noſtrâ reconciliari poſſint; nam quod hi Caruunculas, nos corrugationes ſeu membranoſas inæqualitates, & quod alii carneam aut nerveam expan-

pansionem, nos membranosam coarctationem dicimus. Quod si ita eveniat, nemo facile admittet præter hanc Vaginæ orificii coarctationem aliud virginale claustrum reperiri: uti nobiscum sentire videtur *Vallesius* libro de sacrâ philosophiâ cap. 25. *Certe* (ait) *& cujusvis sectionis perito constare potest (quamquam sunt quidem dissectores, qui esse in ore uteri virginibus membranulam quandam annuli formâ affirmant) nulla pars est in uteri ore, aut cervice, quæ virginitatis custodia sit, & in corruptione pereat. Sed angustia tanta, & symphysis, seu coalescentia, & adstrictio labiorum tanta, ut sine dilaceratione partium, quæ symphysi coïerunt, admittere virile membrum non possit.* Item *Fernelius lib.* 1. *cap.* 7. scribit enim: *Uteri cervicem mediocri progressu plerique tradunt in virginibus exili membranâ dirimi venulis conspersâ, quæ primo concubitu profuso sanguine disrumpi solet, unde Hymen*

&

& Hymeneion Græce appellatur. At potius censeo cervicis latera nondum venerem expertis duntaxat, quasi conglutinata connivere, quæ primus concubitus magnâ ex parte divellit. Nec non *Riolanus* lib. 2. cap. 35. anthropog. inquit: *Peritior factus in rebus Anatomicis, commentum Severini Pinæi Chirurgi Parisiensis, de istis Caruncculis Hymenem constituentibus, vanum & fictitium esse deprehendi. Non inficior tamen illam angustiam Cunni interioris, quæ fit ab illis carnositatibus, ex reduplicato collo Uteri aliquid conferre ad dignoscendam virginitatem, & ex illis disjunctis carnositatibus attritis in primo coitu, supra vigesimum annum, præsertim in arctis virginibus, sanguinem stillare posse.* Et aliquantulum inferius idem longè manifestius diversis exemplis demonstrat.

Cum itaque præter Vaginæ orificii coarctationem toties repetitam naturaliter nullum reperiatur virginitatis

tatis munimentum; quæstio non minus jucunda quàm fructuosa discutienda venit: sc. An illa sit certum virginitatis indicium à Naturâ constitutum: id est signum distinguens virginem à muliere corruptâ venereoque congressui assuetâ, quo posito infallibile habeamus de virginitate argumentum, quo etiam remoto mulierem esse statuamus. Partem affirmativam non parum roborare videtur sacræ Scripturæ textus: Deuteronomii enim 22. cap. extat casus de linteolo cruentato maximè confirmans, dari certum virginitatis signum. verba sunt: *Si duxerit vir uxorem, & postea odio habuerit eam, quæsieritque occasionem, quâ dimittat eam, objiciens ei nomen pessimum & dixerit: Uxorem hanc accepi, & ingressus ad eam, non inveni eam virginem; Tollent eam pater & mater ejus & ferent secum signa virginitatis ejus ad seniores urbis, qui in portâ sunt; & dicet Pater: Filiam meam*

dedi uxorem huic, quam quia odit, imponit ei nomen pessimum, ut dicat, non inveni filiam tuam virginem: & ecce, hæc sunt signa virginitatis filiæ meæ, & expandet vestimentum coram senioribus civitatis. Hæc sacræ Scripturæ verba, dari certum virginitatis signum, luculenter demonstrare videntur; alioquin seniores populi, an virgo illi desponsata fuisset, judicare non potuissent.

Notandum hic obiter, signa alia propria esse, alia inseparabilia, alia propria & inseparabilia simul. Propria conveniunt uni duntaxat soli. Inseparabilia conveniunt omnibus. Utraque simul omnibus & solis.

Hisce positis dicendum erit linteum illud cruentatum, cujus mentio fit in Deuteronomio, signum quidem virginitatis esse, sed neque proprium, neque inseparabile, adeoque neque certum censeri posse.

Probatur primum, quia non solùm virgines cruentatum reddunt linteum;

teum; etenim jam corruptæ dolo malo ſanguinem coëuntes emittunt, & rerum venerearum tyronibus virginem defloraſſe imponunt: ac inſuper ſine Penis in Vaginam immiſſione illæſâ omnino Vaginæ orificii coarctatione quandoque concipiunt, quatenus ſcilicet Uterus per fibras carneas ſecundùm Vaginæ longitudinem excurrentes deorſum tractus breviori Peni occurrit, & eouſque in ſalacioribus deſcendit, ut ejaculatum per foramen ſemen hiante oſculo excipiat: aut quatenus fœcundiſſimi virilis ſeminis in Vaginam effuſi ſubtilior aura ad Teſtes aſcendit, eorumque Ova fœcundat: quemadmodum hoc avium generationis modo poſtmodum deſcribendo clarius evadet. Sed ne rationibus ſolum vobis id perſuadere videamur, quorundam Clariſſimorum virorum teſtimonia hic adjungemus. Refert enim *Riolanus* Anthropog. *lib.* 2. *cap.* 35. *Quamvis nulla fiat generatio*

ſine Penis immiſſione, ex Galeni judicio omniumque Medicorum conſenſu, nuper tamen vidimus Pariſiis mulierem, quæ ex laborioſo & difficili partu laceratas habuerat partes genitales, cujus Nymphæ & quatuor Carunculæ tam arctè coaluerant, ut vix ſpecilli cuſpidem foramen admitteret, nihilominus decimoquarto abhinc anno concepiſſe. Intra Pudendi labra effuſum ſemen Uterus hujus pabuli avidiſſimus attraxit, quemadmodum è profundis cuniculis cervus ſerpentes narium inſpiratu allicit. Cum inſtaret partus introducto ſpeculo matricis foramen dilatatum fuit in eam amplitudinem, quæ ad egreſſum fœtus neceſſaria erat, ſicque fœtum perfectum emiſit mulier incolumis & ſuperſtes.

Exemplum ſimile viſum fuerat Pariſiis anno ſalutis 1609. *Mulier imperforata impotentiæ & frigiditatis accuſat maritum coram judice, quod nondum ab eo quidquam paſſa fuiſſet,*

cum

cum utriusque partes diligenter inspicerentur, mulier inventa fuit gravida. Clementina 2. quæst. 15. de consang. Refertur in Francia olim imprægnatam fuisse quandam, cujus Virginitatis claustra omnia firma, atque illæsa manserant, adeoque imprægnatam esse virginem non desiiße. Historiam facetam reperies apud Fabricium in operat. chyrurg. de Sacerdote, qui percontatus est Fabricium de confessione fœminæ, quæ ex viri amplexu sine Penis intromissione conceperat.

Nec absimilem historiam, refert *Henr. à Môinichen* in observationibus *Lyseri* Cultello Anatomico adjunctis. observ. enim 13. *Puella Romana à primo ortu clausa nisi quod exiguum eßet foramen vix pisum capiens pro urinæ ac menstruorum egressu, assiduis Amasii precibus commota ipsius libidini nimium dedit, rata nullum conceptionis periculum futurum, quippe cujus vulvæ labia à nativitate conjuncta & unita penem non*

admittebant. Cæterum fricationis hujus debitas dedit pœnas, ex ipso præter ſpem & opinionem gravida facta. Quinto à conceptu menſe tumentem puellæ ventrem advertens mater, Jo. Trullium adit, & poſtquam omnia ipſi expoſuiſſet, opem illius implorat, ne in partu tandem gravius vitæ periculum ſubiret filia. Dum itaque inviſens Trullius cunctis perſpectis ac examinatis, unita vulvæ labia ſectione dirimit. Ipſa autem debito tempore filium peperit. nec abſimile dum Venetiis eſſem contigit. Unita ab ortu vulvæ labia in tribus puellis Romæ ſectione curavi.

Probatur ſecundum, quia non omnes virgines primo coitu ſanguinem emittunt: nam præterquàm quòd Vaginæ oſculum præ avido coëundi concipiendique deſiderio in grandioribus ſucceſſu temporis dehiſcat, ac in junioribus petulco digito vel ſimulato Priapo dilatetur: fieri etiam poteſt, Primò, ut menſes fluant, vel

paucis ante diebus fluxerint, ex quo genitales partes humectari, & relaxari contingit, ſic ut minimo negotio & nullo ferè dolore dilatentur, cedantque ſubeunti mentulæ potius quàm dilacerentur.

Verùm ſimiles ludificantis Naturæ caſus, ſponſis ſæpenumero occaſionem præbuerunt, de invictâ hactenus pudicitiâ ſubdubitandi, cujus eventus hiſtorias duas verè comicas refert *Pinæus lib.*1. de virginitatis notis, *cap.*6. quarum alteram hîc enarrabimus. *Mercator quidam Bigamus à nobis vocatus, quia pro ſecundâ vice matrimonium contraxerat cum virgine euſarcâ ejus vicinâ, duos & viginti annos natâ. Horum autem nuptiæ factæ ſunt, cubuerunt ſimul fluentibus adhuc menſtruis purgationibus, rem ſemel habuerunt, ſed ita facile liberaliter & oportunè egerunt, ut ex virgine facta ſit mulier, quæ eodem temporis momento concepit, gravidaque ipſa fuit. Poſtridie*

verò nuptiarum Bigamus mane ſummo ſurrexit, atque ad merces emendas cum ſuis ſociis rura ſatis longinqua petiit, nec reverſus eſt ante vigeſimum diem. Is dum ruri eſſet, rerumque ſuarum ſatageret, in memoriam ſæpius revocabat facilem quem habuerat unicum cum uxore novâ congreſſum, nec omnino ſuſpicione caſtitatis ejuſdem vacabat, quamvis hac de re conqueri unquam non decreviſſet: ſiquidem à longo tempore uxoris amantiſſimæ & parentum ejus famam audiverat; agnoveratque optimam. Reverſus verò domum Bigamus & uxor dormierunt ſimul, ſed rem habere tentarunt fruſtra iſtâ primâ vice, propter anguſtius multo redditum quam antea ſinus pudoris orificium, poſt fluxionem menſtruorum & partium pudendarum exſiccationem. Qui propterea mirari non deſinit, contra, plurimum torquetur, & apud amicum quendam conqueritur, dicens ſe facilius cum uxore dum

virgo

virgo esset, difficilius verò cum eâdem gravidâ convenisse. Signa enim graviditatis apparebant inappetentia ciborum nempe, nausea perpetua, decolor facies, membrorum lassitudo & alia. Verum Bigamus mercator & non philosophus erat, nesciebatque istas partes sicut & alia corpora membranosa quæ humectantur plurimum dilatari & extendi posse, & cum exsiccantur, constrictiores & angustiores fieri. Quare virgo corruptam & corrupta ei virginem referebat. Nec mirum hoc cuiquam videri debet: etenim virgines quæ semel tantum aut bis coierunt, idque fluentibus menstriis, verius dilatationem solam, eamque parvam, quam lacerationem simul ullam passæ fuerunt.

Secundò, fieri etiam poteſt, ut naturalis Vaginę orificii coarctatio ob defluentium humorum copiam, ita relaxetur, ut in defloratis laxior eſſe non poſſit: quemadmodum nobiſcum experti ſunt ii, qui ad puellarum

uteri prolapſum (in humidioribus hiſce regionibus nimis familiarem) curandum, quandoque accerſiti fuerunt. Hinc mirum nemini videbitur, ſi tales virgines ex primo coitu ſanguinem non emittant.

Tertiò; non ex eâ partium laxitate tantùm, enimverò ſi annoſa & vegeta virgo tenello ſponſo committatur, utique ſanguinem non emittet.

His omnibus ritè perpenſis concludere poſſumus neque naturalem Pudendi orificii coarctationem, neque linteolum ſanguine fœdatum, certum & indubitatum virginitatis ſignum exhibere. Quod tamen citato ſacræ Scripturæ loco adverſari nequaquam videtur, quandoquidem aliqui textus illius verba metaphoricè interpretanda exiſtiment: turpe enim illis apparet, quòd defœdatum ejuſmodi linteum coram judicibus expanderetur, nec veriſimile eſſe quòd vir auderet falſò uxorem accu-

ſare, cum ſciret parentes ejus virginitatis teſtimonium aſſervare: attamen alii verba illa, ut ſonant, intelligenda putant, cum hæc conſuetudo etiamnum apud Hebræos vigeat, nec non apud Afros, de quibus *Leo Africanus lib.* 3. hiſtor. Africæ ſcribit, apud Fezzæ præcipuæ Mauritaniæ civitatis incolas: quod ſimul atque ſponſus & ſponſa ex ſolemni apparatu ſponſalium domum reverſi ſunt, obſerato conclavi, dum nuptiale paratur convivium, pro Hymenæi celebratione ſimul congredi. Perhibetque annoſam mulierem præ foribus exſpectare: hæc porrectum ſibi à ſponſo, jam marito, cruentatum linteolum in mediam convivatorum turbam ovans defert, tanquam raptæ virginitatis ſpolium, ac ſymbolum. Hâcque ratione licerè tum diſcumbere, tum convivari. At ſi forte genio fortunâque ſiniſtrâ, illo coitu nihil cruoris ſponſæ per genitalia ſtillaverit, redditur illa parentibus, quibus magnum inde

inde dedecus. Invitatorum verò turba tristis & impransa domum revertitur. Eundem apud Romanos quondam invaluisse morem, palam testificari videntur hi *Claudiani* versus:

Et vestes Tyrio sanguine fulgidas,
Alter virgineus nobilitet cruor,
Tunc victor madido prosiliat thoro
Nocturni referens vulnera prælii.

idem in Syriâ adhuc observari à Syro se intellexisse scribit *G. Blasius* in commentariis ad caput 7. *Veslingii.*

Hanc consuetudinem non in Africâ modò & Asia, verùm in Europâ, præsertim in quibusdam Italiæ ac Hispaniæ regionibus servari *Horatius Augenius, Joubertus*, aliique commemorant. Sed quàm fallacia atque ridicula hæc sint, nemo ignorat: cum sanguine suppostitio vesicis felleis aliisve modis in vulvam immisso, & medicamentis adstringentibus Vaginæ orificium frequentiori coitu relaxatum ac dilaceratum, mulierculæ ita coarctare norînt, ut sponsum aliosque de

decipiant: *tantum* (inquit *Augenius* epist. med. tom.2. lib.1. cap.5.) *possunt ejuscemodi fraudes, ut viderim sex probatæ famæ obstetrices, mulierem quandam judicasse intactam virginem, quæ septem antea mensibus puerum pepererat.*

Dicendum ergo quòd licet Vaginæ orificii coarctatio in virginibus haud necessariò reperiatur, eam tamen ut plurimùm adesse, atque in illius fortiori dilatatione vasorum sanguineorum contextus rumpi ac sanguinem effluere; quare lex Deuteronomii ex eo quod plurimum evenit conflata videtur, nec propterea declarat coarctationem illam, idcirco necessariò apud virgines reperiri debere.

Externa quæpiam virginitatis argumenta à vocis, mammarum, pilorum mutatione, colli commensuratione, apum tentamine, aliisque collecta, verè inutilia ac infida sunt. Nec tanti facimus falsos urinarum strepitus, ut ideo temerè de puellarum pudi-

dicitiâ ſuſpicari velimus. Experimenta verò ex potionibus, ſuffitu, ſimilibuſque deſumpta, figmenta ſomnicoloſæ anus colo attexenda potius, quàm hîc recenſenda, veniunt.

TABULA QUARTA

Vaginæ Orificii conformationem, prout in Juvenculis obſervatur, demonſtrat.

Figura I. recèns / II. ſex annorum } natæ Pudendum exhibet.

a. *Vaginæ orificium.*

bbb. *Membranoſæ rugoſitates circumcirca Vaginæ orificium exiſtentes.*

c. *Meatus urinarii exitus.*

dd. *Labia à ſe invicem diducta.*

e. *Clitoris cum ſuis Nymphis.*

Figura III. idem Pudendum in anteriori parte diſſectum exhibet.

a. *Vaginæ Orificium.*

bb. *Rugoſitates membranoſæ.*

cccc. *Anterior Vaginæ pars diſſecta.*

dd. *Meatus urinarius per medium diviſus.*

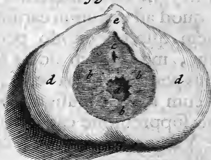
ee. *Nymphæ.*

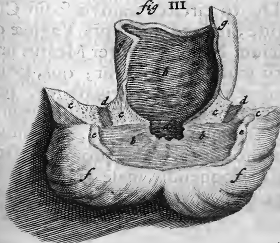
ff. *Pudendi Labia.*

gg. *Vaginæ partes diſſectæ, & à ſe invicem disjunctæ.*

h. *Interna Vaginæ tunica corrugata.*

fig I

fig II
e
c
d
b
b
d
a
b

fig III
g
g
h
c
d
d
c
c
c
c
e
b
a
b
e
f
f

CAPUT VI.

De Meatu Urinario.

Cum de mirandis Pudendi partibus, partiumque particulis jam actum sit, ne quid intactum remaneat, quod ad majorem earum elucidationem quoquo modo pertinere videatur, meritò jam nobis Meatus urinarius perscrutandus venit, ne erremus cum idiotis mulierculis, quæ in urinæ suppressione cathetherem in Vulvæ Vaginam injiciunt, credentes ex illâ urinam reddi.

Digito circiter transverso sub Clitoride, immediatè supra Vaginæ orificium Nymphas inter Meatus urinarii exitus conspicitur; qui, sicuti reliquæ totius corporis partes, per quas humor aliquis notabili quantitate erumpere consuevit, aliquantulum prominet, quam prominentiam strictè loquendo malè Carunculam appellant Anatomici, cum nihil carnis

nis in se contineat, eamque Urethræ orificium claudere volunt; nec hoc nobis verisimile videtur: quandoquidem musculus Sphincter Vesicæ collum constringendo sufficiat; ac proinde non magis in fœminis, quàm in viris Urethræ orificium carunculam desiderat: haud etenim ab externis corporis injuriis metuendum est, ne Vesicam urinariam ejusve Meatum subeant, cum Nympharum productionibus, ac labiorum tegumentis satis superque muniantur.

Latitudo Urethræ facilè scriptorii calami crassitiem superat; imò levi operâ, ita dilatari potest, ut digitum auricularem facillimè admittat, quod ab iis omnino notandum, qui ad curam mulierum Vesicæ calculo laborantium arcessentur, quoniam Meatus ulteriori artificio ita dilatari potest, ut calculi instar ovi columbini per eum extrahi valeant. Aliquando vidimus incredibilis magnitudinis calculos artificio nullo prorsus adhi-

bito, ſponte Naturâ excretos eſſe, abſque quòd urinæ incontinentiâ, vel alio quovis incommodo exinde laborarent.

Longitudo Cervicis Veſicæ in mulieribus digitalis internodii, aut ferè duorum tranſverſorum digitorum longitudinem obtinet; quod clarè patet, ſi Urethra forcipe aliove inſtrumento magis idoneo ab exitu externo aduſque Veſicam in anteriori parte dividatur, quod ad perquirendas reliquas ejus partes omnino neceſſarium eſt: optimè enim eo modo in parte exteriori conſpiciuntur muſculi Sphincteris fibræ carneæ tranſverſim abſciſſæ, quæ totam Urethræ longitudinem cingunt, & adhuc latiori ductu ad Vaginæ latera & Anum deſcendunt.

Interius verò Urethra tenui membranâ cingitur, quæ in inferiori parte, prope Meatus urinarii exitum magnos ductus ſive lacunas admittit, per quos materia pituito ſo-ſeroſa quando-

quandoque copiosè erumpit.

Inter membranam hanc tenuissimam, & fibras carneas statim descriptas reperitur secundùm totum Urethræ ductum substantia membranosa albicans unius ferè digiti transversi crassitiem habens, quæ totam Urethræ canalem cingit; & hæc est substantia, quam perreptant, & in quâ terminantur ductus illi, qui in principio Urethræ, & in inferiori anticâ Vaginæ parte reperiuntur, quemadmodum inflatis ductibus illis non obscurè cernitur; ita, ut non adeò malè substantia illa, mulierum Prostatæ sive corpus glandulosum possit appellari, de quo etiamnum agere nobis videtur *Galenus* lib. 14. de usu partium, qui ex *Herophili* decreto, perinde ac in viris, fœminis etiam glandulosas Prostatas inesse scribit.

Prostatarum illarum usus, est pituitoso-serosum succum generare, qui acrimoniâ & salsedine suâ mulieres salaciores reddit, pudendasque

partes delectabiliter in coitu lubricat; neutiquam verò ad Urethram humectandam, (ut quidam opinantur) illum liquorem à Naturâ destinatum esse, vel inde patet; quia ita in ejus exitu collocantur ductus, ut erumpens Urethram non attingat, quod non fieret, si ad humectandam Urethram liquor ille destinatus foret.

Gonorrhæam latè sumptam in mulieribus ex illis Prostatis provenire posse probatur: cum in viris Prostatarum fluxus Gonorrhæa vocetur, cur non & in mulieribus eodem nomine nuncupabitur, cum in utroque sexu partium & ductuum eadem ferè sit substantia? Præterea cum fœminæ semen fluidum, ut viri, in Testibus non habeant, ut infra probabimus; necessariò illarum fluxus Gonorrhæa dictus, vel ex Tubis, vel ex Utero, vel ex Vaginâ, aut Meatu Urinario derivandus est: sed in Tubis nihil est, quod tanto profluvio ansam dare potest:

test: in Vaginâ verò, Utero, ac præsertim ejus Cervice aliqui ductus quidem sunt, sed non tam patentes, quàm illi, qui ex Prostatis derivantur; quapropter ex his potius quàm ex illis mulierum Gonorrhæam derivandam judicamus, eoque magis cum in muliere Gonorrhæâ laborante, post mortem Prostatas exulceratas invenerimus.

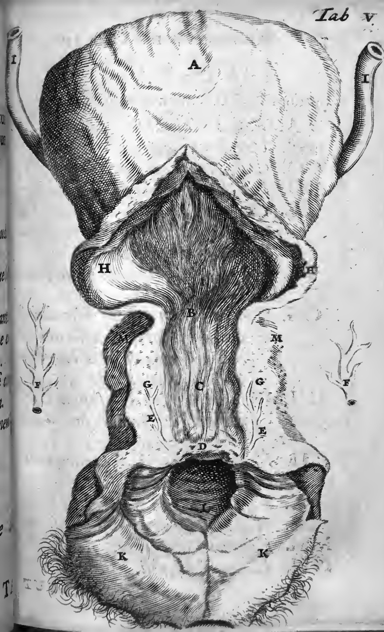
Hæc sunt, quæ de Genitalibus mulierum partibus externis, iisque adjacentibus dicenda habebamus, nunc ratio postulat, ut ad internas nos conferamus.

TABULA QUINTA

Repræſentat Urethram, ſive Meatum urinarium in anteriori parte ſecundùm longitudinem apertum.

A. *Veſica urinaria.*
B. *Collum Veſicæ adapertum.*
C. *Urethra ſecundùm longitudinem aperta.*
D. *Urethræ Orificium, in eoque lacunarum exitus.*
EE. *Lacunæ Proſtatas perreptantes*
FF. *Lacunæ à glandoſo corpore exemptæ, & flatu diſtentæ.*
GG. *Proſtatarum ſive glandoſi corporis interna ſubſtantia.*
HH. *Veſicæ partes poſt diviſionem à ſe invicem diductæ.*
II. *Uretheres abſciſſi.*
KK. *Pudendi Labia.*
L. *Vaginæ Orificium.*
MM. *Sphincteris fibræ carneæ abſciſsæ.*

TA-

Tab V.
A
I
I
H
H
B
M
F
F
G
C
G
E
E
D
L
K
K

TABULA SEXTA

Spatium inter Urethram & Vaginam exhibet.

A. *Vesica Urinaria.*
BB. *Uretheres abscissi.*
CC. *Collum Vesicæ apertum.*
DD. *Urethra per medium divisa.*
EE. *Cæca lacunarum sive ductuum glandosum corpus perreptantium foramina.*
FF. *Lacunæ per corpus glandulosum repentes.*
GG. *Prostatarum sive glandulosi corporis inter Urethram & Vaginam existentis longitudo atque crassities.*
HH. *Glandulosi corporis supra Urethram existentis longitudo & crassities.*
II. *Vesicæ partes à se invicem diductæ.*
K. *Vesicæ urinariæ interna facies.*
L. *Rugosa Vaginæ substantia.*
MM. *Vaginæ Orificium.*
NN. *Labia Pudendi.*

Tab VI

CAPUT VII.

De Vagina Uteri.

INter Genitales mulierum partes internas principatum facilè obtinent Vagina, Teſtes, & Uterus. Quibus Vaſa Præparantia, Deferentia, Lymphatica, Ligamenta, Nervi, &c. tanquam ſecundariæ famulantur; quas omnes eo ordine quo ab externis ad internas progredi ſtatuimus ſuccinctè depingemus, incipiendo à proximiore parte infernè, ſcilicet ipsâ Uteri Vaginâ.

Vocatur hæc ab *Ariſtotele* Matrix & Uteri Oſtium, ſed nimis confusè; quandoquidem nomina illa Utero magis, quàm illi conveniant: nec minus impropriè à pleriſque Anatomicis *Veſalium* ſecutis, Uteri Cervix vocatur, quoniam (inquit *Fallopius*) partem illam quæ verè cervix non eſt, Cervicem appellant, veram autem Cervicem ignorant; nam totus ille

ille meatus, in quem virilis Penis inditur, ab iftis vocatur Cervix, cum tamen ab antiquis Anatomicis, *Galeno* fcilicet, atque præcipuè à *Sorano* in tractatu de Utero, vocetur αἰδοῖον γυναικεῖον, nec non etiam κόλπ۞ γυναικεῖ۞ nunquam autem Cervix, nifi impropriè loquantur, nam vera Uteri Cervix appellatur ea, in quâ oftiolum illud anguftum eft, quod Penis numquam, aut rariffimè ingreditur, fed folummodo attingit; femen verò per ipfum in fundum Uteri procedit.

Quapropter ne detur confufioni locus, canalem hunc in fequentibus Uteri Vaginam nominabimus; nec immeritò cum membrum virile in fe recondat, atque illud non aliter quàm vagina gladium aut cultrum excipiat: Varias ejus nominationes fi quis defideret, confulat *Riolanum*, ac alios, qui fufiûs de illâ fcripferunt.

Sita eft in Hypogaftrio fub offibus Pubis, in inferiori parte Pudendum, in

in ſuperiori Uterum; in anteriori Veſicam, & in poſteriori parte Inteſtinum rectum obtinet, cui tam firmiter annectitur, ac ſi communi conſtarent tunicâ: hinc læſâ exulceratâve unius tunicâ, alterius quoque facilè conſumitur, ita, ut excrementa per ſinum pudoris (quemadmodum aliquando conſpeximus) continuò abſque voluntatis arbitrio fœdiſſimè profluant.

Figura ejus oblonga eſt, quæ in coitu undique ſeſe Peni applicat, & ſecundùm omnes dimenſiones ſeſe eidem accommodat; ita, ut Vaginæ figura concava, eadem ſit cum Penis figurâ convexâ. Extra coitum, libidinis pruritum, ac menſtrualem fluxum ejus latera ſæpiſſime in ſe concidunt; & Vagina inteſtini cujuſdam flaxidi figuram refert; tempore partus aliam rurſus figuram adoptat. In infantibus & recèns natis notabilem capacitatem habet, licèt ejus orificium anguſtiſſimum ſit. In adultioribus

ribus (nisi valde tritæ sint) semper ejus orificium angustius est, quàm medium; & rursus ejus finis sive terminus qui Utero affigitur magis coarctatur; ita, ut dum aperitur secundùm longitudinem, figuram quodammodo navicularem repræsentet.

Ridiculum planè est, quòd aliqui partem illam masculorum Peni ita correspondere velint, ut, quæ in viris foris, illa in fœminis intus collocata sint: ridiculum dicimus; quia nullam omnino cum Pene similitudinem habet.

Magnitudo hujus partis varias inter Anatomicos excitavit controversias: quia non minus difficulter Vaginæ, quàm Penis, cujus vagina est, longitudinem & latitudinem metiri potuerunt. Ne tamen eam prorsus intactam relinquamus; scito nos eam sæpius in florentis ætatis defunctis mulieribus nunc sex, nunc septem, nunc octo, nunc novem transversos digitos longam observâsse; adeo, ut

ſatis accuratè cum membro virili quadret, ac glans mentulati facillimè ad Uteri oſculum pertingat, & illud aliquando dolore afficiat. Cujus rei hiſtoriam non injucundam perhibet *Hildanus*, cent.6. obſerv.61.

Craſſities ejus in ſuperiori parte latitudini ſtraminis appropinquat: in inferiori verò propter accreta eandem duplo aut triplo ſuperat.

Latitudo eadem ferè eſt, qualis recti Inteſtini; ſed hæc etiam cum longitudine plurimùm variat; nam in coitu nunc brevior fit, nunc longior, nunc conſtringitur, nunc dilatatur; idque magis vel minus prout fœmina plus minuſve libidine agitatur: imò teſtantur ganeones ſe in indomitæ ſalacitatis proſedis partem illam ita coarctatam inveniſſe, ut in virginibus minus libidinoſis reperiri ſolet.

Interna Vaginæ ſubſtantia, ea nempe quam Penis attingit, nervea eſt; eam modò per partes deſcribemus.

Di-

Ductô Vaginæ orificio, adeò rugosa cernitur ipsius substantia, ut bovis palato membranosam illius superficiem non malè comparaveris; nisi quòd inæqualitates sive rugæ non tam recto ductu incedant; quemadmodum clarè conspicitur, si Vaginam secundùm longitudinem aperueris: tunc etenim cognosces rugas illas admodum confusè simul necti; ac in anteriori parte, cui Urethra incumbit, longè plures esse, quàm in posteriori, cui Intestinum rectum adjacet (licèt aliquando contrarium contingat) quod ideo volunt, ut glans Penis inæqualitate illâ blandius agitata majorem in coitu tentiginem, atque delectationem procreet. Inferior pars Pudendum versus, superiori semper rugosior est; nam hæc ut plurimùm lenis existit.

Rugæ sive plicæ, de quibus agimus, ab internâ tunicâ sumunt originem, quæ in virginibus evidentissimæ sunt; in mulieribus verò sensim

ma-

magis & magis obliterantur: adeò, ut ex multâ attritione ac reiterato coitu tandem abolescant, & tota interior Vaginæ facies lenis evadat; uti videre est in scortis, nec non honestis Matronis frequenti prole beatis, & diuturno mensium, vel albo fluxu laborantibus; in iis enim omnibus substantia fit durior. Meminimus nos aliquando calculos in hâc tunicâ invenisse.

Antequam ulterius provehamur, nobis dicendum occurrit, per totum Vaginæ ductum plurimos reperiri porulos; nullibi tamen plures atque majores, quàm in inferiori ejus parte circa Meatus urinarii exitum; ibi enim non minores sæpenumero inveniuntur, quàm illi, quos in Meatu urinario supra descripsimus, & lacunarum sive ductuum nomine insignivimus. Ex omnibus illis ductibus tam majoribus, quàm minoribus materia seroso-pituitosa tantâ copiâ emanat; quanta ad humectandas illas

par-

partes necessaria est; & in Veneris actu ad lubricandas vias tam copiosè erumpit, ut etiam extra Pudenda profluat, & hæc est materia pro vero mulierum semine à multis habita.

Hic etiam notandum, materiam illam tantâ cum delectatione ex ductibus illis prosilire, quantâ cum voluptate è Prostatis virorum solet; ita, ut non adeò à ratione alienum videatur si effluxum illum, mulierum Pollutionem appellemus; & licet revera, quod emittunt, semen non sit, equidem æque male agere censentur, ac viri sese polluentes, illæ, quæ lascivis cogitationibus, petulcis digitis, aut aliis instrumentis contra honestatis mores excogitatis, malevolè mentem eòusque exagitant, ut talem materiam abundanter ejiciant: nam non semper semen, sed aliquando tantummodo similis materia è Prostatis virorum erumpens pollutionem causat. Materiæ hujus seroso-pituitosæ quantitatem aliquam ex nervosâ Vaginæ

ginæ tunicâ aut glandulis in illâ contentis provenire, non inficias imus, maximâ tamen fui parte, eam ex mulierum Proftatis circumcirca Urethram pofitis prorumpere reperient ii, qui horum ductuum propagines inveftigabunt.

Internis Vaginæ partibus defcriptis ad externas progredimur, quarum primò in parte inferiori ablatâ Clitoride occurrit mufculus Sphincter, qui lato fibrarum ductu, tres fere digitos æquante, ad latera ejus afcendens inferiorem Vaginæ partem arctè amplectitur; non alium in finem, quàm ut partem amplexam, cum necesse fit, conftringat, & hoc maximè tempore coitus; nifi enim partes illæ conftringi ac dilatari poffent, impoffibile foret, ut generationis actus tam fæliciter inter diverfæ magnitudinis & ætatis homines celebraretur: mulierum enim Vagina tam affabrè facta eft; ut fe omnibus, & fingulis fere mentulis accommodet; fic ut brevi

brevi occurrat, longæ cedat, craſſæ dilatetur, tenui conſtringatur: Natura enim omnibus Penis differentiis conſuluit, ut non opus ſit, ſollicitè vaginam cultello æquam quærere; ſed ubique Opificis beneficio inveniatur; ita, ut omnes viri cum omnibus fœminis, & omnes fœminæ cum omnibus viris convenire poſſint, ſi cætera conſentiant. Flacceſcente Pene, cum eodem Uteri Vagina concidit, ſicque Uteri oſculum dum extrahitur non refrigeratur.

Conſtrictionem ſupra memoratam mirum in modum opitulantur corpora illa, quæ, remotis carnoſis expanſionibus à Sphinctere ortis, in inferiori Vaginæ parte utrimque prope Pudendi labia conſpiciuntur: aſcendunt enim ab inferiori parte utrimque ad membranoſam ſubſtantiam, quâ Clitoris vicinis partibus annectitur, in eaque terminantur ac evaneſcunt: ita ut dextri & ſiniſtri lateris corpora nullam inter ſe communio-

nem habeant, uti videre eſt, ſi alterutrum flatu diſtendatur: nam inflato dextri lateris corpore, ſiniſtrum non intumeſcit; nec è contra inflato ſiniſtro dextrum intenditur, aut clitoris erigitur, quare nec illam cum corporibus illis communionem habere judicamus. Horum exterior ſubſtantia tenuiſſimâ conſtat membranâ; interior verò, quæ plerumque ut interna Clitoridis ſubſtantia ob coagulati ſanguinis copiam nigricat, ex multis vaſculis & fibrillis ſibi invicem laxè unitis contexta eſt; quam, cum retis complicati figuram quodammodo referat, Plexum retiformem nominamus.

Plexus ille noſtro judicio ibi collocatus eſt, ut Vaginæ orificium tanto melius coarctetur, & virile membrum accuratius amplectatur; nam ille copioſo ſanguine diſtentus, cùm propter muſculi Sphincteris fibras carneas illum comprimentes extrorſum nequeat, neceſſe eſt, ut introrſum

ſum cedat, & Vaginæ orificium coarctet. Harum partium diſtenſio ad oculum apparebit, ſi vaſa ſanguinea per Clitoridis dorſum excurrentia parumper inflentur, quia cum Plexu illo totum Pudendum intumeſcit.

Ablatis iis, quæ Vaginæ adnaſci ſolent, reliquam ejus ſubſtantiam externam proponemus; quæ eſt membranoſa, rara, laxa, & fibris carneis ſecundùm longitudinem excurrentibus prædita, reliquis partibus ita agglutinata, ut ejus extrema facilè determinari nequeant; niſi prope Uteri oſtium, ubi ejus partes à Naturâ ita diſtinguuntur, ut haud difficulter internoſci poſſint.

Vaſa quæ per externam internamque Vaginæ Uteri ſubſtantiam vagantur, ſunt Arteriæ, Venæ, Nervi, Ductus ipſi proprii, & fortaſſis etiam vaſa Lymphatica.

Arterias habet ab Hypogaſtricis & Hæmorrhoidalibus. Illæ, quæ ab Hæmorrhoidalibus enaſcuntur, inferio-

rem tantùm Vaginæ partem obambulant; quæ verò ab Hypogaſtricis prodeunt, ad Vaginæ latera deſcendentes, per reliquam ejus partem exſpatiantur: majores tamen & craſſiores ſurculos verſus partem ejus poſteriorem, quàm anteriorem, emittunt, qui in ſuperiori parte cum Uteri arteriis ut plurimùm uniuntur.

Venæ ſimiliter quæ inferiorem ejus partem occupant ab Hæmorrhoidalibus proficiſcuntur; reliquæ verò ab Hypogaſtricis deſcendunt, & lato ac varicoſo ductu ad Vaginæ latera excurrendo, & varios hinc inde ſurculos ſpargendo, integram quaſi Vaginam amplectuntur, & cum Uteri venis in ſuperiori parte, pluribus in locis conjunguntur: quare hoc fiat in ſequentibus exponemus.

Nervi Vaginam occupantes præſertim Sacri oſſis ramulis accepti referuntur. Ductus ipſi proprios ſtatim deſcripſimus, & Vaſa Lymphatica poſtmodùm deſcribemus.

Vaginæ actio erectio est, cum in coitu Vaginæ ductus à Pudendo ad Uterum usque erigatur; sic ut Penis regiâ quasi viâ ad Uterum pervenire queat. Natura autem in Vaginâ talem erectionem molita est, ut congrua Pudendorum affricatio ad semen eliciendum necessaria fieret, & semen facilius ad Uteri fundum pertingeret; nam si Vagina non erigeretur in coitu, facilè evenire posset, ut complicaretur, complicata commodam Penis immissionem impediret, impeditus penis semen determinatum non in Uteri osculum internum ejacularetur, sed per cavum Vaginæ locum effunderetur, effusum verò ad latera Penis efflueret: denique fieri posset: ut à fortiori Priapo facile læderetur: *unde*, refert *F. Plazzonus*, *non ita pridem contigit, ut juvenis quidam cum sponsâ juvenculâ primâ nocte congressurus, validâ veretri intrusione, & violentâ festinatione non modò cervicem, sed & ipsum intesti-*

num rectum perrumperet. cujus rei causam non aliam esse judico, quam quod vulva non assueta erigi, ad novum opus languida flaccesceret, nec peni irruenti directam viam præbere nosset. Nec fabulas me narrare putandum est, siquidem possem ipsas personas nominare, nisi Hippocratici juramenti memor, hujusmodi curationes inter arcana sepeliendas esse censerem.

Postquam singularum Vaginæ partium constitutionem, & usum explicuimus; difficile non erit totius verum usum determinare, qui est membrum virile erectum excipere, emissum semen in Uterum dirigere, profluenti menstruo famulari, ac nascituro partui, ejusque comitatui transitum præbere.

TA-

TABULA SEPTIMA

Repræsentat Uteri Vaginam à posteriori parte secundùm longitudinem apertam.

A. *Rugosa Vaginæ interna substantia hinc inde exiguis punctis persita.*
B. *Uteri Osculum in superiori Vaginæ parte propendens.*
C. *Uteri Collum.*
D. *Uteri fundus.*
EE. *Tubæ Fallopianæ sive Oviductus.*
FF. *Rugosa Oviductus interna substantia.*
GG. *Nervi per Ligamentum alis Vespertilionum assimulatum dispersi.*
HH. *Testiculi.*
II. *Testiculorum Ligamenta vulgò Vasa Deferentia dicta.*
KK. *Ligamentorum Laterum portiones.*

LL. *Nervi exigui per Uterum disseminati, prout aliquando à nobis observati sunt.*

MM. *Ligamentorum Rotundorum portiones in Abdomine existentes.*

NN. *Ligamentorum Rotundorum portiones extra Abdomen protensæ.*

OO. *Peritonæi portiones Ligamentis adhærentes quousque ea concomitantur.*

PP. *Superior Vaginæ pars tenuior à se invicem diducta.*

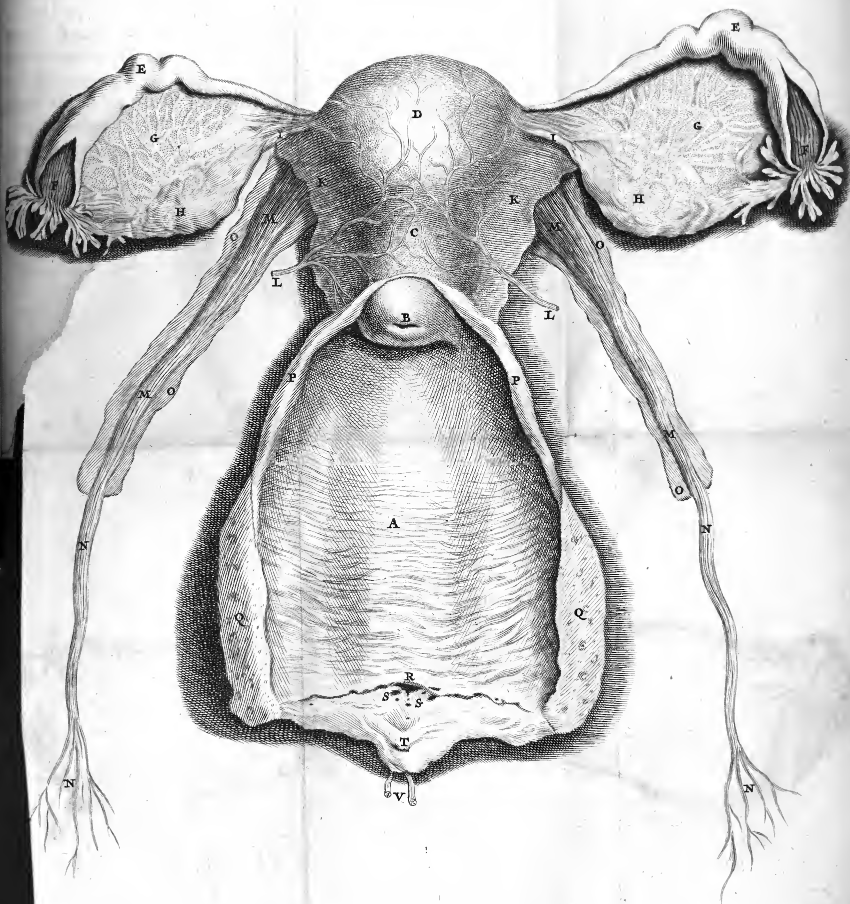
QQ. *Membranosæ substantiæ in inferiori Vaginæ parte existentis crassities.*

R. *Meatus urinarii exitus.*

SS. *Cæca lacunarum glandosum corpus perreptantium foramina.*

T. *Clitoris.*

V. *Nervi insignes per Clitoridis dorsum excurrentes.*

E
E
D
G
G
I
I
F
F
K
K
H
H
M
M
O
O
C
L
L
B
P
P
M
O
M
O
A
N
N
Q
Q
R
S
S
T
N
N
V

CAPUT VIII.

De Utero.

VAginæ jam deſcriptæ immediatè adhæret Uterus, locus quidem humilis, ſed tam altâ conſideratione ac admiratione dignus, ut acutiſſimi ingenii Scriptores eum ſe admirari quidem, at intelligere non poſſe ingenuè confiteantur; ita ut, qui ipſos comprehendit, ab ipſis comprehendi ſe minimè patiatur. Ne tamen intacta relinquamus ea, ad quæ nos rerum ſeries adduxit, de illis lubentiſſimè noſtras cogitationes atque obſervationes veſtris ſubmittemus judiciis.

Uterus apud Latinos, Matrix, quaſi omnium Mater, appellatur; quia quamdiu fœtum in ſe continet, matris vices in alendo ac conſervando gerit: vel quia pars illa matres efficit, ſi enim illâ carerent mulieres, nunquam matres fierent. Dicitur etiam Utriculus

culus ab utre; quia cavus eſt; & inſtar utris fœtum in ſe recondit. Nuncupatur & ab aliquibus Vulva, Loci muliebres, Genitura, Poſtrema, Ovum, &c. Quibus porrò nominibus apud Græcos, & alios inſignitus fuerit, in *Riolano*, *Rolfinccio* & aliis videri poteſt. Quare nos ea, ut minus neceſſaria pertranſibimus, ut tanto citius ad ea quæ lectori magis placitura ſunt perveniamus.

Uterus numero tantum unicus eſt; licet præter communem Naturæ ordinem aliquando bipartitus aut duplex obſervatus fuerit.

Situs eſt in Hypogaſtrio ſeu Abdominis parte infimâ, quæ Pelvis dicitur; ubi inter Veſicam & Inteſtinum rectum, tanquam inter duo pulvinaria collocatur; ut homines ex fragili & peritura materiâ inter ſtercus & urinam nati, & in terram, ac cinerem reſolvendi, vilis & abjectæ ſuæ conditionis memores, ſuperbiæ alas demitterent. Primariò tamen hic Ute-

rum collocatum exiſtimamus; quia locus ille generationi aptiſſimus eſt, nam non ſolùm ſine ullius partis læſione pro fœtus amplitudine in magnam molem diſtenditur, verùm etiam ab omnibus externis injuriis protegitur ac conſervatur: ab anteriori namque parte ab oſſe Pubis, à poſteriori ab oſſe Sacro, à lateribus ab oſſibus Ilion, tanquam tutiſſimis mæniis circumdatur: atqui etiam parituro fœtui inde exitus ad inferiora facilis eſt.

Hanc Uteri diſtenſionem prudens Natura in gravidis proſpiciens, in fœminis coxarum capacitatem ampliorem efformavit quam in viris, hinc etiam nates habent latiores, & ad ſedendum promptiores.

Non ſemper in medio præciſè collocatur; ſed quandoque, licet rarius, illum nunc magis verſus dextram, nunc magis verſus ſiniſtram Hypogaſtrii partem ſitum offendimus; quod præſertim in prægnantibus ab

aliis Anatomicis notatum invenimus.

Alligatur parte suâ, quæ propriè Collum dicitur, Vaginæ, Intestino recto & Vesicæ; ipsius verò fundus, qui ad fœtus incrementum augeri debet, omnino liber est, nullique annectitur parti, ut extendatur contrahaturque liberiùs.

Figura Uteri varia est: alia in gravidis, alia in non gravidis; in his pyri quodammodò compressi figuram repræsentat: malè igitur ob depressionem illam cucurbitulæ Chirurgorum, (utpote cujus fundus rotundus est) eum assimulant; & adhuc magis à veritate aberrant, qui illum rotundum aut quadratum pronunciant. In gravidis verò prioribus mensibus Vesicæ urinariæ non absimilis est, pedetentim tamen magis magisque distenditur, & quidem ita, ut si Collum ejus excipias postremis mensibus ad figuram sphæricam proximè accedat.

Col-

Collum enim (quod omnino notandum eſt) dilatationem Uteri non inſequitur, at priſtinum ferè ſtatum uſque retinet; idque non in hominibus ſolùm, verùm in vaccis, ovibus, aliiſque animantibus indies evenire conſpicimus.

Nec miramur *Galenum* cum ſuis aſſeclis mulierum Utero cornua affixiſſe, quandoquidem (referente *Veſalio* lib. 5. cap. 15.) *Galenus* ne per ſomnium quidem muliebrem Uterum unquam inſpexerit, ſed tantum vaccinum, caprinum, ovillum, &c. in quibus cornua reperiuntur, uti quiſque apud laniones & in Tab. noſtrâ xx videre poteſt: & multò adhuc evidentiùs cornua illa in canibus, ſuibus, gliribus, cuniculis, &c. conſpiciuntur, quoniam Uterum ſtatim à fundi ipſius orificio, ita in duas partes diremptum gerunt, ac ſi indicem à medio digito maximè diduceres, illoſque digitos Uteri partes eſſe fingeres, quæ in non gravidis recta ducuntur,

in prægnantibus ob fœtus in illis contentos cornuum arietum ad inſtar incurvantur.

Ad Uteri figuram quoque ſpectare videtur ejus Cavitas, in quâ vulgus perperàm ſeptem cellulas enumerat; quarum tres in dextrâ Uteri ſede, maſculis; tres in ſiniſtrâ fœmellis dicatas, ſeptimam autem in Uteri medio exiſtentem, Hermaphroditis tribuit. Nec ullo ſepto intermedio dividitur pars dextra à ſiniſtrâ, neque etiam per lineam aliquam, ſecundum longitudinem Uteri excurrentem, ſeparatur (quamvis illam opinionem plerique foveant Anatomici) niſi ſubſtantiam ejus ſecundum longitudinem diſſecando, lineam illam efformaverint. Ratione tamen conſtitutionis unica hæc Uteri cavitas in duas dividi poteſt; ſic ut una Colli, altera ipſius Uteri dicenda ſit; illa oblonga eſt, & in extremitatibus magis quam in medio coarctatur, nam inferior ejus anguſtia, quæ pro-

priè Os Uteri dicitur, in virginibus tam exigua eſt, ut ſtylum tenuiorem ſolummodo excipiat, & nullo conatu vel minimus digitus in eam intrudi poſſit; quod cum ita ſit non videmus quâ probabilitate *Spigelius* libro 8. cap. 20. Os Uteri in coitu ita dilatari ſtatuit, ut Penis glandem ſuſcipiat. Et dubitamus an fieri poſſit, quod refert *Riolanus* antropog. lib. 2. c. 35. ut longior Penis, dum orificium Cervicis Uteri apertum eſt fluentibus menſtruis, in id oſculum introducatur, & introductus ibi detineatur; ut in canibus fieri aſſolet: licet *Hippocrates* lib. 1. de morbis mulierum, ſcribat; mulieres, quibus Os Uteri nimio coitu laxatum, cum plus æquo apertum ſit, non concipere: nam licèt menſtruorum fluxu aliqualiter relaxatum foret; voluptate & inde factâ conſtrictione, ita coarctatur, ut Penis oſculum illud neutiquam ſubire poſſit; ſi verò minus in coitu delectetur mulier Vaginæ laxitas Pria-

po facilè cedet, secundò si membrum virile illud Uteri osculum tam facilè subintraret, quot non abortus excitarentur, ab iis, qui postremis gestationis mensibus cum uxoribus suis coëunt.

Altera sequitur difficultas, an in gravidis Os Uteri exactè claudatur, nec ne? *Spigelius lib.*8. *cap.*23. confidenter scribit, Uteri Os interius gravidis hiare, tantoque magis quanto sunt partui viciniores: cujus opinionem etiam confirmare videtur *Hippocrates* sect. 5. aphor. 51. *quæ uterum ferunt iis os uteri connivet.* quem locum alii aliter interpretantes, Uterum accuratissimè claudi statuunt; sed ut nostram de hâc quæstione sententiam paucis exponamus, dicemus utramque sententiam maximâ probabilitate niti; hiat enim quatenus primis gestationis mensibus eandem apertionem servat, & clauditur quatenus materiâ instar glutinis viscidâ quàm accuratissimè obturatur; nec

nec etiam inficias ibimus Os illud poſtremis geſtationis diebus paulatim magis & magis dilatari, quandoquidem illud exploraſſe ſe digitis ſuis cum *Spigelio* nobis obſtetrices affirmaverint.

Oſculum Uteri in Vaginę capacitate prominens, tincæ piſcis ori, aut ut *Galenus* mavult, glandi virili perſimile eſt. Sectionem ſeu rimam habet tranſverſam; foramen Oſculi in virginibus exiguum eſt, aſt in mulieribus quæ ſæpe pepererunt, majus evadit; ſi verò nimiùm laxetur, vel exulceretur, vel cicatrice obducatur, vel humidum nimis fiat, ſterilitas ſequitur.

Tota Colli uterini cavitas rugoſa eſt & multis exiguis ductibus perforatur, ex quibus preſsâ colli ſubſtantiâ materia pituitoſo-ſeroſa erumpit, in quem finem ignoramus, niſi forſan ad humectandum, & ad Venerem excitandum, ibi humor ille à Naturâ ordinatus fuerit. Ductus illi per

membranoſam & forſan quodammodo glanduloſam Uteri (præſertim ejus Colli) ſubſtantiam diſperſi, hunc humorem accipiunt, qui in ſalacioribus tempore coitus adeò copioſè erumpit, ut de nimiâ humectatione quandoque conquerantur mariti. Notandum hic in uteri Collo inter rugas, ſeu fibras potius, ſæpènumero hydatides diverſæ magnitudinis reperiri.

Altera & quidem propria Uteri cavitas licet latior ſit, fabam tamen majuſculam in non gravidis vix capit.

Figura ejus probè conſiderata proximè ad triangularem accedit, niſi quòd angulus verſus Collum longior ſit; alii duo anguli in fundo exiſtentes utrimqne à Tubis Falopianis exiguo foramine perforantur, per quod primò ſeminis virilis pars ſubtilior, & poſtea Ovum muliebre pertranſit. Hujus cavitatis tunica levior eſt, & extra menſtruorum profluvium

vium non nisi exiguis porulis pervia, ex quibus serosa quædam substantia, modicâ quantitate exsudat, fortassis in eundem usum, ut ille humor, qui è Collo copiosè prodit.

Est insuper Uteri magnitudo varia, pro mulieris ætate, temperamento, libidinis usu, corporis proceritate, fœtura, aut sterilitate, &c. neque proinde Uteri magis quam Ventriculi magnitudo aptè describi potest: ut tamen iis, qui nunquam mulierum dissectionibus adfuere, talem ejus magnitudinem demonstremus, qualem in diversæ ætatis mulieribus cognoverimus, breviter exponemus. In recèns natis notavimus Uterum aliquando drachmam, aliquando drachmam unam & semis pependisse. In vetulis verò, & virginibus jam pubescentibus ejusdem fere magnitudinis est, & ut plurimùm ab unciâ unâ ad sescunciam ponderat. Denique in validioribus, & iis quæ sæpius pepererunt, aut frequentius Veneri in-

indulgent, major evadit, rarius tamen duas uncias excedit. In ſtatu verò præternaturali Uterum quadraginta libras ponderaſſe obſervavimus, cujus hiſtoriam, quatenus praxim Medicam exercentibus utiliſſima eſt, ne detur confuſioni locus, ad calcem hujus capitis annectemus.

Uteri mediocris longitudo ab oſculo uſque ad extremam fundi partem tres circiter digitos tranſverſos adæquat; latitudo circa fundum duos digitos & ſemis quadrat, circa Collum verò duorum digitorum tranſverſorum latitudinem non excedit.

Craſſities totius Uteri necdum aperti duos fere digitos tranſverſos habet, niſi quòd circa ejus fundum aliquantulum magis protuberet.

Uterus in gravidis ita amplificatur, ut, qui ante inprægnationem oſſis Sacri initium non ſupergreditur, fundus ejus poſtea ad Umbilicum, & ulterius extendatur, ac totam Pelvim non modò adimpleat; verùm etiam

etiam inteſtina tenuia, & reliqua viſcera ſurſum comprimat. Hujus incrementi cauſam non eandem aſſignant omnes; aliqui enim tempore ingravidationis Uterum ad tantam molem excreſcere ſtatuunt, quatenus ejus membranæ ad fœtus incrementum explicentur, eâdem ratione ut Veſica urinaria propter urinæ affluentis copiam, adeo ut *Galenus*, *Veſalius*, & alii credant, Uterum quo magis extenditur eò magis attenuari; ſed ocularis experientia refragatur & authoritas *Sylvii*, *Mundelli*, *Arantii*, *Varoli*, *Plateri*, *Bauhini*, *Heurnii*, *Laurentii*, *&c.* nam à primo conceptu uſque ad partum totius Uteri fundi ſubſtantia augetur, quatenus in fœtus geſtatione propter affluentis alimenti copiam, ſenſim Uterus ita dilatetur, ut poſtremis menſibus dum major alimenti copia ad Uterum confluit pollicem vel (ut quidam volunt) duos digitos tranſverſos æquet; & quod mirum ac conſideratione dignif-

gnissimum est, Uterus quo magis dilatatur eò magis etiam incrassatur ejus substantia, cujus contrarium in Vesicâ, Ventriculo, ac reliquis corporis partibus contingit: præterea extremis mensibus penè membranaceam suam substantiam exuere videtur, ita enim si dissecetur rubescit, totque-foraminulis (quæ nihil aliud sunt quàm vasa per medium dissecta) pervia conspicitur, ut spongiosam quasi substantiam induat: nec minùs mirum multis videbitur quòd sedecim circiter dierum spatio post partum Uterus, tantus quantus est, ad pristinam fere magnitudinem redeat; quod nostro judicio contingere videtur quatenus fibris per Uteri substantiam dispersis sese contrahentibus, sanguinis copia, quâ spongiæ in modum imbuitur, exprimitur, atque Uteri substantia rursus in unum cogitur; hinc Lochiorum fluxus; qui nihil aliud est, quàm sanguinis in Utero contenti aut affluentis copia,
per

per vana ſanguinea in Placentæ divulſione aperta, erumpens; patentes has vias aliquando in puerperis defunctis conſpeximus, dum per Siphonem liquorem in Arterias Hypogaſtricas aut Spermaticas infunderemus, qui non minus quàm flatus in Uteri capacitatem erumpebat.

An verò inſtante menſtruorum fluxu ejus moles augeatur, varii varia ſentiunt, reperiuntur enim, qui exiſtimant ſanguinem menſtruum ab eo tempore, quo menſtrua ceſſant, ſenſim magis & magis accumulari; donec tandem diſtentâ Uteri ſubſtantiâ per vias à Naturâ ideo conceſſas ſuo tempore erumpat: alii verò qui menſtruorum fluxum à ſanguinis in illis partibus fermentatione deducunt, non tam ſanguinis copiæ, quàm ejus fermentationi, hunc fluxum adſcribunt; neque proinde Uterum inſtante menſtruorum fluxu adeò extendi exiſtiman. Quæ poſterior opinio nobis magis quàm prior arridet:

quia nunquam in virginibus à nobis dissectis tam notabilem diversitatem in Uteri magnitudine invenimus; quod omnino necessarium foret, si totus menstruorum sanguis in Uteri substantiâ accumularetur. Sed de his sequenti capite latius.

Substantia Uteri non prægnantium conspicitur nervea membraneave; ut dilatari & contrahi pro necessitate queat: minus candicat quàm cætera corpora, quæ generatim nervosa dicuntur, quia carneum aliquid præ se fert, præsertim in Uteri fundo & parte ejus externâ; in Collo verò, & in parte ejus internâ, magis nervea apparet; hoc est durior & albicantior existit. Propria hæc Uteri substantia, quæ triplici fibrarum genere pertexta dicitur, duabus membranis intercipitur, unâ communi, & alterâ sibi propriâ.

Communis Uteri membrana valida crassaque, externam ejus faciem undique tegens, à Peritonæo origi-

nem

nem habet. Externa ejus ſuperficies levis aqueoque humore oblita eſt aliarum partium ad inſtar, quæ invicem tangere quidem, non autem connaſci ſatius fuit. Mediante hâc membranâ validiſſimè nectitur Inteſtino recto, Veſicæ, & reliquis partibus adjacentibus, quemadmodum ſuperius à nobis traditum eſt.

Hanc Uteri membranam aliqui duplicem, aut triplicem conſtituunt, ſed cum hoc parum ad negotium faciat; illud lubèns pertranſimus, eòque facilius cum membranas, quæ à pleriſque Anatomicis pro ſimplicibus habitæ ſunt, facili negotio in duplices, triplices, imò quandoque quadruplices dividere poſſimus.

Propria Uteri membrana dicitur ea, quâ interna ejus ſubſtantia tegitur, atque hęc non à Peritonęo, quemadmodum prior, originem ducit, ſed ab internâ Uteri ſubſtantiâ, cui ita annectitur, ac ſi ejuſdem ſubſtantiæ foret; neque proinde difficulter pro

diſ-

diſſecantis arbitrio craſſa aut tenuis demonſtrari poteſt. Sunt qui tunicam jam dictam cum *Galeno* geminam fingunt, ſed malè, quia bruta tantùm diſſecuerunt, quorum cornua licèt unicâ membranâ obvolvantur, ſimul tamen ſumpta geminam quaſi Uteri membranam conſtituunt. Membranam hanc in fundo Uteri admodum glabram & levem invenimus; contingere tamen poteſt, ut ſcribit *Highmorus diſq. anat. lib.* 1. *parte*. 4. *cap*. 4. quòd in menſtruatis à venarum prominentibus orificiis aſpera ſit. In Collo verò admodum rugoſa ac multis conſpicuis foraminulis perforata eſt. Communicat cum interiori Vaginæ atque Tubarum tunicâ, ut poſtea demonſtrabitur.

Vaſa Uteri ſunt Arteriæ, Venæ, Nervi, Vaſa Lymphatica, Tubæ, & Ductus ipſi proprii.

Arteriæ originem habent partim à Spermaticis, partim ab Hypogaſtricis; ac proinde hæ infernè, aliæ ſu-

pernè

pernè provenire dicuntur; has ad Uteri fundum derivàri existimant, illas verò maximè per Uteri Cervicem excurrere scribunt; sed Arteria illa, quam à Præparante deducunt, utrimque cum insigni ramo ab Hypogastricis oriundo, ita conjungitur, ut difficulter (quemadmodum infra demonstrabimus) utriusque terminum determinarè possimus. Arteriæ illæ ad Uteri latera anfractuosè collocatæ, varios hinc inde ramulos emittunt, quorum aliqui anteriorem, alii posteriorem & internam partem circumvoluto atque serpentino ductu perambulant; quorum aliqui alterius lateris arteriis per Anastomoses copulantur; quod jucundissimo spectaculo cernitur, si alterius lateris Arteria Hypogastrica, aut Spermatica inflectur; alterius namque lateris arteriæ, ut plurimùm simul intumescent, quod adhuc longè fœlicius succedet, si Uteri tunicam à Peritonæo ortam, sub quâ hæc vasa disseminantur, sine

notabilium vaſorum læſione abſtuleris; tunc enim vaſa illa tam clarè ſe conſpicienda præbent, ut ad dicti veritatem nihil amplius deſiderari poſſit.

Non solùm per anaſtomoſim uniuntur vaſa, quæ per Uteri ſubſtantiam ſparguntur; ſed etiam ea, quæ per Vaginam excurrunt; ita ut aliquamdiu inflato unius arteriæ principio, plerumque totius Uteri & Vaginæ arteriæ diſtendantur: prout clarè conſpicitur, ſi iteratis vicibus ad modum pulſus arteriarum vaſa illa inflentur.

Arterias toties memoratas non recto, ſed flexuoſo ductu per Uterum excurrere judicamus; ut tanto melius abſque ruptionis periculo gravidationis tempore diſtendi, & Uteri molem inſequi poſſint.

Hic etiam obiter notandum duplo, vel triplo plures arterias majores & magis flexas per Uterum, quàm per Vaginam excurrere; in quem finem

nem id ita à Naturâ ordinatum ſit, ſequenti capite de Menſtruorum fluxu inquiremus.

Uteri Venas qui luſtrare cupiunt, invenient pariter à Præparantibus vaſis ingentem ramum ad Uterum deſcendere, & ab Hypogaſtricis venis, utrimque unum ramum inſignem prodire, quorum ramificationes tam ad Uterum, quàm Vaginam pari paſſu ambulant, niſi quòd illæ, quæ ad Uterum properant, copioſiores, exiſtant. Venarum Præparantium & Hypogaſtricarum divaricationes infinitis in locis ſibi per anaſtomoſes nectuntur; præſertim tamen ad Uteri latera, ubi vaſa illa ad modum arteriarum tam patenti anaſtomoſi ſibi invicem copulantur, ut unum idemque vas appareat: quemadmodum ſolo flatu, licèt plures habeant valvulas, luce clarius innoteſcit, nam abſque morâ & longè facilius quàm de arteriis dictum eſt, ſtatim omnes teri, Teſtium, & Vaginæ venæ diſtendentur,

tur, iis ſolummodo exceptis, quæ à Pudendis aut Hæmorrhoidalibus ortæ, per Pudenda repunt.

Uteri vaſa non ſemper eodem modo ſeſe habere, ratio docet, & autopſia confirmat: multò enim majora ſunt in gravidis ac puerperis, quàm in vacuis. In gravidis aliquando ea in tantam amplitudinem dilatata vidimus, ut facilè digitum in eorum cavitatem immitteremus, quæ ceſſante Lochiorum fluxu, ita denuo contrahuntur ſive coarctantur, ut ſedecim circiter dierum ſpatio, cum Utero priſtinam quaſi figuram recuperent; niſi forſan in iis, quæ ſæpius Uterum geſtarunt, propter earum extenſionem, magis contortæ & flexuoſæ remaneant.

An etiam eo tempore quo menſtrua fluunt majora ſint, nécdum potuimus obſervare: licèt aliquando diſſecuerimus tales, quarum menſtrua immediatè ante mortem fluxerant. Probabile tamen eſt quòd tempore

pore menſtruorum magis à ſanguine diſtendantur, & ab illâ vaſorum diſtenſione proveniant dolores & gravitates, quas aliquando inſtante menſtruorum fluxu perſentiunt mulieres. In Uteri vaſis ſæpe reperiuntur Polypi, & quidem tanti, ut ipſa adimpleant, nec non quandoque in calloſam quaſi ſubſtantiam degenerent.

Nervos Uterus ſuſcipit duplicis generis, tum à propaginibus rami ſextæ conjugationis interni, tum ab oſſe Sacro.

Ab Utero plurima oriuntur Vaſa Lymphatica, quæ externam ejus ſubſtantiam perreptando, ſenſim coëunt, & rivulorum ad inſtar augeſcunt, donec ad magnum Chyli Lymphæque receptaculum, ubi terminantur, pervenerint. Vaſa hæc in reliquis animalibus etiam conſpicua, *Bartholinus cap.* 10. *de lact. thor.* procul dubio pro vaſis lacteis deſcripſit; quandoquidem iis Uterus omnino careat.

Ad Vasa Uteri etiam spectare videntur Tubæ Fallopianæ, quas peculiari capite postmodum describemus.

Horum Vasorum usus varius est. Arteriæ namque sanguinem advehunt, tam ad Uterum ac ipsi annexa & tempore graviditatis annectenda nutriendum, quàm ad corporis excrementa purgandum. Venæ autem sanguinem residuum ad cor revehunt. Nervi verò spiritibus animalibus ad Uterum vehendis destinati sunt. Vasa Lymphatica demum lympham ad cor deducendo inserviunt.

Postremò usus Uteri est; principia formationis fœtus in suam capacitatem propulsa fovere, eique nutrimentum præbere, & ab injuriis præservare, ac tandem fœtum ipsum lucis & liberioris auræ indigum expellere, & forsan etiam muliebre corpus ab excrementis purgare.

Anno 1669. cum Delphis praxim medicam exercemus, 25. Martii rogavit

gavit nos *J. Ametis*, ut charam ſuam conjugem graviſſimo morbo detentam inviſeremus, quæ tum temporis maximè conquerebatur de dolore ventris, lumborum, & anxietatibus circa præcordia, quæ omnia ita angebantur, dum capite demiſſiore decumberet, ut ſemierecta continuo in lecto quieſcere teneretur, idque propter ventrem, qui in horrendam molem excreverat, cujus primordia jam ante 25. annos perſentire cœperat, cauſam verò omnino ignorabat, quam nos, antequam examen, ut fas erat, inſtituiſſemus, in hyprode querendam & inveniendam opinabamur; ſed poſtquam ab ægrâ intellexiſſemus, quod nullas in ventre dum ſeſe verteret fluctuationes unquam perſentiret, atque ventrem cum inæqualli duritie in latere ſiniſtro parum infra umbilicum multo magis quàm alibi intumefactum videremus, judicabamus potius Tumorem

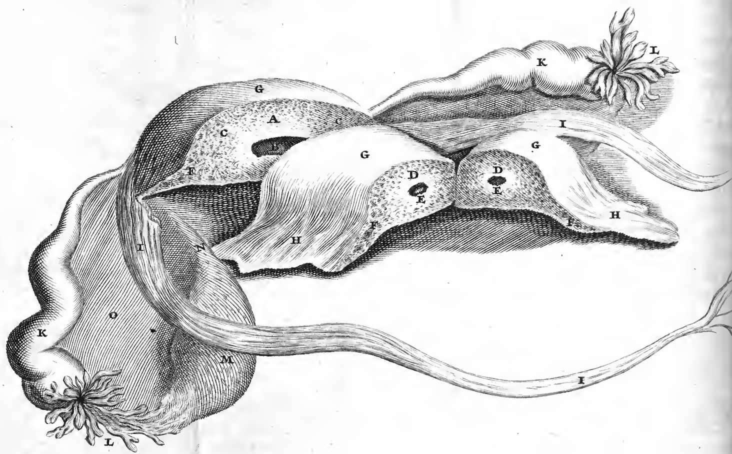
 illum,

illum, cum nec hepatis nec lienis regioni correſponderet, atque à corpore quodam indurato & intumefacto originem duceret, à Meſenterio ejuſque glandulis intumefactis provenire, eoque facilius, cum in memoriam revocaremus, nos cum Clariſſ. Profeſſore *D. Diemerbroekio* in noſocomio Ultrajectino talem ventris tumorem à Meſenterii tumore ortum in demortuo quodam vidiſſe. Quapropter tali Prognoſi, qualem morbi magnitudo deſiderabat, inſtitutâ, quandoquidem pleraque medicamenta reſpueret, non niſi Enemata in anum injicienda, ac mixturas ad corroborandum ac dolorem ſedandum cochleatim ſumendas præſcripſimus; quibus medicamentis per quatuor circiter menſes doloris ferociam quodammodo lenivimus, donec 24. Julii, anno ætatis ſuæ quinquageſimo miſerrimam vitam cum fæliciori morte commutaret.

Aperto

Aperto cadavere, reliquis viſceribus bene diſpoſitis, in Abdominis cavitate quatuor circiter pintas invenimus liquoris admodum putridi, & præterea ingentem tumorem rotundum, qui reliquam Abdominis cavitatem adimplebat. Hunc tumorem ex adhærentibus illi Teſticulis, Tubis, &c. Uterum eſſe cognovimus, qui noſtro & adſtantium judicio, ad minimum quadraginta libras pendebat; cum Uterus naturaliter conſtitutus, rarò duarum unciarum pondus excedat. Monſtroſo hoc Utero cruciali inciſione diſſecto, vidimus illius ſubſtantiam in anteriori parte ſolummodo tranſverſi pollicis craſſitiem habere; in lateribus verò ac poſteriori parte, eâ videlicet quæ lumbis adjacet, duodecim tranſverſos digitos adæquare; quæ Uteri ſubſtantia partim ſcirrhoſa, partim quaſi glandulosa ſive ex globulis rotundis indurato vitello non abſimilibus com-

poſita cernebatur. Uteri verò medium ſive cavitatem internam materia quædam majori pugno craſſa, nigricans & putris occupabat, quam ſtatim à fœtu, molâ, vel placentâ in Utero putrefactâ originem ſumpſiſſe judicabamus, quod ultimum mariti relatione confirmabatur: retulit enim nobis uxorem ſuam ante 25. annos ſecundo vel tertio ingravidationis menſe veſiculam quandam aquâ plenam per muliebria abſque placentâ excreviſſe, ſubſequente maximo lochiorum fluxu per ſex ſeptemve menſes durante, eoque ceſſante uxoris ſuæ ventrem ſenſim magis magiſque intumuiſſe; accedentibus ſymptomatibus ſuperius enarratis.

G
A
C
C
B
F
G
D
E
D
E
G
I
K
L
F
H
H
F
I
N
O
K
M
L
I

TABULA OCTAVA

Exhibet virginis Uterum transversim dissectum.

A. *Uteri fundus transversim dissectus.*
B. *Uteri fundi cavitas.*
C C. *Uteri substantia multis & exiguis foraminibus à Vasis transversim dissectis perforata.*
D D. *Cervicis Uteri prope fundum transversim dissecta substantia.*
E E. *Cervicis Uteri cavitas, prout in iis, quæ nunquam pepererunt, coarctata existit.*
F F. *Vasa ad Uteri latera excurrentia transversim dissecta.*
G G. *Communis Uteri membrana.*
H H. *Ligamentum Uteri Latum.*
I I. *Ligamenta Uteri Rotunda.*
K K. *Oviductus sive Tuba Fallopianæ.*
L L. *Foleaceum Tubarum ornamentum.*
M. *Testiculuus dexter.*
N. *Ejusdem Testiculi Ligamentum.*
O O. *Membranosa Ligamenta quibus Tubæ Testibus annectuntur.*

TABULA NONA

Exhibet Uterum in anteriori parte incisione decussatâ apertum.

AA. *Uteri decussatim divisi partes ita dispositæ, ut ejus cavitates & spongiosæ illius substantiæ crassities appareat.*

B. *Uteri fundi cavitas.*

C. *Cervicis Uteri cavitas.*

D. *Coarctatio inter fundi & Cervicis cavitates plerumque conspicua.*

E. *Uteri Osculum.*

F. *Pars Vaginæ Osculo Uteri adhærens.*

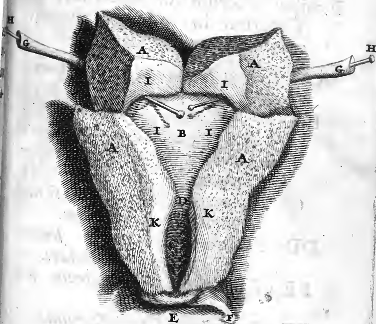
GG. *Tubarum portiones.*

HH. *Styli per Tubas in Uteri fundum inserti.*

II. *Propria Uteri membrana internam ejus substantiam obvelans.*

KK. *Interior Colli uterini substantia minus spongiosa.*

Tab IX

TABULA DECIMA

Exhibet Uterum ita diſſectum, ut Tubarum in ipſius cavitatem tranſitus appareat.

AA. *Uterus ſecundum longitudinem diviſus.*

BB. *Uteri fundus tranſverſim diſſectus, ut Tubarum in Uteri cavitatem ingreſſus conſpiciatur.*

C. *Tubarum principium ut eſt naturaliter coarctatum.*

DD. *Tubarum progreſſus ſenſim magis & magis dilatati.*

EE. *Ligamenta Teſticulorum abſciſſa.*

FF. *Ligamenta Uteri Rotunda.*

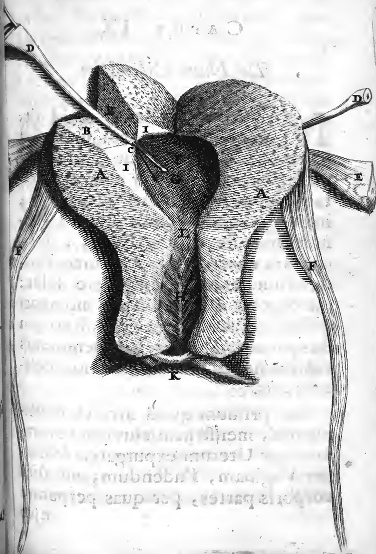
G. *Uteri fundi cavitas.*

H. *Cervicis cavitas, & fibroſa ejus ſubſtantia.*

II. *Propria Uteri membrana.*

KK. *Uteri Oſculum.*

L. *Cervicis Uteri coarctatio.*

D
D
I
B
I
C
A
I
F
G
A
E
L
F
F
H
K

CAPUT IX.

De Fluxu Menstruo.

Menstruorum fluxus quid sit, nemo Medicorum ignorat: sed per quas vias expurgetur; quâ ratione à Naturâ excitetur; an quantitate, an verò qualitate vitiosus sit; item quomodo fluxus albus à Gonorrhœâ sit distinguendus, subobscura controversia Anatomes Professorum animos distrahere solet: quapropter missis minoris momenti difficultatibus circa menstruorum fluxum notari solitis, jam memoratas tantùm hoc in loco conpendiosè delibabimus.

Ad primum quod attinet existimamus, menstruam eluviem naturaliter per Uterum expurgari, & non per Vaginam, Pudendum, aut alias corporis partes, per quas perperam ejus

ejus fluxum derivari quidam autumant. Et ne iſthæc opinio noſtra ſolis ſpeculationibus ſuffulta videatur, rationes & experimenta, quibus eam tuemur, in medium proferemus. videmus enim fœtus nutrimentum quod totó geſtationis tempore à materno ſanguine deſumitur, per nullas alias vias, quàm per Uterum tranſire: item illum, qui, enixo jam fœtu, Lochiorum nomine foras eliminatur eâdèm viâ erumpere: uti id in puerperarum diſſectionibus quandoque nobis obſervare licuit; nec dubitamus, quin idem quoque notabunt ii, qui inflatis Hypogaſtricis vaſis vel Præparantibus ad oſcula in Uteri fundo hiantia diligenter attendent: quorſum igitur menſtruorum fluxus, qui ejuſdem planè Naturæ exiſtit, per alias vias erumpere niteretur? Hujus opinionis probatio à ſanguineis vaſis facilè deſumitur, quoniam longè plura ac majora ad Uterum, quam reliquas ejus loci partes excurrunt; idem

quo-

quoque confirmare videtur lumborum dolor, quem inſtante menſtruorum fluxu, plerumque à vaſorum Hypogaſtricorum diſtenſione mulieres perſentire ſolent: atque tandem evincit ocularis inſpectio: refert enim *Highmorus* in menſtruatis internam Uteri membranam à prominentibus venarum orificiis aſperam eſſe: adſtipulatur à *Caſtro* lib.2. de Naturâ mulierum cap. 11. dum inquit: teſtari mulieres ſe vidiſſe Uteri procidentiâ laborantes, quibus ex Uteri oſculo ſanguis evidentiſſimè promanabat: ſi enim menſtruorum fluxus naturaliter per Uteri Vaginam, & non per Uterum erumperet, vanus atque ſuperfluus eſſet abortionis metus, cum ille in gravidis ſanguineis atque alimentari ſucco repletis ſponte excitaretur: ſiquidem Natura faceret id, quod ejus miniſter per venæ ſectionem aliquando præſtare tenetur, ne ſuperabundanti ſanguinis copiâ fœtus de ſuffocatione periclitetur: etenim

enim mulieres ſunt, quæ ad juſtum tempus fœtum geſtare nequeunt, niſi per venæ ſectionem in brachio inſtitutam, earum ſanguis minuatur. Cujus rei veritatem Medicorum obſervationes paſſim obviæ abundè confirmant.

At videmus indies in prægnantibus quoque plethorâ laborantibus tantum abortionis periculum imminere, ut magnus medicinæ Dictator effatus ſit, mulieri utero gerenti ſi purgationes procedant impoſſibile eſſe, fœtum ſanum permanere: quod ſano ſenſu de immoderato fluxu per Uterum erumpente ſumendum arbitramur.

Petet hîc forſan aliquis, ſi per Uterum in gravidis menſtruorum fluxus expurgetur, quare non ſemper abortiunt hoc profluvio infeſtari ſolitæ? Reſpondemus id poſſe fieri ſi menſtrua moderata ſint, & per illam Uteri partem evacuentur, quæ omnino à placentâ libera eſt; non enim illa omnibus

Uteri

Uteri partibus, sed tantum alterutri ejus lateri (uti postea demonstrabitur) adhærescit: si verò fluxus immoderatus existat, aut per placentæ locum erumpat, placenta in totum aut eousquè dissolvetur, ut fœtus superstes manere nequeat: idem quoque continget in modicâ menstrui purgatione, cum scilicet illa ob Uteri osculum pituitâ validissimè obturatum expurgari non possit, placentam Uteri distensione resolvet; aut pravis quibusdam qualitatibus à stagnante menstruo provenientibus fœtum perimet.

Sed ultra interrogabit hîc aliquis, quorsum propagines illas venarum, quæ juxta os Ilii à divisione venæ Cavæ oriuntur, & in Uteri Vaginam utrimque implantantur, Natura fabrefecisset; nisi per eas menstruus sanguis expurgaretur? & quare tanta est inter Vaginæ & Uteri vasa communio? Respondemus illas primario Naturæ fine tam copiosè ibi destinatas

tas esse, ut Vaginæ erectio, quæ membro virili correspondere debet, fælicius excitetur: communionem verò tantam inter utriusque vasa desiderari, ut in venereo congressu, ubi simul agunt, unà quoque incitarentur.

Non tamen hic Vaginam sic excludendam volumus, ac si nunquam per illam prodirent menstrua, videmus enim, & clarissimorum Virorum testimonia perhibent, illa per vomitum, alvum, urinam, per oculos, nares, aures, gingivas, mammas, umbilicum, minimum manus digitum, ac alias insuetas corporis partes interdum promanare. Quid ni similiter illa citra Naturæ ordinem per Vaginam Utero proximam, tot insuper vasis locupletatam prorumpere possent. Quin imò existimamus Naturam frequentius sese per hanc, quàm per alias corporis partes exonerare: unde contingere nonnunquam potest, ut innoxiè menstruorum fluxum expe-

riantur gravidæ.

De ratione ac modo, quo menſtrua excitari ſolent, Medici adhuc minus inter ſe conveniunt: aliqui enim cum *Ariſtotele* 2 & 4 de generatione animalium, periodicæ hujus excretionis cauſam referunt ad lunæ motum: alii ad ſolam plethoram, credentes totâ menſis periodo circa Uterum collectum ſanguinem vaſa tam diu diſtendere, donec nimiâ diſtenſione irritata, ſarcinam ſuam in Uteri capacitatem ſeſe contrahendo deponant: ſed illa ſpeculationibus innixa potius quam propagandæ veritati conſentanea videntur.

Ad primum quod ſpectat, cunctis menſis temporibus hanc vel illam menſtruo expurgari videmus, citius aut tardius pro temperamentorum varietate: non eſt itaque hujus periodi cauſa in ſempiternos & immutabiles lunæ curſus referenda. Alteram verò opinionem, menſtruæ purgationis motum à ſolo exuperante ſanguine

guine, qui in Uteri vasa perlabitur, eaque copiâ & calore distendit ac aperit, derivantem, non ratio tantum, sed & frequens cadaverum dissectio prorsus refellendam esse demonstrat: siquidem nullâ probabilitate nititur, quod sanguis (qui perenni circulationis lege continuò per omnes corporis partes movetur) tanto temporis spatio in Uteri vasis stagnaret; quibus addendum, Uteri vasa haudquaquam tantam sanguinis copiam continere posse, quanta unâ periodo evacuari solet: præterea in mulieribus instante menstruorum fluxu subitaneâ morte extinctis, ac dissectis, Uteri vasa mirum in modum distenta inveniri deberent; at illud numquam invenire potuimus, nec ab aliis inventum legimus: & licet aliquantulum magis quandoque turgerent, illud profectò parum facere posset ad quantitatem singulis mensibus expurgari solitam.

Quibus rectè consideratis arbitra-

mur menſtruorum colluviem ſtatis circuitibus per Uterum excernendam à fermentatione potius quàm lunæ motu, aut ſolâ ſanguinis copiâ excitari: quandoquidem quotidianâ experientiâ conſtet, multis menſtrua fluere, quæ jejuniis ſeſe macerant, magnas Hæmorrhagias, aut diuturniorem morbum paſſæ ſunt: neque exiſtimamus fermentationem illam in Uteri vaſis tantùm, ſed in totâ maſsâ ſanguineâ contingere; quoniam videmus in mulieribus quarum menſtrua fluunt, non Uterum ſolum affici, ſed caput doloribus infici, pedes laſſitudine detineri, ventriculum ac reliqua corporis membra his vel illis moleſtiis infeſtari: nec non ſanguinem illum per nares, pulmones, ac alias jam dictas corporis partes ſubinde manare; quæ neutiquam evenirent, niſi integra ſanguinis maſſa fermentationis motu exagitaretur. Ratio verò cur per inſuetas illas Naturæ vias quandoque menſes expurgentur,

gentur, potissima nobis videtur obstructio, quatenus scilicet sanguis menstruali fermentatione agitatus, per Uteri vasa, propter polypos in illis quandoque à nobis observatos, aut aliam materiam pituitosam, cicatricem, pravam conformationem, &c. erumpere non potens, per debiliora corporis loca prorumpit; eodem planè modo, quo vinum, cerevisia, & alia vase firmiter inclusa, dum fermentantur, per debiliores dolii partes quâ datâ portâ ruunt.

Si petat hic aliquis à quâ causâ fermentatio illa procedat? & cur semel tantum in mense menstruus sanguis excernatur, cum reliqua excrementa singulis expurgentur diebus? Respondebimus illa ad definitos Naturæ motus, & certas illius leges nobis adhuc incognitas referenda; si namque quotidie expurgarentur menstrua, nunquam aut rarò mulieres conciperent; neque hominum quisquam fœminæ in amplexum iret, si ejus

genitalia perpetuo cruore maderent.

Menstrui sanguinis naturam perpendentes plurimi, non quantitate tantum, sed & qualitate peccare existimârunt; quia sæpè cum molestiâ prodit, ac mulieres miris cruciatibus affligit: præterea sanguinis illius contactu Penis cum menstruatâ concumbentis excoriatur, si novella vitis eo tangatur in perpetuum læditur, steriles fiunt tactæ fruges, moriuntur insita, exuruntur hortorum germina; si mulier prægnans alterius menstrua supergrediatur, aut illis circumlinatur, abortum facit: ei autem quæ uterum non gestat, concipiendi spem adimit: purgantis spiritus & vapor áb ore specula atque eboris nitorem obscurat: gustatus hic sanguis canes in rabiem agit, homines verò diris cruciatibus affligit, comitialem morbum, pilorum effluvium, aliaque elephanticorum vitia infert: idcirco à Veteribus inter venena relatus; pari malignitate existimatur atque san-

guinis elephantici potus.

Alii contra ſentiunt: quia, ſi menſtruus ſanguis qualitate peccaret, mulieres toto tempore, quo naturaliter aggregatur, mirabiliter afficeret, & ejus augmentatione ſymptomata quoque augeſcerent, quæ inſtante menſium profluvio terribilia evaderent. Dicunt præterea, cum fœtus illo retento ſanguine nutriri oporteat, neutiquam illum, qualitate noxium, multoque minus veneficum (ut quidam volunt) exiſtere.

Sed probabilior nobis videtur poſtremorum opinio, quæ ſtatuit ſanguinem menſtruum naturaliter conſtitutum ſolâ copiâ peccare, & effectus pravos modò enarratos illi non quatenus tali competere, ſed quatenus ſtagnatione vitiato, ex eâ enim putreſcit facile, & à putredine æſtum, auramque pravam concipit, tantoque facilius, quanto jugiter confluunt ad Uterum veluti ad ſentinam undique corporis muliebris

ſordes & excrementa, quibus immixtus confluens ſanguis facilè corrumpitur, intenditque ex alieno miaſmate propriam prutilaginem: Natúra enim ſpeciei propagandæ admodum ſollicita (quantum poſſibile eſt) fœtui nutriendo bonum atque laudabilem ſuccum ſuppeditat, cujus qualitates deſcribens *Hippocrates* dicit illum in ſanis mulieribus velut à victimâ procedere, & citò congelari; cui ſententiæ *Ariſtoteles* 7. de partibus animal. 2. his verbis ſubſcribit: *& quæ menſtrua vocantur erumpunt, quod ſanguis quaſi recens occiſi animalis eſt.*

Horum graviſſimorum virorum authoritatibus non minus quàm rationibus jam allegatis conſtat ſanguinem menſtruum ex naturâ ſuâ benignum humorem eſſe; qui tamen, ut modò dictum eſt, aliquando ita immutatur, ut, propter pituitoſi aut ſeroſi humoris copiam ipſi permixtam, album aut ſeroſum menſtruo-

rum profluvium inducat; quod periodicum quandoque fluendi modum retinet, nonnunquam verò continuum evadit; unde misera mulier tristis, onerosa, pusillanimis, segnis, imbecillis, atque consumpta, nec non sæpe sterilis redditur: quia si materia per Uteri cavitatem deducatur, illum tam debilem reddet, ut semen continere nequeat, vel ipsum semen corrumpet, vel aliâ quâdam ratione conceptui officiet. Dico sæpè; quia si præter Naturam fluxus ille per Vaginam deturbetur, Uterus ipse & excipere & retinere semen poterit; ita ut conceptio nequaquam impediatur, aut fœtus ab ejus suppressione lædatur. Cujus rei exempla quandoque vidimus. Sed fluor ille sive per Vaginam sive per Uterum prodeat, subinde tam acris evadit, ut loca, per quæ transit, mordicando & exulcerando mortem inducat. Ejus rei sequens exemplum jam pridem nobis videre licuit. Honesta quædam Ma-

trona diuturniori Fluore detenta, cum propter pudorem, Medicorum auxilia detrectaret, Fluoris illius acrimonia ita adaucta est, ut præ nimio dolore incedere aut quiescere non valeret: hinc vehementiori febri coacta, tandem nostrum imploravit auxilium. Examinatis itaque ægræ symptomatibus, affectisque partibus perlustratis, Pudendi labia mirum in modum tumefacta & exulcerata comperimus; quæ cum Chirurgi egerent operâ, accersitus fuit *Henricus Annema.* Medicamentis autem tam internis quàm externis adhibitis brevi temporis spatio Labiorum tumorem ac sordidissima eorum ulcera superavimus, febri nihilominus & dolore in Hypogastrio manente; quapropter Vaginæ orificium convenientibus instrumentis tantulum dilatare coacti, vidimus Vaginæ latera materiâ concreti albuminis instar albicanti obsessa, quam dum blandius auferremus spatulâ, hæc momenti

temporis ſpatio ex rubro nigricanti colore non aliter obducebatur, ac ſi per tempus aliquod in igne detenta fuiſſet: tanta erat materiæ illius acrimonia, ut nec injectionibus, fomentis, aut aliis medicamentis temperari potuerit, ſic ut tandem miſerrimè vitam finiverit.

Aperto cadavere, præſentibus expertiſſimo D. H. *d'Aquet* Medico & H. *Annema* Chirurgo: Uterum undique aut exulceratum aut ſcirrhoſum deprehendimus: Vagina verò tranſmittendâ virulentâ iſtius humoris colluvie, adeò putris evaſerat, ut levi ſpatulæ attactu ubique pertunderetur, patentique aditu cum Inteſtino recto aliiſque vicinis partibus confunderetur.

Cum de Fluore ſive albo menſtruorum profluvio nobis hic ſermo ſit, alia difficultas oboritur, num ſcilicet Fluor ille, ſi continuus exiſtat, à Gonorrhœa ſit diſtinguendus? ita namque inter ſe conveniunt, ut niſi

men-

mentem adhibeat Medicus, præ similitudine facilè in errorem abeat, quanquam à diversis partibus procedant, per distinctaque loca excernantur; siquidem Fluor iisdem, quibus menstrua fluunt, ductibus ejicitur; quod vel ideo judicamus, quia menstruum cruorem ita subinde immutari cernimus, ut, qui primò veluti à victimâ, referente *Hippocrate*, prodibat, nunc minus floridus, postea pallidus, ac sensim albus appareat, Fluoremque muliebrem, album, dictum efficiat.

Gonorrhœam verò ex glandoso corpore provenire, & per lacunas circum & in Meatus urinarii exitu collocatas erumpere, cadaveris cujusdam mulieris hoc vitio infecti dissectio palam fecit; nam Utero ejusque Vaginâ innoxiis, corpus glandosum sive prostatas Urethræ circumpositas solum malè affectas offendimus.

At dicet aliquis, quomodo illa Me-

Medicus internoſcere valebit, ſi mulier affecta ſe caſtam, honeſtam, & ab omni virili conſortio alienam profiteatur? Utcumque dijudicare poterit, ſi ad prolabentem materiam, ægrotantiſque querimonias diligenter attendat: materia namque Fluoris, alteram in Gonorrhæâ, manantem longè quantitate ſuperat: querelas ſi conſideret; Fluore fœdatas lumbari cruciari dolore, alias verò Gonorrhæâ laborantes de obortâ circa pudendas partes acerbitate lamentari audiet. Sin minus his contentus certior eſſe velit, genitalia inſpiciat, ſiquidem Meatus urinarii exitum circumſiſtentes partes, (in quibus lacunarum exitus terminantur) mucoſâ quâdam materie obſeſſas ac interdum exulceratas reperiet, reliquis Vaginæ partibus decenter ſeſe habentibus; cujus contrarium in fluxu albo fieri aſſolet. Sed hæc vulvæ inſpectio non ſemper neceſſaria eſt, cum Medicus haud ſit culpandus, ſi me-

medicamenta ſecundum ægrotantis querimonias præſcribat; ſi vero illum eludat, nec optatum præſcripto medicamine ſucceſſum contumax mulier conſequatur, id ſibi imputet, digna enim talis eſt, ut nequitiæ ſuæ debitas pœnas luat.

CAP. X.

De Ligamentis Uteri.

Ligamenta, quibus Uterus ſuo in loco detinetur, quatuor ſunt; quorum duo Lata, alia Rotunda dicuntur. Ligamenta Uteri Lata à Peritonæo proficiſcuntur, quæ non Uteri tantum ac Vaginæ lateribus alligantur, ſed cum præcipuâ illius parte, Vaſa, Teſticulos & Tubas quodammodo ampleƈtuntur, & in ſe recondunt.

Horum Ligamentorum beneficio licet Uterus non oſſibus Iliis alligetur, ut perperàm creditum eſt, equidem firmiter in ſuo loco detinetur.

Sub-

Substantiam obtinent membranosam, laxam & mollem; ut commodè contrahi ac dilatari possint: hinc *Aretæus* alis Vespertilionum Ligamenta illa assimilavit; & quia fibris quibusdam carnis speciem referentibus intertexta sunt, nonnulli Ligamenta illa Musculos esse putaverunt, sed minus rectè; quandoquidem præter rubicundum colorem, quem in cadaveribus diutius asservatis acquirunt, nullam speciem carnis præ se ferunt.

Laxantur aliquando Ligamenta illa propter vim partus, nimiam corporis humiditatem, &c. ut Uteri osculum in Sinum pudoris decidat, & inversa Vagina extra propendeat; quemadmodum ejus rei exemplum adfert *Felix Platerus* in observ. lib.3. *Thom. Bartholinus* cent.11. hist. 91. & cent.v. hist.9. *Dom. de Marchettis*, anat. cap.7. & alii, quorum integrum catalogum refert *Blasius*, in commentariis ad *Veslingium*.

Reperiuntur tamen qui ob sarcomata,

mata, aut alias Vaginæ excreſcentias, aut protuberantias quandoque à ſe obſervatas, Uteri prolapſum omnino negant; aut adeò raram pronuntiant, ut vix aut ne vix quidem eam unquam contingere credant; quorum tamen opinioni calculum noſtrum non apponimus; quandoquidem ratio dictet humores à toto corpore defluentes Ligamenta Uteri humectare, ac relaxare poſſe; & experientia confirmet in locis humidioribus hunc morbum ſatis familiarem eſſe: meminimus namque nos uno tempore ad quatuor diverſas filias, quarum virginitas innoxia habebatur, vocatos fuiſſe, quæ Uteri prolapſu laborabant; quibus partim fomentis aſtringentibus, partim annuli cerei in Pudenda immiſſione non vulgare attulimus auxilium. Si nobis objiciant non Uteri ſed Vaginæ prolapſus fuiſſe, quos ſtatim retulimus; petemus, an Utero in ſuâ ſede permanente Vagina in tantum prolabi poſſit;

possit, ut extra Pudendum propendeat? si verò Uterus simul è naturali suo loco descendat, descensum hunc, Uteri Prolapsum vocamus; qui prout major vel minor est, sic Uterus aliquando ad mediam Vaginam, interdum ad usque Vulvæ orificium, nonnunquam denique totus extra Vulvam prolabitur, ac variis modis afficitur; ita ut aliquando eum extirpare coacti fuerint; cujus rei memorabilia exempla referunt *Paulus Ægineta*, *Langius*, *Mercurialis*, *Duretus*, *Fernelius*, *Paræus*, *Licerus*, *Sennertus*, *Soranus*, *&c.* Ex quibus constat fœminas absque Utero (licet ejus ablatio ob multiplicia vasa eum perreptantia periculosissima sit) vivere posse: sed quod *Avenzoar*, *Zacutus Lusitanus*, *Platerus*, *Wierus*, *Ant. Benivenius*, aliique scribant tales adhuc concipere posse, omnino ridiculum ac impossibile nobis videtur. Sed ut ad uteri procidentiam revertamur, cur quæso Li-

gamentis, membranofifque partibus, quibus naturaliter detinetur, relaxatis, non tam facilè defcenderet, quàm breviori Peni tempore coitus (ut in confeffo eft) obviam venit.

Sed altera & quidem major difficultas eft; fcilicet, an Uterus ipfe inverti poffit? quantum ad nos attinet, exiftimamus in difficili partu dum placenta ei firmius adhæret, & ab imperitis obftetricibus nimium attrahitur, id aliquando contingere poffe, rariffimè licet eveniat: in virginibus (nifi quandoque incredibilia contingerent) impoffibile judicaremus; propterea quòd craffa ac membranofa Colli uterini fubftantia in illis tantùm exiguo foramine pervia fit.

Ad cujus confirmationem fequentem obfervationem vobis communicabimus. Anno 1671. in nofocomio Delphenfi diffecuimus mulierem procidentiâ uteri laborantem, in cujus Uteri Vaginâ nulla farcomata nullafque alias excrefcentias, fed tantùm

tùm ingentem cereum globum invenimus, cujus immissi beneficio Vagina (quæ aliàs ob Uteri Ligamenta nimium relaxata invertebatur, ac foris propendebat) cum Utero intus detinebatur: Uteri Cervix autem naturalem constitutionem retinebat, adeòque minimè invertebatur.

Ligamenta Uteri Rotunda oriuntur, à fundi Uteri lateribus, iis præsertim in locis, ubi Tubæ Fallopianæ Utero committuntur, & inter duplicaturam Peritonæi versus Inguina utrimque ascendunt, & ut Vasa Spermatica in maribus, ita hæc Ligamenta in mulieribus extra Abdominis cavitatem prodeunt; hinc illæ eâdem ratione ut viri, herniis sunt obnoxiæ, quatenus scilicet, Peritonæum, eò in loco ubi Ligamenta exeunt, præter modum dilatatur: quemadmodum hisce diebus observavimus, dum filiam herniâ laborantem, post mortem dissecaremus; eo namque in loco, ubi Rotunda Uteri Li-

gamenta Abdomen deserunt, Peritonæum adeò relaxatum invenimus, ut integram foveam sive bursam efformaret, per quam intestina in Inguen descendendo herniam intestinalem producebant.

Postquam Ligamenta hæc Abdomen, uti jam dictum est, dereliquerunt, obliquè supra Pubis ossa versus pinguedinem ibi copiosè existentem excurrunt, in eâque prope Clitoridem in multas partes divisa terminantur, ac evanescunt.

Si fabricam eorum accuratius investigaveris, non adeò simplicia dicta Ligamenta reperies; è duplici namque membranâ, haud secus atque ipse Uterus, componuntur; & interna eorum membranosa substantia omni vasculorum genere locupletatur; habent enim nervos, arterias, venas, & vasa lymphatica, carnis autem nihil obtinent: ideo miramur cur *Vesalius* ea, Musculos Uteri nominaverit; musculi enim non sunt, quam-

quamvis aliquando rubra & carneo quodam tomento oppleta videantur.

Prope Uterum admodum lata sunt; ita, ut non Uteri fundo tantùm, sed aliqualiter ejus Collo annectantur, & quò magis ab Utero recedunt, eò magis angustantur; adeò, ut tandem teretia & rotunda evadant, quâ figurâ Peritonæum deferunt & divaricatis terminis in pinguedine Pubis evanescunt. Musculos suspensorios, à *Fallopio* in observationibus descriptos, non invenimus; nec in quem finem, Ligamenta illa concomitarentur, videmus.

Longitudinem plus minus spithamæ obtinent, sic ut nugari nobis videatur Author Anatomiæ vivorum, dum ad inferiora pedum hæc Ligamenta produci scribit; ejusque nugas exornare videntur, qui dolores femorum interiorum (quos primis gestationis mensibus persentiunt mulieres) inde deducunt.

Nec minus claudicare nobis videtur *Riolani* opinio, quæ statuit per hæc Uteri Ligamenta Rotunda excrementitios Uteri humores in glandulas inguinales deferri, atque in venereis bubones excitari: quod nobis neutiquam verisimile videtur, cum nulla vasa huic usui destinata contineant: nam quæ ad Inguina per Ligamenta aliquid adferunt, sunt tantum nervi, & arteriæ; hæ enim à Corde, illi vero à Cerebro, quod vehunt, accipiunt: reliqua autem Vasa aut Lymphatica aut Venæ sunt, quæ quidquid in se continent ad Cor revehunt. Neque etiam hæc Ligamenta (licet id quidam velint) concava sunt, ut per illa aliquid ab Utero ad Inguina ascendat: iisdem rationibus corruit quoque *Veslingii*, & aliorum quorumdam Anatomicorum opinio, quæ præterea statuit per utrumque hoc Vermiforme vas (cum à Testibus ad Vaginam meatus desint) clauso potissimo Uteri osculo,

fe-

eminalem materiam ex illorum ca-
itatibus ad Pudenda excerni; aut, ut
lii volunt, per Clitoridem erumpere,
uod adhuc magis incredibile est;
uandoquidem Ligamenta illa nul-
im cum Clitoride communionem
abeant; utpote quorum extremita-
es, quæ in pinguedine Pubis termi-
antur, ad minimum pollicis tranſ-
erſi latitudine à Clitoride diſtent.

Quomodo *Spigelius* prope Ute-
um hæc vaſa ſemine repleta invene-
it, aſſequi neutiquam poſſumus;
iſi purulentam, aut aliam quandam
ateriam pro ſemine aſſumpſerit.

Cum Uterus quatuor illis Liga-
ientis, uti dictum eſt, aliis partibus
rmiter alligetur; petet aliquis,
uomodo Uterus in hyſtericis affe-
ionibus ad Hypochondria & Fau-
es, uti apud plurimos in confeſſo
ſt, aſcendere poſſit? reſpondemus
lud impoſſibile eſſe: licet *Hippocra-
tes* ſect. 3. de artic. & lib. 1. de morb.
Mulierum affirmet, Uterum aridum

ſiccum ſuoque genio defraudatum ad Hepar gratioſi humoris fontem excurrere, ut humectetur. Cui etiam ſuffragatur *Fernelius*, qui ſæpe tactu deprehendit illum inſtar globi cujuſdam in Ventriculum efferri, eumque graviter opprimere, & manu depreſſum in propriam ſedem propelli: nam Uterus in cadaveribus, ubi omnia Ligamenta magis laxa ſunt duabus manibus apprehenſus, licet maximâ vi furſum trahatur, nequidem vix ſupra os Sacrum efferri poteſt: nam præter quatuor Ligamenta illa, quibus partibus inferioribus annectitur, etiam Veſicæ, Recto inteſtino, & mediante Vaginâ Pudendi partibus externis adnaſcitur. Neceſſarium itaque foret, ut ſi Uterus ad Umbilicum tantùm adſcenderet, Pudendum cum Podice non ſine ſummis cruciatibus mirum in modum retraheretur, de quibus nunquam hyſtericâ paſſione etiam graviſſimâ affectas conquerentes audivimus.

Globi

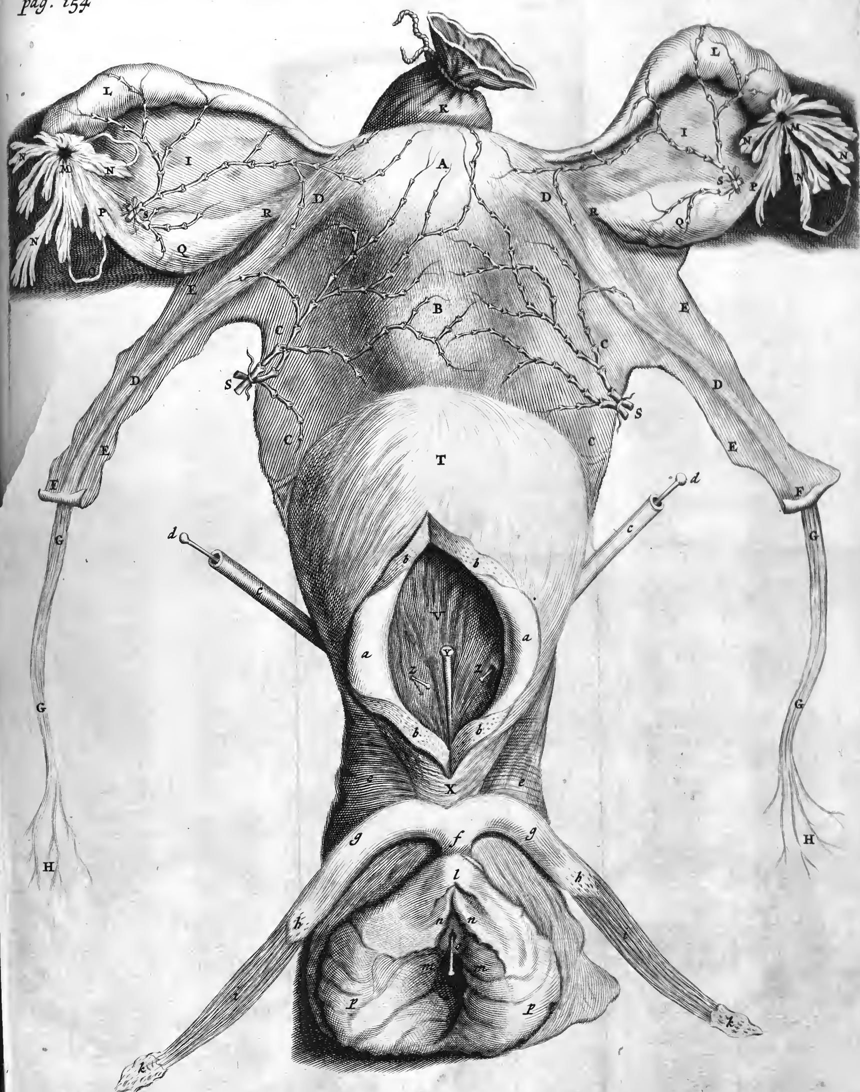
Globi autem ad fauces aſcendentes, de quibus, quotidie conqueruntur mulierculæ, & quos *Fernelius* in Ventriculum efferri manu deprehendit, nihil aliud quam flatus quidam auſteri ſunt, his enim eructatis diminüitur non tantùm, ſed quandoque in totum ceſſat paroxyſmus; quemadmodum pluribus probaremus, niſi mallemus curioſitati noſtræ frænum injicere, quàm à propoſito aberrare.

Horum Ligamentorum uſus eſt Uterum ſuâ in ſede detinere: Rotunda tamen id magis in gravidis præſtare videntur; quatenus ſcilicet poſtremis geſtationis menſibus, dum in magnam molem excrevit Uterus, eum ab utrâque parte detinent, quo minus in hanc aut illam ventris partem inclinet; hinc illa ſuperioribus partibus erant colliganda, ut tanto melius ſuo fungerentur officio; atque hunc verum Ligamentorum uſum eſſe, illorum fabrica ſatis ſuperque demonſtrat.

TABULA UNDECIMA.

Uterum cum suis Ligamentis exhibet.

A. *Uteri fundus.*
B. *Uteri Cervix.*
C C. *Ligamenta Uteri Lata.*
DD. *Ligamenta Uteri Rotunda.*
E E. *Peritonæi portiones Ligamenta Rotunda, quousque ea in Abdomine sunt, tegentes.*
FF. *Peritonæi partes quæ in Herniis dilatari solent.*
G G. *Ligamenta Uteri Rotunda extra Abdominis cavitatem protensa.*
HH. *Ligamenta Rotunda prout in pinguedine Pubis terminantur.*
I I. *Ligamenta alis Vespertilionum assimulata.*
K. *Intestinum rectum.*
LL. *Tubæ Fallopianæ.*
MM. *Foramen in Tubarum extremitate.*
N N. *Tubarum Fimbriæ.*
OO. *Fimbriæ prout aliquando simul junguntur.*
PP. *Fimbriæ quarum beneficio Tubæ plerumque Testibus annectuntur.*
QQ. *Testes, per quorum membranam Ova transparent.*
R R. *Ligamenta Testiculorum quibus Utero annectuntur.*
S S. *Vasa Lymphatica prout ea, ex brutorum disse-*

L
K
L
M
N
N
I
A
I
N
M
N
P
S
D
D
R
S
P
R
Q
N
Q
E
B
E
C
C
S
D
S
D
C
C
E
T
E
E
F
d
d
c
b
b
G
c
V
a
a
G
Y
Z
Z
G
b
b
G
e
X
e
g
f
g
H
H
l
h
h
n
n
i
m
m
i
p
p
k
k

SS. *Vaſa Lymphatica prout ea, ex brutorum diſſe-*

dissectionibus edocti, per Uterum, Te-*stes, &* Tub*as in mulieribus excurrere opinamur.*

T. *Vesica urinaria.*

V. *Vesicæ urinariæ interna cavitas.*

X. *Vesicæ* Collum *musculo Sphinctere obvolutum.*

Y. *Stylus per Collum Vesicæ insertus & per meatum urinarium prodiens.*

Z Z. *Uretherum in Vesicam insertio.*

a a. *Vesicæ dissectæ labia à se invicem distracta & inversa.*

b b. *Interna Vesicæ sub stant.*

c c. *Uretheres.*

d d. *Styli in Uretheres immissi, ut eorum in Vesicam exitus conspiciantur.*

e e. *Fibræ carneæ à Sphinctere ortæ, & per Vaginam repentes.*

f. *Clitoris.*

g g. *Crura Clitoridis.*

h h. *Clitoridis extrema ab ossis Ischii tubere divisa.*

i i. *Musculi Clitoridis.*

k k. *Musculorum principia.*

l. *Præputium Clitoridis.*

m m. *Pudendum.*

n n. *Nymphæ.*

o. *Meatus urinarius.*

p p. *Labia Pudendi.*

CAPUT XI.

De Vasis Præparantibus.

VASa Præparantia in Mulieribus etiam quatuor sunt, & parum differunt ab iis, quæ in Tractatu nostro de Virorum Organis gener. inserv. descripsimus. ne itaque actum agendo nostrum & lectoris tempus inutiliter teramus, proponemus dumtaxat differentias, quas in illorum Vasorum investigatione observavimus.

Differunt primò Arteriæ Spermaticæ in eo, quòd, quæ in viris recto fere ductu ad Testes properant, in mulieribus nunc per varios cincinnos capreolos pampinosve vitium imitantes contorqueantur, nunc rursus de latere in latus flexæ serpentino ductu Testes approperent, idque in uno, quàm in altero potentius, & rarissimè eodem modo, ac in viris constitutæ sunt.

Differunt ſecundò quoad longitudinem, nam Arterias Præparantes mulierum etiam maximè contortas, dum expanderemus, numquam tam longas obſervavimus, quàm in viris ordinariò inveniri ſolent; quia virorum Teſtes extra Abdominis cavitatem in Scroto propendent; mulierum verò in Abdominis cavo, ſuperiori oſſium Coxendicis regioni anneſtuntur, atque proinde mulierum Teſtes ab origine Vaſorum dimidiâ ſolummodo parte diſtant: ſed horum Vaſorum longitudo, judicio noſtro, parum ad ſeminis perfectionem facere videtur, quandoquidem galli gallinacei, quorum Arteriæ Spermaticæ admodum exiguæ ſunt, in Teſtibus ſemen æque perfectum habeant, ac reliqua animalia, quorum Arteriæ Spermaticæ longiſſimę ſunt. Præterea ſanguinis circulatio tam velox eſt, ut tantilla hæc mora, quâ in arteriis etiam longiſſimis moratur, parum ad ejus perfectionem contri-

buere videatur, eoque minus cum nulla ibi ab arterioſo illo ſanguine excrementa ſecedant, aut alius nobilior humor cum eo permiſceatur: graviter itaque decepti fuerunt Veteres, qui in vaſis illis ſanguinem albeſcere ſibi finxerunt, atque propterea Arterias ultra Teſtes excurrentes, Vaſa ſemen Deferentia appellarunt.

Differunt tertiò quoad divaricationem & inſertionem; divaricantur namque in mulieribus tardius, quàm in viris; eâ ratione, ut arteriolæ quæ ad Teſtes properant, ejus ſurculi potius, quàm divaricationes appareant.

Inſertionem ſi ſpectes, in eâ non exiguam diverſitatem reperies, nam in viris ordinariò in duos ramos finduntur; quorum unus & quidem primarius ad Teſtem, minor verò ad Epididimides excurrit. In mulieribus autem primarius diviſionis ramus non ad Teſtem, ſed ad Uterum

properat, ubi Arteriis Hypogaſtricis ita annectitur; ut nemo horum Vaſorum terminos facilè determinaverit, aut dicere poſſit num Teſtes à Præparantibus, an verò ab Hypogaſtricis Arteriis ſanguinem accipiant. Quod ad primam difficultatem attinet, exiſtimaremus ibi utrorumque Vaſorum terminos eſſe, ubi illa tenuiſſima exiſtunt, ex quo præſuppoſito, etiam ſequetur & ob oculum apparebit Teſtes muliebres partim à Præparantibus, partim ab Hypogaſtricis Arteriis ſanguinem ſuum nanciſci; nam Arteriarum Hypogaſtricarum rami antequam dictos terminos attigerunt, duos vel tres ſurculos ad Teſtes properantes emittunt. Arteriæ Præparantes verò ordinariò, idque prope Teſtes, in duos vel tres ramos dividuntur, quorum ſinguli rurſus (exceptis ramis illis, qui Arteriis Hypogaſtricis occurrunt) in plures minores ramos ſubdividuntur, atque unius ſubdiviſionis rami-

ficationibus Teſticuli, alterius autem ramificationibus Tubæ Fallopianæ gaudent; quæ quandoque omnem arterioſum ſuum ſanguinem ab Hypogaſtricis hauriunt; uti id ſtatim clarius proponemus, dum ad Tubarum Vaſa inveſtigatio noſtra pervenerit. Non tantùm ſubdiviſiones ramorum, qui ad Teſtes excurrunt, per externam Teſticulorum ſubſtantiam repunt; ſed & intimam perambulant; quemadmodum id Tab. 14. 15. & 16. luculenter demonſtrant.

Ad Anaſtomoſes inter Arterias & Venas Præparantes quod attinet, eas omnino rejicimus: quandoquidem Teſtes, & quæ in iis continentur Ova ſanguine nutriri debeant; quod neutiquam contingeret, ſi Vaſa illa priuſquam ad Teſtes pervenirent, per Anaſtomoſes ſimul unirentur: nam ſanguis indifferenter per motum Cordis ad omnes corporis partes propulſus, non Teſticulorum Parenchyma, aut Vaſorum capillarium ex-

extremitates, aliasque vias difficiles subibit, quotiescumque patentes & commodiores invenit. Ad cujus ulteriorem demonstrationem, sequens experimentum, à nobis ad sanguinis circulationem incredulis quibusdam demonstrandam, excogitatum, in medium proferemus. Accepimus intestinulum cujusdam aviculæ, cujus utroque extremo calamum tenuiorem alligavimus, eâ ratione ut in titulo Tract. nostri de Vir.Org. gener. inserv. lit. A. videre est. Hujus instrumenti extremitatem unam in apertam arteriam jugularem immisimus, alteram verò in venam jugularem inseruimus, firmiterque arteriam & venam circumcirca calamum ligavimus, cujus beneficio sanguinis circulatio ex arteriâ in venam jugularem tanto impetu peragebatur, ut visu tactuque sanguinis circulatio perciperetur; ipsa namque vena jugularis ab impulso sanguine non minus, quam arteria, pulsabat; ita ut animal vehe-

mentiori circulationis motu in summo vitæ periculo versaretur, & reliquæ partes minus sanguine irrorarentur.

Venarum Præparantium in mulieribus talis ferè constitutio est, qualis in viris, excepto quòd multò breviores sint, nec viæ brevitas flexuum multitudine compensetur. Alia denique differentia hic notanda occurrit, scilicet quòd illæ, non tantùm ad Testes; sed etiam ad Uterum, & quandoque ad Tubas, (ut postea dicetur) excurrant. Nonnulli scribunt Anatomici Venam dextram ordinariò surculum aliquem ab Emulgente sibi adsciscere, ut illo tanto melius puellarum generationi opitularetur: *hoc autem meo judicio,* inquit *Plazzonus* lib.2. cap.8. *ideo fit, quod cum à Naturâ institutum sit, quodlibet generare sibi simile, fœminæ quoque magis sibi similes proles progignere intendant, unde sanguinem serosiorem utpote ad procreationem fœminarum aptiorem,* *in*

in majori copiâ contribuunt, utrimque ab Emulgente elicitum. Id veritati minus consentaneum videtur; nam Vena illa non nisi rarissimè surculum illum admittit, & licet semper admitteret, equidem id nihil prorsus ad fœmellarum generationem conduceret, quandoquidem sanguis ille secundùm circulationis leges, non ad Testes properet, sed ab ipsis redeat. Eadem quoque ratio destruit sententiam illorum, qui Venam sinistram propterea ab Emulgente oriri autumant, ut serosus humor per illam deferatur, & acrimoniâ suâ cum semine permixtâ majorem in coitu voluptatem pariat: & ne Vasorum Spermaticorum munia diversa forent, ex lusu quodam Naturæ subinde observato, plerumque Venam dextram surculum aliquem ab Emulgente sibi acquirere statuerunt.

Vasa jam descripta in prægnantibus ac puerperis longè ampliora sunt, quàm in vacuis, idque non alium in

finem, quàm ut desiderata sanguinis copia illa commodius atque fælicius pertranseat.

Usus Vasorum Præparantium, est Ovorum generationi, fœtus & solidarum partium nutritioni, ac menstruorum expurgationi inservire; quatenus sanguis per Arterias advehitur ad omnes illas partes, ad quas ejus ramificationes perveniunt, in iisque secundùm Naturæ legem segreganda relinquunt, reliquo sanguine per Venas redeunte; unde perseveranter adhuc sustinemus, si Vas sanguinem referens adsit, necessariò etiam adferens adesse debere, & contra; licèt Juvenis quidam aliàs non infimæ spei Anatomicus scribat; se dolere, quòd dixerimus, nugari omnes Anatomicos, qui dicunt aliquando unam, aliquando utramque Arteriam Spermaticam deesse; quandoquidem *in virgine quâdam duos circiter & viginti annos natâ quatuor arterias spermaticas, venam nullam invenerit*; quod erro-

erroneum probabitur, si absolutè loquatur: hoc est, si quatuor arterias Spermaticas, venas omnino nullas invenerit. Si verò dicat venas adfuisse, utpote de quibus Natura *sibi aliunde, ut sanguis auferatur, prospexerit*; quod aliquando observavimus & ipse insinuare videtur; eadem dicit, quæ nos in Tractatu de Vir. Org. &c. pag. 37. asseruimus; in venarum Præparantium exortu varium Naturæ lusum observari: nam arteria, quæ sanguinem ad Testes advehit, & vena quæ sanguinem à Testibus revehit, undecumque oriantur aut desinant, nobis Spermaticæ dicuntur. Si dicat tantummodo arterias adfuisse; illæ, vel habebunt usum, vel non habebunt: si habeant usum (qui est sanguinem advehere) necessariò alia aderunt vasa quæ ejusdem sanguinis superfluitates revehent. Si dicat non habere usum; dicemus tunc arterias illas non diu posse subsistere; quandoquidem vasa officio suo de-

functa ſenſim evaneſcere videamus; quemadmodum in arteriis Umbilicalibus, foramine Ovali, gallinarum vulvâ, aliiſque quamplurimis id quotidiana experientia demonſtrat.

Non eſt itaque quòd doleat egregius ille Vir, niſi quod cenſoriam ſuam virgulam præmaturè nimis in nos erexerit.

TABULA DUODECIMA

Exhibet Uterum, Vaginam, Tubas, & Teſtes ita diſpoſita, ut arteriæ Præparantes & Hypogaſtricæ cum ſuis ramificationibus clarè conſpiciantur.

A. *Uteri fundi pars anterior.*

B. *Uteri Cervix.*

C C. *Vaginæ pars anterior à Veſicâ liberata cum ſuis fibris carneis ſecundum ejus longitudinem protenſis.*

DD. *Vaginæ pars poſterior poſt ſui diviſionem à ſe invicem diducta.*

EE. *Arteriæ Hypogaſtricæ.*

FF. *Arteriæ Hypogaſtricæ tortuoſo ductu ad Uteri latera excurrentes.*

GG. *Arteriæ Hypogaſtricæ rami ad Uterum flexuoſò ductu exſpatiantes.*

HH. *Ejuſ-*

HH. *Ejusdem Art. rami Arteriis Præparantibus occurrentes, & ad Testes ramulos quosdam emittentes.*

II. *Ejusdem Art. rami ad Tubas properantes.*

KK. *Ejusdem Art. rami ad Uteri ligamenta Rotunda excurrentes abscissi.*

LL. *Ejusdem Art. rami insignes Vaginam perreptantes.*

MM. *Ligamentorum Uteri Latorum portiones abscissæ.*

NN. *Testiculi extra situm naturalem protracti, ut Arteriarum ramificationes melius conspiciantur.*

OO. *Tubæ Fallopianæ.*

PP. *Foramina in extremitate Tubarum existentia foliaceo ornamento circumvelata.*

QQ. *Arteriæ Præparantes supra fimbrias collocatæ quarum situm naturalem Tab. prima exhibet.*

R. *Arteriæ Præparantis ramus ad Tubam ejusque fimbrias excurrens.*

SS. *Arteriæ Præparantis rami ad Testes tendentes.*

TT. *Arteriarum Præparantium & Hypogastricarum anastomoses.*

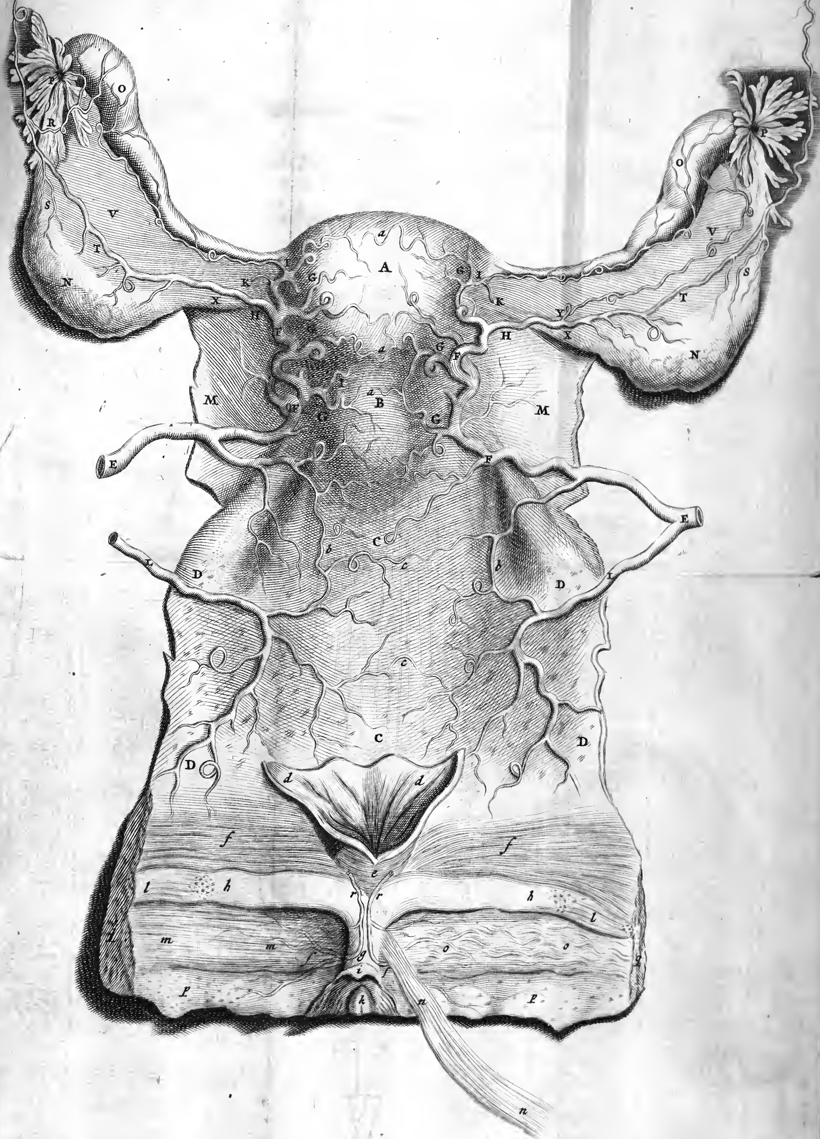
VV. *Ligamenta alis Vespertilionum assimilata.*

XX. *Ligamenta Testiculorum quibus Utero annectuntur.*

Y. *Arteriæ Hypogastricæ ramus ad Tubam ejusque fimbrias excurrens.*

a a. *Anastomoses inter Uteri utriusque lateris arterias.*
b b. *Anastomoses inter Uteri & Vaginæ arterias.*
c c. *Anastomoses inter Vaginæ utriusque lateris arterias.*
d d. *Vesicæ urinariæ pars.*
e. *Musculi Sphincteris collum Vesicæ urinariæ ambientis portio.*
f f. *Musculi Sphincteris fibræ carneæ Vaginæ partem inferiorem amplectentes.*
g. *Clitoris.*
h h. *Crura Clitoridis ab ossibus Ischiis separata.*
i. *Præputium Clitoridis sursum protractum, ut Glans conspiciatur.*
k. *Glans Clitoridis.*
l l. *Musculorum Clitoridis partes abscissæ.*
m m. *Musculi unius lateris supra Plexum retiformem excurrentis fibræ carneæ in situ naturali.*
n n. *Ejusdem musculi alterius lateris fibræ carneæ extra situm naturalem.*
o o. *Plexus retiformis denudatus.*
p p. *Labiorum Pudendi pars posterior.*
q q. *Posterior Vaginæ pars à se invicem divisa.*
r r. *Arteriæ supra Clitoridem excurrentes.*
ſ ſ. *Earundem Arteriarum rami Plexum retiformem ac omnes Pudendi partes permeantes.*

TA-

Q
O
R
S
V
T
N
X
K
H
A
a
G
I
F
B
M
E
C
b
c
D
d
f
e
h
l
r
m
o
g
i
k
n
p
Y

n

ente.

lexum

partes

TA-

TABULA DECIMA-TERTIA

Exhibet Venas tàm Præparantes quàm Hypogaſtricas cum ſuis ramificationibus flatu diſtentas, ad Teſtes, Tubas, Uteri partem anteriorem, ejuſque Vaginam excurrentes.

A. *Uteri fundus.*

B. *Uteri Cervix.*

C. *Vagina.*

D. *Teſticulus ſiniſter in ſitu propemodum naturali.*

E. *Tuba ſiniſtra in ſitu naturali.*

F. *Teſtis dexter extra ſitum naturalem deorſum protractus.*

G. *Tuba dextra extra ſitum naturalem ſurſum protracta.*

HH. *Venæ Præparantes abſciſſæ.*

II. *Anaſtomoſes inter venas Præparantes.*

KK. *Venarum Præparantium propagines ad Teſtes tendentes.*

LL. *Venarum Præparantium rami ad Tubas & foliaceum earum ornamentum excurrentes.*

MM. *Venæ Præparantes per anaſtomoſin Hypogaſtricis junctæ.*

NN. *Venæ Hypogaſtricæ tubulo, ut inſlentur, annexæ*

OO. *Venarum Hypogaſtricarum rami inſignes ad Uteri latera excurrentes.*

PP. *Earundem propagines ad Uterum tendentes.*

QQ. *Earundem rami ad venas Præparantes exſpatiantes.*

RR. *Earundem rami ad Tubas progredientes.*

SS. *Earundem rami ad Ligamenta Uteri Rotunda exspatiantes abscißi.*

TT. *Earundem rami ad Ligamenta Uteri Lata tendentes.*

VV. *Earundem rami insignes ad Uteri Vaginam properantes.*

XX. *Earundem rami ad pinguedinem, & membranosas Vaginæ lateribus adjacentes partes excurrentes.*

Y. *Vesica urinaria circa collum abscissa.*

Z Z. *Musculi Sphincteris fibræ carneæ.*

a. Clitoris.

bb. *Ejus crura.*

cc. *Ejus musculi.*

d. *Ejus Præputium.*

e. *Ejus Glans.*

ff. *Nymphæ.*

g. *Meatus urinarii exitus.*

h. *Osculum Vaginæ.*

ii. *Vulvæ labia.*

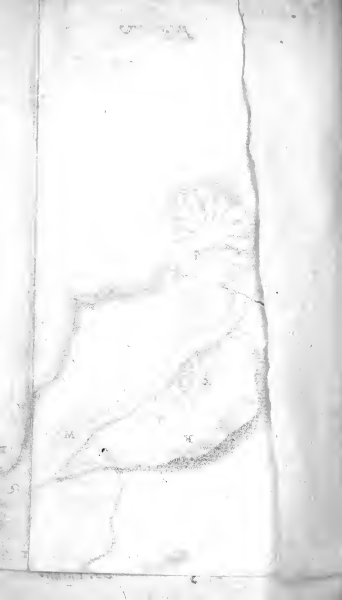
kk. *Venæ supra Clitoridis dorsum excurrentes sibi invicem per anastomosim junctæ.*

ll. *Earundem venarum propagines ad omnes Pudendi partes excurrentes.*

mm. *Perinæum.*

n. *Anastomoses inter Uteri & Vaginæ Venas.*

oo. *Anastomoses inter utriusque lateris Venas Hypogastricas.*

C A P. XII.

De Testibus Muliebribus Sive Ovariis.

TEstes muliebres quoad situm, figuram, magnitudinem, substantiam, integumenta, & usum, à virilibus (uti jam dicemus) multum differunt.

Situm namque obtinent non extra, ut in viris, sed in intimâ Abdominis cavitate, utrimque duobus digitis transversis ab Uteri fundo, cujus lateribus annectuntur, valido quodam ligamento, quod à plerisque Anatomicis Vas Deferens appellatur; propterea quòd semen per illud à Testibus ad Uterum transferri crediderint: ab alterâ parte mediantibus vasis Spermaticis, ac membranis quibus vasa Spermatica involvuntur circa Ossis Ilii regionem Peritonæo firmiter annectuntur: ita ut ab utrâque parte affixi Testes quasi suspensi

ſpenſi eandem fere altitudinem cum Uteri fundo in non gravidis obtineant; in gravidis verò licèt aliquantulum Uteri fundum inſequantur, eum tamen non aſſequuntur, hinc evenit, ut quo Uteri fundus magis aſcendit, eo etiam magis ab illo diſtent, ac inferiorem quam ipſe locum obtineant.

Teſticuli nullo Cremaſtere muſculo ſuſpenduntur, licèt cum *Sorano* id quidam ſcripſerint.

In interiori Abdominis cavo collocantur, ut Utero propius adſtarent & tanto melius atque fælicius id, ad quod nati ſunt, efficerent: quemadmodum infra pluribus demonſtrabitur.

Mulierum Teſtes, cum anticâ & poſticâ ſui parte lati atque depreſſi ſint, à virilibus multùm diſcrepant: in inferiori namque parte gibbum ſemi-ovalem obtinent; in ſuperiori verò (quam vaſa ſanguinea ſubeunt) magis plani, quàm gibboſi apparent; ita

ita ut Testiculi à sanguineis vasis & suis ligamentis divisi, semi-ovalem figuram quodammodo depressam exhibeant.

Superficies eorum quoque magis, quam in masculis, inæqualis existit; quatenus propter contenta hinc inde inæqualiter protuberat, & diversis quandoque in locis ab involucro depresso sive retracto exiguas quasdam fissuras repræsentat.

Magnitudo insuper eorum pro ratione ætatis non parum variat; in pubescentibus enim & in ætatis flore constitutis plerumque sesqui-drachmam pendent, sic ut tantùm dimidiam virilis Testis magnitudinem præterpropter obtineant; licet proportione servatâ latiores & succi pleniores existant. In provectioribus verò ac decrepitis minores, duriores, & magis exhausti sensim magis & magis emarcescunt, nunquam tamen evanescunt; minimos namque vetularum Testiculos adhuc scrupulum pon-

ponderasse notavimus. In infantibus demum ac recens natis à granis quinque ad semi-scrupulum plerumque ponderant; ita ut in his adhuc minores sint, quàm in decrepitis: quamvis plerique Anatomici dicant, illos majores in infantibus esse, atque cum glandulâ Thymo sensim decrescere. Præter Naturam tamen Testiculi in miram aliquando magnitudinem excrescunt, tantamque liquoris copiam in se recondunt, ut hydrope nonnunquam afficiantur: cujus rei exempla plura *Schenckius* refert in observationibus, *Riolanus*, & alii.

Integumenta horum Testiculorum etiamnum à virilibus multum differunt; hi namque pluribus tunicis amiciuntur, ut foris penduli ab omnibus injuriis muniantur; illi verò tali munimine non indigentes, unicâ præsertim tunicâ sibi propriâ, à *Galeno* Dartos appellatâ, investiuntur; quæ, quamvis duritiei sit mediocris, à Testium substantiâ haud facilè divel-

vellitur; ita enim iis adhæret, ac si continua cum eorum ſubſtantiâ foret.

Superiorem verò Teſticulorum partem membrana à Peritonæo orta cum vaſis ſanguineis ad illos properans involvit: atque hæc quidem communis de muliebrium Teſticulorum involucris opinio eſt. Aliqui tamen, qui coctione aut alio quovis artificio propriam eorum membranam à Peritonæo non ita diſtinguere norunt, ut diverſæ appareant, illos unicâ tantum membranâ à Peritonæo oriundâ tegi nobiſcum judicabunt, eamque craſſiorem videri, quatenus ejus parenchymati tam firmiter annectitur & unitur; ut, quo modo ab eo ſeparari aut in plures membranas dividi poſſit, vix videamus: quod cum parum ad rhombum faciat, de horum integumentorum numero judicium cuique liberum relinquemus.

Ablato Teſtium involucro ſubalbida

albida eorum ſubſtantia nobis contemplanda venit, quæ toto cælo à maſculorum Teſticulorum ſubſtantiâ differt: Hi enim (exceptis quibuſdam membranulis ac vaſis Præparantibus) ex ſeminariis vaſculis componuntur, quæ ſibi invicem juncta, non tantùm viginti, ſed & quadraginta ulnarum longitudinem facilè excedunt: fœmellarum verò Teſticuli neutiquam ex ſimilibus vaſculis ſimul conflantur; ac proinde nemo unquam, qualemcumque diligentiam adhibeat, illos vel minimùm diſſolvet.

Componitur autem interna eorum ſubſtantia ex multis præcipuè membranis ac fibrillis laxè ſibi invicem unitis, in cujus intercapedine plurima reperiuntur corpora, quæ ipſi aut ſecundùm aut præterNauram inſunt. Quæ ſemper ſecundùm Naturam in membranoſâ Teſticulorum ſubſtantiâ jam deſcriptâ reperiuntur, ſunt Veſiculæ liquore plenæ, Nervi,

&

& Præparantia vaſa, quæ eodem ferè modo, ac in viris (ut ſupra memoravimus) ad Teſtes excurrunt, & totam eorum ſubſtantiam perreptant, ac Veſiculas ſubeunt; in quarum tunicis rami quamplurimi poſt copioſam divaricationem evaneſcunt; eodem modo ut in avium vitellis Ovarii racemo adhuc annexis contingere videmus.

Vaſa Lymphatica in Teſtibus reperta, an eorum ſubſtantiam ſubintrent, necdum tam clarè vidimus, ut illud (licèt veritati conſentaneum) aſſerere audeamus.

Quæ verò ſecundùm Naturam aliquando tantùm in mulierum Teſtibus inveniuntur; ſunt globuli, qui glandularum conglomeratarum adinſtar ex multis particulis à centro ad circumferentiam recto quaſi ductu tendentibus conflantur, & propriâ membranâ obvolvuntur. Hos globulos non omni tempore in fœmellarum Teſticulis exiſtere dicimus; quia

poſt coitum tantùm in illis detegun-tur, unus aut plures, prout animal ex illo congreſſu unum aut plures fœtus in lucem edet. Neque illi adhuc in omnibus aut ejuſdem generis animalibus ſemper eodem modo ſeſe habent: in vaccis enim flavum, in ovibus rubrum, in aliis cineritium colorem ſortiuntur: præterea aliquot poſt coitum diebus tenuiori ſubſtantiâ præditi ſunt, & in ſui medio limpidum liquorem membranâ incluſum continent, quo unà cum membranâ foras propulſo, exigua ſolùm in iis capacitas ſuperat, quæ ſenſim ita aboletur, ut poſtremis geſtationis menſibus ex ſolidâ tantùm ſubſtantiâ conflari videantur; enixo jam fœtu globuli illi rurſus imminuuntur, ac tandem evaneſcunt.

Quæ denique præter Naturam in mulierum Teſtibus quandoque obſervantur; ſunt Hydatides, lapilli, ſteatomata, aliaque ſimilia.

Ex jam enarratis unuſquiſque facilè

cilè colliget, Vesiculas sive earum contenta sola esse, in quorum gratiam Nervi, Arteriæ, Venæ, Integumenta, & reliqua in Testibus naturaliter observata facta sunt.

Vesiculas has *Vesalius*, *Fallopius*, *Volcherus Coiter*, *Laurentius*, *à Castro*, *Riolanus*, *Bartholinus*, *Whartonus*, *Dom. de Marchettis*, & alii variis nominibus descripserunt: quorum testimonia verbotenus hîc recensere nimis tædiosum foret; nullatenus tamen duos impræsentiarum recitare gravabimur, ut ex eorum ore dicti veritas comprobetur. *Fallopius* enim in observationibus anatomicis inquit; *vidi quidem in ipsis quasdam veluti vesicas aquâ vel humore aqueo, aliàs luteo, aliàs verò limpido turgentes: à Castro* autem lib. 1. cap. 4. de Naturâ Mulierum, dicit: *Testes intus, præter vasa, sinus quosdam habere tenui aquosoque humore ac crassiusculi lactis sero simili, aut ovi candido liquori, plenos:* alii deni-

que hasce Vesiculas Hydatides appellant: mavult tamen Clariss. D. *van Horne* illas in Prodromo suo Ova nuncupare, quæ nominis usurpatio cum nobis præ reliquis arrideat, posthac vocabulo illo ut magis convenienti utemur, atque Vesiculas illas cum Clariss. Viro illo Ova nominabimus, propter accuratam similitudinem, quam cum ovis in avium ovario contentis obtinent; nam illa dum adhuc minora existunt, præter tenuem quendam liquorem instar albuminis nihil continent: albumen illud etiam in fœmineis Ovis existere, non injucundo spectaculo conspicitur, si illa excoquantur; liquor enim in Testiculorum Ovis contentus coctione eundem colorem, saporem, ac consistentiam acquirit, cum albumine in avium ovis contento.

Nec refert, quòd fœminarum Ova duriori cortice non involvantur; quemadmodum avicularum ova involvi solent: hæc enim extra avium

cor-

corpus, ut pullus excludatur, fovenda ſunt; illa verò in corpore fœmineo focillanda manent; ac Utero tanquam teſtâ ab omnibus externis injuriis quàm accuratiſſimè muniuntur.

Sed priuſquam ulterius in eorum deſcriptione procedamus, examinandum eſt, an illa in omni animalium genere reperiantur: & quomodo ab Hydatidibus differant?

Ova in omni animalium genere reperiri confidenter aſſerimus; quandoquidem ea non tantùm in avibus, piſcibus tam oviparis quàm viviparis; ſed etiam in quadrupedibus, ac homine ipſo evidentiſſimè conſpiciantur. In avibus ac piſcibus Ova reperiri, cum unicuique notum ſit, non eſt quod probemus: in cuniculis autem, leporibus, canibus, porcis, ovibus, vaccis, & reliquis animalibus à nobis diſſectis, ea veſicularum adinſtar, ut in avibus ovorum germina ſolent, ſeſe diſſecantium oculis exhibent; quæ in Teſticulorum ſu-

perficie exiſtentia, communem tunicam hinc inde ſublevant, atque ita per eam aliquando tranſparent, ac ſi brevi exitum minarentur.

Ova hæc pro animantium genere multùm inter ſe differunt: obſervavimus enim in cuniculis & leporibus ea vix rapæ ſeminium quantitate excedere; in porcis ac ovibus ad piſi magnitudinem plerumque accedere; in vaccis ceraſi amplitudinem quandoque ſuperare.

Notandum tamen in animalibus his, præter maxima hæc Ova, etiam minora reperiri, quorum aliqua tam exigua ſunt, ut vix conſpiciantur: maximam verùm in Ovis illis mutationem facit ætas & coitus: in junioribus namque animalibus minima ſunt, & in provectioribus majora evadunt; poſt coitum autem ita immutantur, ut globulos antea deſcriptos referant, unum aut plures, prout animalia unum pluresve fœtus enitentur. Ova hæc tam copioſa ſunt, ut

ut in uno Testiculo quandoque viginti & plura enumeraverimus limpidissimo liquore turgida. Quæ omnia cum in aliis etiam animalibus necdum à nobis dissectis reperiri crederemus; rogavimus Clariss. D. N. *Stenonis*, quatenus nobis communicare dignaretur ea, quæ in diversis aliis animalibus (quorum nobis copia deerat, aut dissecandi opportunitas non concedebatur) circa fœmellarum Testes observasset: nec defuit voto nostro; verùm candidè nobis impertivit, se in Damis, Porcellis Indicis, Taxis, Cervis, Lupis, Asinis, etiam Mulis, aliisque Ova diversæ magnitudinis invenisse. Quæ omnia cum nostris observationibus collata, in omni fœmellarum genere Ova reperiri satis superque confirmant.

Si petat hic aliquis, quid illa in vetulis, & mulis generationis impotentibus præstent? Respondemus illa nihil ultra Uterum, Testes, aliasque genitales partes, in illis non minus, quàm

quàm fœcundis animalibus obſervari ſolitas, conducere: ſterilitatis autem earum plures dari poterunt rationes; ut, prava organorum conformatio, materia Ovorum conceptui inidonea, aliæque plures inter ſterilitatis cauſas numerandæ.

Quoniam ſuperius à nobis dictum ſit, in Teſticulorum ſubſtantiâ, vel ejus membranis aliud Veſicularum genus Ovis perſimile quandoque reperiri; oportet ut hoc in loco proponamus differentias inter illud & Ova ſæpius obſervatas.

Aliud Veſicularum genus *Hydatidum* nomine notum, duplici ordinariò conſtat tunicâ, cujus interior licèt tenuiſſima ſit, ab exteriori tamen haud difficulter ſeparatur, nec liquor in illis contentus coctione facilè indureſcit. Contra verò communes Ovorum tunicę à ſe invicem ægrè dividuntur, atque illorum liquor coctione illicò indureſcit: hinc ſemper quotieſcunque Veſiculas in excoctis Teſtibus

ſtibus indurato, liquidoque humore plenas invenimus; has Hydatides; illas Ova eſſe judicavimus: quibus addendum, quòd Hydatides aliquando à Teſticulorum membranis veluti à pediolo propendeant, quod nunquam de veris fœmellarum Ovis hactenus obſervare potuimus.

Ova hæc in Teſtibus generantur ac perficiuntur, eodem planè modo, quo vitelli in avium ovariis ſolent, quatenus ſcilicet per arterias Præparantes ſanguis ad Teſtes affluens, in membranosâ illorum ſubſtantiâ materiam iis generandis ac nutriendis idoneam relinquit, reliquis humoribus per venas Præparantes aut vaſa Lymphatica ad Cor redeuntibus. Poſteaquam Teſticulorum Ova naturalem magnitudinem acquiſiverunt, variis tunicis ſive Folliculis inveſtiuntur; inter quos immediatè poſt maris congreſſum glandulosa quædam materia excreſcit, ex quâ globulorum modò deſcriptorum ſub-

 ſtantia

ſtantia componitur. In quem finem id ita à Naturâ ordinatum ſit; inferius explicare conabimur.

Communis itaque fœmellarum Teſticulorum uſus, eſt Ova generare, fovere, & ad maturitatem promovere; ſic, ut in mulieribus eodem, quo volucrum Ovaria, munere fungantur; hinc potius Mulierum Ovaria, quàm Teſtes, appellanda veniunt: ſiquidem nullam ſimilitudinem tum formâ tum contento cum virilibus Teſtibus propriè dictis obtinent: quapropter ut inutilia quædam corpora à multis habiti fuerunt; at minus rectè, quandoquidem illi ad generationem ſummopere neceſſarii exiſtant; quod probat mira vaſorum Præparantium circa illos contorſio, atque confirmat ipſa fœmellarum caſtratio, quam ſterilitas infallibiliter concomitatur: licet *Varro* ſcribat, vaccas exſectis Teſtibus, ſi ſtatim coëant, concipere; quod quidem de maſculis verum, quatenus veſiculæ ſemi-

ſeminales adhuc ſemine turgeant; non autem de fœmellis, quæ veſiculas illas non habent: adeò ut *Hofmanni* aſſertio veritati minus congrua appareat; quod pluribus oſtenderemus, niſi id à *Whartono* factum foret. Quomodo autem Ova illa fœcundentur, & ad Uterum perveniant; ſequentibus capitibus elucidabitur.

TABULA DECIMA-QUARTA

Vaccæ & Ovis Ovarium exhibet, ut ea, quæ poſt coitum in illis eveniunt, conſpiciantur.

Figura I. Exhibet Teſticulum Vaccæ.

AA. *Teſticulus ſecundùm longitudinem apertus.*

BB. *Glanduloſa ſubſtantia, quæ poſt Ovi expulſionem in Teſtibus reperitur, per medium diviſa.*

CC. *Cavitas, in quâ Ovum contentum fuit, fere aboleta.*

DD. *Ova diverſæ magnitudinis in Ovario contenta.*

EE. *Vaſa ſanguinea ad Ova excurrentia.*

F. *Tubæ Fallopianæ membranoſa expanſio complicata.*

G. *Foramen in extremitate Tubarum exiſtens.*

H. *Tubæ Fallopianæ pars abſciſſa.* Fig.

Fig. II. Exhibet Teſticulum necdum apertum.

A. *Teſticulus.*

B. *Glanduloſa ſubſtantia extra Teſticulum protuberans.*

C. *Foramen in ejus medio exiſtens.*

D. *Tubæ Fallopianæ membranoſæ expanſionis portio.*

Fig. III. Exhibet Teſticulum Ovillum cum tranſparentibus Ovis necdum maſculino ſemine irroratis.

Fig. IV. Exhibet glanduloſam globulorum ſubſtantiam ex Ovis Teſticulo exemptam prout Ovum adhuc continebat.

A. *Glanduloſa globuli ſubſtantia adaperta.*

B. *Locus ex quo Ovum exemptum eſt.*

C. *Ovum ex eo exemptum.*

Fig. V. Exhibet Teſticulum Ovis ex quo Ovum ab aliquot diebus expulſum fuit.

A. *Teſticulus per medium diviſus.*

B. *Glanduloſa globulorum ſubſtantia cum cavitate ſuâ propemodum aboletâ.*

CC. *Ova diverſæ magnitudinis in Teſtium ſuperficie hærentia.*

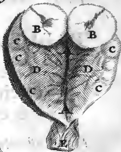
DD. *Vaſa ſanguinea ad Ova excurrentia.*

E. *Ligamenti Teſticulorum portio.*

TA-

Tab. XIV

fig III

fig V
B
B
C
C
D
D
C
C
A
E

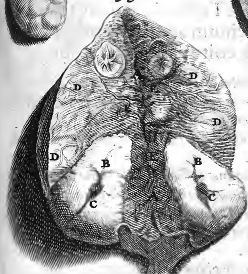
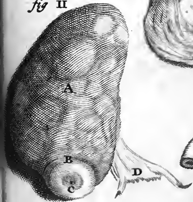
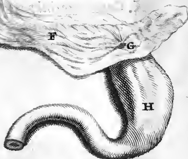

fig I
D
E
D
E
D
D
B
B
C
C
A

fig IV
B
A
C

fig II
A
B
C
D

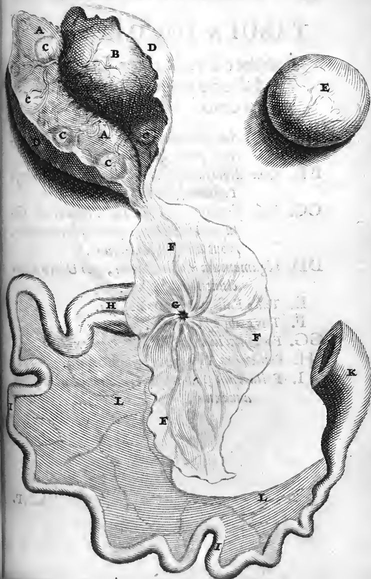

F
G
H

TABULA DECIMA-QUINTA

Exhibet Testiculum sive Ovarium Vaccinum apertum, prout illud ante coitum observari solet.

AA. *Testiculus secundùm longitudinem apertus.*
B. *Ovum maximum seu maturum in Testiculo adhuc contentum.*
CC. *Ova minora seu immatura in Testiculo hærentia.*
DD. *Membrana Testiculorum Dartos appellata.*
E. *Ovum maximum è Testiculo exemptum.*
F. *Tubæ Fallopianæ membranosa expansio.*
G. *Foramen coarctatum in Tubæ extremitate existens.*
H. *Tubæ Fallopianæ extremitas.*
II. *Tubæ pars reliqua.*
K. *Cornu uterini pars abscissa.*
L. *Tubæ Ligamentum in hominibus alis vespertilionum assimilatum.*

TA-

A
C
B
D
C
C
A
C
D
C
C
E
F
H
G
F
K
I
L
E
L
I

TABULA DECIMA-SEXTA

Exhibet Testiculum seu Ovarium Mulieris cum annexo Tubarum extremo.

A. *Testiculus secundùm longitudinem in inferiori parte apertus.*

BB. *Ova diversæ magnitudinis in membranosâ Testium substantiâ contenta.*

CC. *Vasa sanguinea in medio Testium ab ejus superiori parte copiosè provenientia, prout ad Ova excurrunt.*

DD. *Ligamentum Testiculorum, quo Utero annectuntur, abscissum.*

E. *Tubæ Fallopianæ pars abscissa.*

F. *Tubæ abscissæ cavitas.*

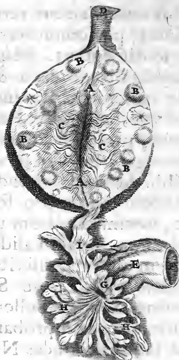
GG. *Foramen in extremo Tubarum existens.*

H. *Foliaceum Tubarum ornamentum.*

I. *Foliaceum Tubarum ornamentum Testibus annexum.*

CAP.

Tab. XVI

CAPUT XIII.

De Semine Muliebri.

DE Mulierum Semine rerum naturalium perſcrutatores multum inter ſe diſceptant. Magnus enim *Ariſtoteles* lib 1. cap. 20. & lib. 2. cap. 4. de generatione animalium, cum *Averroë*, *Avicenna*, aliiſque ab unâ parte, prolificum Semen mulieribus denegat: & ex adversâ *Hippocrates* libb. de Geniturâ & de Diætâ, illud non ſolùm pro fœminis contendit, verùm duplicem utrique ſexui genituram, unam validiorem, imbecilliorem alteram adſcribit. Similiter *Galenus* lib. 2. de Semine cap. 1. fœminas Semine pollere validiſſimis rationibus comprobare nititur: quos tanquam duces Neotericorum plurimi ſubſequuntur. Utriuſque partis argumenta, à *Rod. à Caſtro* lib. 2. de Naturâ mulierum cap. 3. *Laurentio* lib. 8. quæſtione 5. de Semine,

mine, aliisque amplâ verborum serie relata, quantum nobis possibile erit, in compendium contrahemus, in gratiam eorum, quibus Authores illos pervolvendi otium non suppetit: & quid demum de hâc quæstione statuendum sit, nostris observationibus atque ratiocinationibus decidere conabimur.

Aristotelici mulieribus Semen denegandum variis rationibus contendentes, dicunt in primis, duplicem in fœminâ secretionem, Seminis videlicet & sanguinis menstrui simul ad generationem haud expedire. Secundò, mulieres, cùm pueris & eunuchis quoad vocem, pilos, & corporis habitum similes sint, etiam quoad Semen assimilari volunt. Tertiò, quo tempore mas pubescit & semen effundit, pubescit etiam fœmina & menstrua apparent, virili itaque Semini menstruum muliebre correspondere debet, & non alterum. Quartò, si perfectum virile Semen

generationi ſufficiat; quorſum Natura fœmineum adjiceret. Quintò, ſi Semen emitterent fœminæ (cum altero generationis principio, menſtruo nempe ſanguine, quoque præditæ ſint) citra prærequiſitum maris congreſſum fœtum edere poſſent. Sextò, ſi Seminis ad generationem ejaculatio nunquam ſine voluptate contingat, mulieres non conferent Semen, quandoquidem aliquando ſine voluptate concipiant. Septimò, gravida fit interdum fœmina nullâ humiditatis ſuæ excretione, nunquam verò citra menſes; menſtruum igitur non Semen muliebre neceſſarium eſt ad generationem. Octavò, in omni procreatione aliud materiam aliud cauſam efficientem præbere oportet, fœmina dat materiam, non poteſt ergo efficiens eſſe. Nonò, libidinoſæ fœminæ à crebro partu temperantur, & nonnullæ à ſalaci conſpectu ter intra menſem ſanguinis menſtrui profluvium patiuntur, quaſi

quaſi conante Naturâ expellere id à quo irritatur. Decimò, Sacra Scriptura *Levitici* 15. viri ſeminiflui, & fœminæ ſanguiniflua expiationem ponit; quaſi huic menſtruum ſolum, illi Semen inſit. Atque hæ ſunt potiſſimæ rationes, quibus Ariſtotelici Semen mulieribus denegandum volunt.

Verumtamen non minoris ponderis argumenta Hippocraticæ ſententiæ fautores pro ſuâ parte proferunt: Primò namque dicunt, Naturam nihil fruſtrà moliri, ſed organa Semini procreando, excoquendo, & deferendo dicata mulieribus inſunt; ergo & Semen ineſt. Secundò, fœminæ non minus quàm viri nocturnis pollutionibus infeſtantur; & in viduis ac iis, quæ Hyſtericis paſſionibus vexantur, copioſiſſima craſſiſſimaque Seminis copia partium genitalium titillatione erumpit. Tertiò, diſſectis fœminis quæ diutius à coitu temperârunt, Vaſa ſeminaria, Teſtes, &

Uteri cornua albo craſſoque Semine referta eſſe experientia docet. Quartò, Gonorrhæam & Priapiſmum ſæpe experiuntur mulieres, & dum Semine nimium implentur partes genitales, libidinis ſtimulo agitatæ furias ſæpe, & rabiem concipiunt, quæ ſymptomata Seminis excretione ceſſant. Quintò, caſtrata animalia, fœminas putamus, non ſolum fœcunditate deſtituuntur, ſed venereæ voluptatis omnem deponunt appetitum: quod in ſuibus fœminis palam innoteſcere à *Galeno* & aliis comprobatur. Cujus rei bene conſcius ruſticus ille fuit, qui, *Wiero* teſte, cum filiam ſuam Amaſio clam indulgere animadvertiſſet, ipſam congruè vinculis obligatam caſtravit, ut erat fortè ſues fœminas caſtrandi peritus; unde nata amoris & libidinis oblita, rei tantùm domeſticæ ſedula deinceps operam navavit. Nec ſanè minoris notæ eſt ratio illa, quæ à ſimilitudine filiorum ad matres deſumitur: cum enim

non

non à materiâ, ſed ab efficiente ſimilitudo oriatur, ſi matri filius aſſimilari debeat, ab ejuſdem Semine effingi debebit: non ſolùm ſecundùm ſexum, ſed ſecundùm plurima alia accidentia, ut verrucam, cicatricem, & alios morbos hęreditarios: ex. gr. dum Arthritica Arthriticum, Epileptica Epilepticum, Calculoſa Calculoſum gignit. Si aſini Semen equa exceperit, fœtus non genitoris tantùm, ſed utriuſque mixtam ſpeciem præ ſe fert; item, ſi ovem caper inierit, ovis duriori lanitie gignitur; ſimiliter proles ex albo & Æthiope fœminâ procreatæ, mixtum colorem nanciſcuntur. Quis enim ſanguinem menſtruum ſingularium partium ideam in ſe continere unquam ſtatuit? illud enim ſoli Semini competit, materia autem ut materia ſpeciem mutare non poteſt; at fœtus matri non minus aſſimilatur quàm patri; ergo matres tam bene Semen prolificum habent quàm patres.

Possemus hîc utriusque partis objectiones ac solutiones longis verborum ambagibus in medium adducere; nisi id vobis (utpote qui ea omnia ex Authoribus supra citatis satis pro libitu colligere potestis) tædio futurum crederemus, atque præterea à proposito, quo hanc quæstionem paucis pertractaturos promisimus, plurimum aberraremus; quod eò minus nobis consultum videtur, cum in neutram partem totaliter inclinemus; existimamus enim mulieres præter Ova superiori capite descripta nullum aliud Semen ad generationem conferre; quod ut melius percipiatis, brevem & succinctam gallinarum partium genitalium historiam & pulli generationis modum, mutuatis hinc inde Clariss. *Harvei* verbis, præmittemus.

In deplumatâ gallinâ, reperire est podicem, non (ut in cæteris animalibus) in orbem contractum, sed depresso orificio transversim scissum, & duo-

duobus labellis conniventem; quorum ſuperius, alterum inferius intra ſe collectum tegit, & occulit.

Velabri ſuperioris fabrica in gallinâ, eſt ſimilis ſuperiori palpebræ: ex cute nempe, membranâ carnoſâ & muſculoſâ texitur; cum fibris à circumferentiâ undique ad centrum ductis: ejuſque interior ſuperficies, ut palpebræ & præputii, mollis eſt. Habet enim in extremitate ſui tarſum ſemicircularem, ad modum palpebræ: atque inſuper, inter cutem & membranam carnoſam, interſtitium cartilaginoſum, ab Uropygii radice cum tarſo falcato ad angulos rectos copulatum; quâ fabricâ, ſeu caudâ, velabrum hoc dicta pudendi foramina facilius detegere & operire poſſit.

Sublato itaque, & reſciſſo hoc velabro, foramina aliquot apparent; quorum evidentiora ſunt ani & vulvæ, exitus nempe excrementi & introitus in uterum. Obſcurius autem

eſt foramen illud ab *Hieronymo Fabricio ab Aquapendente* inventum; duo reliqua verò, per quæ urina è renibus profluit, cum in inteſtini recti extremitate terminentur, non niſi eo aliquantulum diſſecto in conſpectum veniunt.

Ab orificio uterino exteriori, ad interiora, & matricem, in quâ ovum perficitur, tranſitus eſt; quem in aliis animalibus vaginam uteri ſive vulvam, nominamus; in quam mas penem ſuum in coitu ad matricem uſque emittit At vero in gallinâ fœtante trajectus hic, non recto ſed flexuoſo ductu ad uterum properat, unde non minus quam ob laxitatem internæ tunicæ ſtylum ſeu ſetam difficulter admittit, neutiquam tamen flatui tranſitum denegat.

Gallinarum ova galli ſemine per uteri foramen immiſſo fertilia redduntur; quatenus ſubtiliores ejus partes per uterum ac Oviductus proceſſum, ad Ovarium pervenientes

omnia

omnia ejus Ova ſpiritali ſuâ aurâ irradiante fœcundent. Quod probatur: gallos enim in coitu Semen emittere, teſtantur eorum Teſtes & Vaſa Spermatica Semine turgida, quibus compreſſis Semen per binos Penes (quibus Gallum adornatum invenimus) cum impetu erumpit: illudque ab incubante in Uteri vaginam injici evincit ratio: in inteſtinum enim aut uretheres ſi effunderetur (cum inde nulli ad Ovarium meatus inveniantur) brevi cum excrementis rurſus expelleretur. In foramen cæcum ſive burſam Semen injici, ac longo tempore conſervari, ad Ova eò delabentia fœcundanda, ut autumat *Fabricius*, nullâ probabilitate nititur: quia foramen, in quod *Fabricius* putat gallum Semen ſuum emittere, inter hoc vulvæ oſtium & Urogypium cernitur. Nos verò talem ejus uſum non agnoſcimus; quia promiſcuè tam gallis quàm gallinis ineſt, & nullam cum Ovario communionem habet; cum
in

in cavitatem cœcam terminetur: neque unquam potuimus humorem Seminalem in eâ reperire; quanquam *Fabricius* asserit, Semen ibidem, tanquam in bursâ, per annum integrum reservari, omniaque interea Ova inde fœcundari.

Vaginæ longitudo duos vel tres digitos transversos æquat; latitudo tanta est, si extendatur, ut Ovo duriori cortice obvoluto transitum concedat; Substantia ejus mediocriter crassa est, & colorem subalbidum obtinet.

Sequitur jam pars illa, quam *Harveus*, gallinæ uterum seu matricem appellat, in quâ ovum perficitur, albumine cingitur, & testâ contegitur, quæ ut maxima, ita crassissima & carnosissima est, pluribusque & majoribus plicis roborata; figura ejus interna ovalis cernitur, tanquam Ovi proplasma.

Ascendentem Uteri portionem sive productionem, quam *Fabricius* secun-

ſecundum Uterum, *Harveus* proceſſum appellat; nos Oviductum nominabimus, qui prout aſcendit altius, ita quoque ſenſim magis attenuatur & gracileſcit, minoribuſque & paucioribus plicis conſtat; donec tandem in membranas (eaſque tenuiſſimas) abiens, infundibulum conſtituat; quod ad cinctum corporis uſque pertingens, totum Ovarium complectitur.

Oviductus longitudinem ingentem obtinet, nam diſplicatus facilè tres ulnæ Hollandicæ quadrantes ſuperabit, plicatus verò rariſſimè quatuor digitos tranſverſos excedit, & unà cum Utero membranâ ad modum meſenterii dorſo alligatur; ne loco motus & implicatus vitellorum tranſitum impediat: ſed liber & apertus eoſdem molliter excipiat. Per hoc meſometrium plurima quoque vaſa ſanguinea refertiſſima, in ſingulas Oviductus plicas ramificantur. Eſt itaque ortu, ſubſtantià, fabricâ, uſu,

&

& officio meſenterio analogon. Quin etiam ab Uteri fundo ſecundùm longitudinem, ligamentum eſt, quod ad infundibulum uſque protenditur, & ut meſenterium ab unâ parte, ita & hoc ab alterâ parte Oviductus plicas, ne confundantur, detinet.

Oviductus & Uterus duabus conſtant membranis, quarum exterior lævis, interior verò admodum corrugata eſt, & multo quaſi tenui albumine madet, unde vitellus deſcendens augetur, circumpoſitoque paulatim albumine perficitur. Hujuſmodi igitur eſt conſtitutio Uteri & Oviductus in gallinâ fœtante; in effœtâ verò adeò imminuitur, ut in tenuiſſimas membranas abeat, & non amplius flexuoſo, ſed recto ductu ad Ovarium tendat. Hujus Oviductus pars inferior, Vulvæ ſive Vaginæ orificium appellata, ita clauditur; ut, quæ priùs Ovis tranſitum conceſſerat, nunc fortiori flatui viam deneget.

Ovarium ſive locus, in quo gallinarum vitelli continentur, poſitus eſt ſtatim infra jecur ad ſpinam ſupra arteriam Magnam deſcendentem. Quo enim loco, in majoribus animalibus ſanguineis, arteria Cæliaca meſenterium ingreditur, ad exortum nempe venarum Emulgentium, vel paulo inferius, & quo loco cæteris animalibus ſanguineis & viviparis vaſorum præparantium, ad teſticulos tendentium, exortus eſt; & ubi gallus ſuos teſticulos gerit, ibi etiam gallinæ Ovarium reperitur: In quo Ovorum rudimenta inchoantur; quæ initio (ſecundùm *Ariſtotelem* hiſt. anim. lib. 6. cap. 2.) minuta ſunt & candida, adaucta poſtea lutea & flava conſpiciuntur.

Superior *Fabricii* Matrix, quam nos Ovarium appellamus, nihil aliud eſt quàm pars membranoſa in avium regione lumbari omni vaſculorum genere laxè intertexta, in qua infinita propemodum vitellorum multitudo,

quæ

quæ in uno veluti acervo conglobata conſpicitur, rotundæ figuræ & cujuſvis magnitudinis; in quâ à minimo ad maximum ea intercedit differentia, quæ eſt à grano ſinapis, aut decuplo minoris ad fructum fere nucis juglandis aut meſpili.

Quæ in Ovario reperiuntur non Ova perfecta cenſenda ſunt, ſed horum primordia ſive rudimenta; quæ in racemo eo ordine & magnitudine diſpoſita ſunt, ut gallinæ ſingulis diebus ad partum priori ſuccedat alterum. Nullum autem Ovum in Ovario cinctum eſt albumine; ſed vitelli ſolùm reperiuntur, qui, prout è minimorum congerie ſeſe extulerint, in ambitum prodeunt, ut infuſiori ſpatio facilius amplientur. Ideoque *Fabricius* verè ait: *Vitelli in racemo majores in circuitu ſunt, minores in medio ſeu à majoribus circumdati, denique minimi omnibus ſubjecti.* Dum enim augeſcentes majorem molem acquirunt, à reliquis ſeparantur:

quod

quod dum fit, singuli vitelli, præter tunicam propriam, aliam ab Ovario mutuantur, quæ illos extrinsecus amplectitur, & fundamento, unde oriuntur, adnectit. Quare à *Fabricio*, *pediolus* sive *pedunculus* nominatur; quòd ejus operâ, ut fructus ex arbore, sic vitellus è racemo nutrimentum hauriat, & crescat. *Est enim hic pediolus nexus membraneus cavatus, qui à racemi fundamento ad vitellum producitur; quem cum contingit, dilatatur, & (perinde ac nervus opticus in oculo amplificatus) vitellum externâ tunicâ obducit. Hunc fortè Aristoteles* στόλον ὀμφαλώδη, *id est appendiculam umbilicalem, & veluti fistulam nuncupavit. Pediolus iste secum multa vasa in vitellum deducit, per quem passim ramificantur.*

Hæc quidem à *Fabricio* verè dicta sunt; sed fallitur dum ait: *Tunica hæc, non quidem totum vitellum circumdat, sed paulo illum ultra medietatem comprehendit: perinde ut in*

glande operculum retro appoſitum, calix appellatum: quo fit ut exterior vitelli portio, à propoſitâ membranâ deſtituta, conſpectui ſeſe offerat ſine venis, & nudata appareat. Ambit enim fere integrum vitellum, nam in parte vitelli exteriore, ſive à pediolo maximè remotâ, lata quædam linea apparet; in quâ nullæ arteriæ aut venæ facilè conſpiciuntur: quapropter etiam colorem minus rubicundum refert: atque hæc eſt ſola vitelli pars, quæ exteriori membranâ non obducitur; quemadmodum clarè innoteſcit, ſi, immiſſo in pedunculum tubulo, flatu exterior tunica diſtendatur, quæ in non maturis Ovis interiori firmiter adhæret; in maturis verò, ita diſſolvitur, ut vitellus aut ſponte ſuâ decidat, aut contrahentibus ſeſe exterioris membranæ fibris expellatur, qui ab infundibulo ſive membranoſâ Oviductus expanſione exceptus, per Oviductum ad Uterum, &c. dirigitur, remanente exteriori tunicâ cum pe-

pedunculo racemo affixâ; quam propter similitudinem, Calicem cum *Fabricio* & *Harveo* vocamus, quæ sensim evanescit; quemadmodum in effœtis gallinis totum Ovarium solet, cujus loco glandulosum quid solummodo reperitur.

Paucis illis perspectis ac ritè consideratis, neutiquam difficile erit credere, simile quid etiam contingere in quadrupedibus atque mulieribus; cum organa huic negotio destinata, & ab avium organis non multum discrepantia obtineant: habent enim Ovarium; in eoque verissima Ova contineri superiori capite probavimus.

Sed cum non sufficiat demonstrasse in mulierum Testibus Ova Ovorumque primordia existere, atque eos Ovario analogos esse; dicendum modò restat, quomodo illa à virili semine fœcundentur, & quâ viâ à Testibus ad Uterum perveniant.

Oviductum quoque mulieres ha-

bent (quem *Fallopius* Tubam appellat) per quem ſeminis virilis in Uterum ejaculati pars ſubtilior (quam auram Seminalem vocamus) ad Teſtes & Ova in illis contenta pervenire poteſt; itidem per eos Ova è Teſtibus, æquè bene ac in avibus ex Ovario prolabentia, ad Uterum tranſire queunt; quemadmodum ſequenti capite pluribus demonſtrabimus. Unde patebit mulieres aliam prorſus materiam, quàm viri, pro generationis ſymbolo conferre.

Sed reperientur proculdubio, qui, liquorem illum, in Veneris certamine, aut libidinoſis cogitationibus tanto impetu erumpere ſolitum, Semen eſſe credentes, ſciſcitabuntur unde ille proveniat, & in quem uſum deſtinetur? exiſtimamus illum erumpere primariò ex lacunis in Vaginæ & Meatus urinarii orificiis collocatis; ſecundariò verò ex meatibus in Uteri collo copioſè exiſtentibus, cui proculdubio aliquid etiam conferunt

pori in Vaginâ ac Uteri parte internâ existentes.

Sed ulterius inquiret aliquis, unde illi ductus sive lacunæ humorem illum hauriant? priores, illæ scilicet, quæ circa Colli orificium & Meatus urinarii exitum conspiciuntur, ex Parastatis mulierum seu potius crasso & membranoso corpore circumcirca Meatum urinarium existente humorem suum accipiunt; posteriores verò ex nervoso-membranosâ Colli uterini substantiâ liquorem suum colligunt. Reliquum liquoris, quod per Uteri ac Vaginæ poros effluit, ex membranosâ & forsan etiam glandulosâ earum partium substantiâ prodit. Ex dictis partibus liquorem in coitu membrum virile ac Pubem humectantem & in salacioribus mulierculis ad viri formosi adspectum sæpenumero erumpentem provenire, ratio suadet & experientia confirmat; ratio suadet, quia viæ illæ ad coitum facilitandum in principio

Vaginæ collocandæ erant; & experientia confirmat, quatenus in cadaverum diſſectionibus ex dictis partibus copioſè exprimitur. Humorem illum ad generationem neque formaliter neque materialiter conducere judicamus, quandoquidem Natura humorem illum non in Vaginæ orificium, ſed in Uteri cavitatem derivaſſet. *Galenus* hanc noſtram ſententiam quoque confirmare videtur; dum inquit: fœmina cum maſculo frigidior ſit, incoctum & tenuem in Paraſtatis humorem habet, qui nihil ad prolis generationem confert, ſed extra uterum effunditur.

Non itaque liquor ille, de quo locuti fuimus, à Teſtibus aut Tubis provenit; quia Teſtes ne quartâ ex parte tantum liquoris in ſe continent, quantum uno quaſi ſaltu (ut mihi narrarunt ejus rei expertes) è Pudendis erumpere ſolet; & poſito quòd tantum liquoris in ſe continerent, necdum tamen is tanto impetu in

in medium prodiret; quandoquidem viarum desit capacitas, & liquor generationi destinatus diversis locis in Testibus, propriis membranis tam arctè cingitur; ut, licèt membranulæ comprimantur, non erumpat.

Non prodit etiam ex Tubis Fallopianis; quia nec illæ tantam liquoris quantitatem continent; quandoquidem ut plurimum vacuæ sint; & si aliquid contineant, illud, quantum nostris observationibus constat, admodum parum est, & consistentiam crassiorem habet, quàm liquor ille, de quo loquimur; neque propter distantiam tanto impetu erumpere posset; ut nec ille, quem è Testibus prodire volunt.

Adstruximus huc usque mulieres, præter Ova in Testibus contenta, nihil ad generationem conferre, quâ autem ratione illa ad Uterum perveniant, jam jam dicemus.

TABULA DECIMA-SEPTIMA

Galli Partes Genitales exhibet.

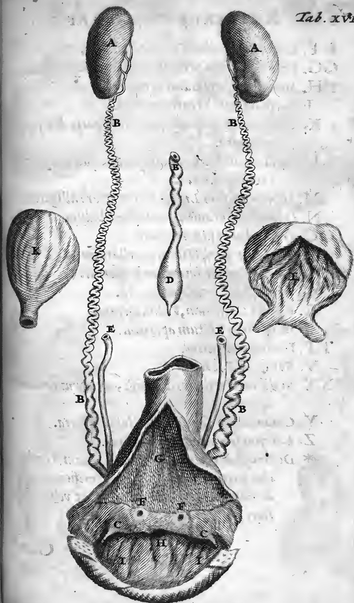
AA. *Testiculi.*
BB. *Vasa semen Deferentia.*
CC. *Utriusque vasis Deferentis extremitas, duplicem in Gallo Penem efformans.*
D. *Penis cum vasis Deferentis portiunculâ à reliquis partibus sejuncta.*
E E. *Uretheres abscissi.*
F F. *Uretherum exitus.*
G. *Intestinum Rectum adapertum.*
H. *Foramen Quartum Fabricii.*
II. *Cloaca.*
K. *Foramen Fabricii seu Bursa à reliquis partibus separata.*

TABULA DECIMA-OCTAVA

Gallinæ Partes Genitales exhibet.

A. *Vitellorum sive Ovorum Racemus.*
B B. *Vitelli minores circa Racemi medium.*
CC. *Vitelli Majores in Racemi circumferentiâ positi.*
DD. *Pedioli sive Pedunculi.*
E E. *Vitellorum partes Calice non obvoluta, sive spatia per quæ Vitelli erumpunt.*

FF. *Cali-*

A
A
B
B
B
D
K
L
E
E
B
B
G
F
F
C
C
H
I
I

FF. *Calices ex quibus Vitelli elapsi sunt.*
GG. *Vasa sanguinea per Calicis tunicas disseminata.*
HH. *Membranosa Oviductus expansio.*
I. *Ejusdem pars Ovario annexa.*
K. *Ejusdem expansionis pars ab Ovario deorsum protracta.*
L. *Ejusdem medium cum membranoso Ligamento laxè copulatum.*
M. *Membranosum Ligamentum Utero alligatum.*
N. *Oviductus foramen sive Infundibulum.*
OO. *Oviductus in situ naturali.*
P. *Oviductus pars, Uterus appellata, in quâ Ovum aliquandiu detentum perficitur.*
Q. *Oviductus pars, Vagina dicta.*
R. *Vaginæ Orificium, Vulva dictum.*
S. *Intestinum Rectum apertum.*
TT. *Uretherum exitus.*
V. *Foramen Fabricii.*
XX. *Styli in Uretheres immissi, ut eorum exitus appareant.*
Y. *Commune orificium sive Cloaca aperta.*
Z. *Labrum seu velabrum superius.*
* *Demonstrat effœtæ Gallinæ infimam Oviductus partem, in eâque Vaginæ orificium* (a.) *à Naturâ tam arctè clausum, ut vehementiori flatui transitum deneget.*

fig. I

CAP. XIV.

De Vasis Deferentibus Mulierum sive earum Oviductibus.

CUM in præcedentibus à nobis ostensum sit, mulierum Testes verum earum Ovarium esse; oportet ut hoc in loco demonstremus talia Vasa Deferentia à Naturâ extructa esse, per quæ Ova illa commodè ad Uterum transire queunt: sed cum nostra opinio planè nova & indiscussa sit; præmittemus ea, quæ ab aliis Authoribus de Vasis Deferentibus assignata legimus; quò postmodum maturiori judicio, utrum veritatis scopum attigerimus, num ab eodem discesserimus, judicare possitis.

Galenus cum plerisque Veteribus, processus illos breves, à Testibus ad Uteri fundum rectà tendentes pro Deferentibus vasis usurpavit. Alii verò qui in rebus anatomicis magis oculati videri cupiunt, cum *Fernelio*, &

& *Laurentio* ex illo ductu ramulum quendam ad Uteri Cervicem derivari volunt; adeò, ut Vas illud, quod in principio atque progressu simplex est, prope Uterum in duo Vasa Deferentia dirimant; quorum brevius & latius ad Uteri fundum; alterum longius & angustius per ejus latera inter membranas utrimque excurrere, & ad finem oris Uteri interni, vel principium Cervicis desinere statuunt; priori fœminas non gravidas semen in Uteri fundum ejaculari volunt; posteriori verò gravidas illud in Cervicem effundere existimant. Meminerunt quoque secundi illius ductus *Highmorus*, *Plazzonus* ac *Varolius*; sed hic refert cum *Laurentio* & aliis illius opinionis fautoribus, illum in gravidis, propter usum ipsi assignatum, amplissimum esse; in virginibus verò, & iis quæ non conceperunt adeò exilem, ut non nisi à peritis Anatomicis inveniatur. Huic ramulo adhuc alterum nobis adjun-

gere videtur *Riolanus lib.* 2. *Anthropogr. cap.* 35. dum dicit: *Ab extremitate infernâ Testiculi, vasculum durum, candidum, & gracillimum, ut parvus digitus longum enascitur, quod Uteri fundo prope tubæ insertionem implantatur, Ejaculatorium est Vasculum. Sed intra tubam Uteri, corpusculum aliud nerveum, oblongum & candidum continetur, quod ipsius Ejaculatorii continuatio est, in fundo Uteri simul junctum, cum extremitate Ejaculatorii semen in cavum Uteri effundunt, & ex suâ radice producunt exiguum & gracillimum surculum valde anfractuosum, qui lateraliter perreptans Uterum, ad veram Uteri cervicem producitur.*

Sed horum Clarissimorum Virorum opiniones sola partium illarum accurata investigatio evertit; hâc enim constat ductum talem nunquam reperiri, qualem *Fernelius*, *Laurentius* & alii describunt. Quid autem Clarissimis Viris imposuerit igno-

ignoramus, nisi arteriæ Præparantes id fuerint. Hæ enim prope Uteri fundum finduntur: eâdemque fere ratione ad Uteri latera descendunt, quâ illi Vasa sua Deferentia descendere statuerunt: prout evidentissimè patet, si liquorem aliquem in arteriam Præparantem infuderis: sed non observabis liquorem illum, Uteri internum osculum prætervectum, in Cervicem erumpere; uti illi de semine fieri affirmarunt: nam præter vias superius à nobis descriptas alias non invenimus, per quas liquor aliquis in Uteri Vaginam erumpit: ast illæ nullam cum dictis arteriis communionem habent; nisi quatenus ad partes illas, unde suum liquorem hauriunt, per capillares quasdam sui ramificationes sanguinem arteriosum advehant; qui pro semine in Testibus præparato (ut illi volunt) neutiquam haberi potest. Non reperiuntur etiam ductus illi, quos *Riolanus* ad Uteri Tubas derivari voluit; nisi ar-

arteriæ Præparantis ramificationem ad Tubas excurrentem, pro ductu illo impropriè sumpserit.

Cum modò evictum sit, per ramificationes à Testibus ad Uteri cornua excurrentes, nihil seminis pertransire, oportet modò etiam examinemus; an per processus ipsos breviores & latiores aliquid ad Uterum transeat? nos autem contra communem Veterum atque Neotericorum sententiam statuimus processus illos, quotiescumque reperiuntur, nihil aliud esse quàm ligamenta Testiculorum, quibus suo in loco detinentur, & neutiquam pro Vasis Deferentibus haberi posse; quoniam non sunt pervii, aut ullâ cavitate præditi; neque proinde quidquam seminis, aut ei analogum in se continere reperies, qualemcumque in dissecando diligentiam adhibueris. Deinde hæc Ligamenta non perveniunt ad internam Uteri cavitatem, sed extimæ tunicæ annectuntur; nam duo tantum

fora-

foramina ſtylum admittentia in Uteri fundo inveniuntur; quæ non ad Ligamenta illa, ſed ad Tubas Fallopianas excurrunt.

Hinc *Plazzonus*, & fortaſſis etiam *Veſlingius*, *Bartholinus*, & alii, per varios ramulos venarum Lactearum æmulos (qui per membranas, quibus Tubæ Fallopianæ Teſtibus nectuntur, excurrunt) ſemen primò ab Tubas; & deinde (cum neceſſe ſit) ad Uterum propelli ſtatuunt.

Sed ut partium accurata inveſtigatio priorem ſententiam evertit; ſic poſteriorem quoque ratio & autopſia deſtruit: quia in membranis illis quatuor tantùm Vaſorum genera reperiuntur, nervi ſcilicet, arteriæ, venæ & vaſa Lymphatica; atqui nullum eorum ſemini è Teſtibus ad Tubas tranſvehendo aptum eſt, non poteſt ergo per illa ſemen è Teſtibus ad Tubas tranſire. Sed hujus erroris cauſam fuiſſe arbitramur, quòd ejus ſententiæ fautores, nervos per mem-

 bra-

branam illam [Tab.7. litt. G.] mirificè excurrentes pro vasculis semini transvehendo necessariis assumpserint. Ast rationibus superius allatis Clariss. *Whartonus* de gland. cap. 33. minus contentus, dicit: non necesse esse, ut Vasa Deferentia aperto ductu in Uteri cavitatem inserantur; cui ut fidem addat, adjungit: *Nam viri quoque ejaculatoria per cæcos ductus, seu potius per quandam transsudationem in urethram exonerantur.* quod quantum à veritate alienum sit, in Tractatu nostro de Viror. Organ. &c. abundè demonstravimus.

Porrò si muliebre semen non in Uteri cavitatem, sed in solidam ejus substantiam derivaretur (uti quondam Clariss. *Harvei* authoritate seducti credidimus) profectò semen illud virili spermate fœcundatum, sanguinis circulatione facile ad omnes corporis partes propelleretur, & ubique, sufficienti calore fotum, fœtum producere posset; quod omnino ridi-

ridiculum est. Præterea liquor in Testibus contentus (quem fœminarum semen dicit *Whartonus*) vesiculis suis firmissimè detinetur; nec nisi cum vesiculis illis è Testibus prodit: hoc autem non fieri per Uteri ligamenta existimamus; quia illa nullâ cavitate, nisi eâ, quam à vasis sanguineis suis obtinent, prædita sunt, sed ex solidâ & membranosâ substantiâ in mulieribus constant, atque sic in primis vesiculæ illæ viâ tam difficili ad longitudinem duorum transversorum digitorum transire deberent, antequam ad Uterum pervenirent; unde ulterius per totam Uteri substantiam, crassitiem transversi digiti æquantem, ejusque membranam internam transire cogerentur; antequam Uteri cavitatem, in quâ perfici debent, pervenire possint. Quæ sententia, si non impossibilis sit, saltem longè majori difficultate premitur, quàm nostra, quæ statuit Vasa Deferentia esse meatus illos, quos

Fallopius in obſervationibus ſuis Anatomicis Tubas appellans, his verbis deſcribit: *Meatus verò iſte ſeminarius gracilis & anguſtus admodum or.tur nerveus ac candidus à cornu ipſius uteri, cumque parum receſſerit ab eo, latior ſenſim redditur, & capreoli modo criſpat ſe, donec veniat prope finem, tunc dimiſſis capreolaribus rugis, atque valde latus redditus finit in extremum quoddam, quod membranoſum carneumque ob colorem rubrum videtur, extremumque lacerum valde & attritum eſt, veluti ſunt pannorum attritorum fimbriæ: & foramen amplum habet, quod ſemper clauſum ja et concidentibus fimbriis illis extremis, quæ tamen, ſi diligenter aperiantur ac dilatentur, tubæ cujuſdam æneæ extremum orificium exprimunt.* Quæ *Fallopii* deſcriptio, pro uſu, quem Tubis illis attribuit, ſatis accurata eſt: ſed ad verum earum uſum, cum alia quædam conſideranda veniant, in earum

rum descriptione aliquantulum immorabimur.

Numero duæ sunt, utrimque una.

Sitæ sunt in mulieribus ad latera Uteri, à cujus fundo, angusto admodum principio enascuntur, uti videre est Tab. 10. & Tab. 19. Atque harum Tubarum principia per Uteri substantiam, & aliquamdiu extra eam recto ductu excurrentia, pedetentim dilatantur; at ubi Tubæ illæ notabilem capacitatem adeptæ sunt, sensim magis & magis incurvantur, & de latere in latus flexæ, aut capreolari ductu contortæ excurrunt: quâ ratione dimidiam circiter Testium partem è longinquo ambiunt; in fine verò, ubi latissimæ sunt, ilico rursus coarctantur; & partes ultra coarctationem sese extendentes, in multas particulas finduntur, ac fimbriis quibusdam, foliaceum ornamentum, nostratibus *Loof-werck*, referentibus, terminantur: cujus figura elegantissima conspicitur, si in aquâ positum

 mi-

microſcopii beneficio aut aliter perluſtretur.

In foliaceo hoc Tubarum ornamento quandoque Hydatides excreſcunt: vidimus quoque ſingulis ejus extremitatibus calculos duriſſimos adhærere, quos unà cum ornamento illo etiamnum conſervamus.

Tubæ in vaccis, ovibus, cuniculis, aliiſque animalibus ab uteri cornubus oriuntur; & earum extremitates non ut in hominibus finduntur, ſed perpetuam & tenuiſſimam membranoſam expanſionem adipiſcuntur, atque eodem fere modo, ut Oviductus in avibus terminantur. Uti exhibet Tab. 14. litt. FF. & Tab. 20. litt. FF.

Diximus Tubas illas in extremitate ſuâ coarctari, & non claudi; quia ſecundùm ordinariam Naturæ diſpoſitionem, notabilem ſemper coarctationem habent; præter Naturam verò aliquando omnino clauduntur; cujus rei exemplum quoddam refert

Tab:

Tab.19. Fig.3. huic capiti annexa; quod infortunium iis accidisse credimus, qui illas semper clausas esse scripserunt. Hâc ratione etiam *Fallopius*, qui in institutionibus, illas clausas scripsit; in observationibus suis postea melius edoctus, errorem suum texit; dicendo concidentibus fimbriis claudi illarum foramina pervia: ita, ut pervias esse Tubas illas omnino statuendum sit, quemadmodum clarè patet, si per tubulum in Tubarum principium immissum flatus versus extremitatem propellatur, quia per eam ilico erumpet; quod in omni animalium genere hactenus à nobis dissecto semper evenire notavimus.

Ad valvulas Tubarum quod attinet, *Whartonus cap.33. de gland.* dicit se nuper observasse in dissectione equæ gravidæ Tubas Fallopianas plurimis valvulis toto earum ductu muniri, ne quid seminalis materiæ per easdem versus Uterum, aut in ejus cavitatem deferatur: & è cavita-

te Uteri in Tubas foramen ſtylum admittens adfuiſſe; unde putat vaſa iſta ita conſtructa eſſe, ut potius è cavitate Uteri aliquid excipiant, quàm quidquam in eandem effundant. Hoc an in gravidis equis ſeſe ita habeat, necdum potuimus examinare: in gravidis vaccis, ovibus, & feminis non pregnantibus eas nunquam obſervavimus; ita ut ſi per folles flatus in uteri capacitatem immittatur, ſtatim Tubæ (niſi pituita aut quid præter naturam earum orificia ſeu cavitatem claudat) intumeſcent, ac flatus per earum extremitatem erumpet. Hinc forſan ratio peti poſſet, cur equa, vacca, & alia quædam animalia, longè minus in aquâ ſubſiſtere poſſint, & citiùs ſubmergantur, quàm caballi, tauri, aliique; hos enim ab anteriori, illa verò à poſteriori parte citius ſubmergi nobis ruſtici aliquoties fidem fecerunt: quatenus ſcilicet aqua per Uterum ejuſque Tubas in Abdominis capacitatem delabitur, in

in eâque viſcera refrigerando mortem accelerat. Idque in hominibus æquè ac in brutis illis animalibus locum habere poſſe, partium illarum conformatio demonſtrat. An autem id ita eveniat, frequens ſubmerſarum diſſectio palam faciet.

Reperiuntur tamen animalia, quæ in illarum Tubarum principio quaſi valvulam obtinent, ſitu ac uſu dictis *Whartoni* glandulis omnino contrariam; quoniam impedit, quo minus in Uterum injecta ejus Tubas ſubire poſſint: in cuniculis enim eodem propemodum modo ſeſe habet, ut valvula Coli; non aliter ac ſi tuba laxo principio in Uteri cornu propenderet. Quantum ad cellulas de quibus tantum loquuntur Anatomici; nec eas unquam conſpeximus; niſi pro cellulis habeant partes contortas, & hinc inde aliquantulum dilatatas: quod nobis hic annotaſſe ſufficiat; ut evitemus errorem, qui ex hâc appellatione provenire poſſet, quatenus

 ſibi

ſibi aliqui imaginarentur in Tubis illis diverſa receptacula maximè à ſe invicem diſtincta eſſe; cujus contrarium patet, ſi Tubæ illæ flatu diſtentæ, & exſiccatæ ſecundùm longitudinem per medium diſſecentur; nam unicam ſolummodo cavitatem hinc inde aliquantulum dilatatam obtinere conſpicies. Uti exhibet Tab. 19. fig. 2.

Teſticulos Tubæ, uti diximus, dimidiâ ex parte ambiunt; undique tamen ab illis multum remotæ ſunt; nec ullibi niſi tenuiſſimo quodam membranarum interventu, alis Veſpertilionum ſimillimo, Teſtibus alligantur; præterquam quòd in extremitatibus fimbriis quibuſdam in homine, & membranaceâ ſuâ expanſione in ovibus, vaccis, & aliis animalibus, plus minus Teſtibus annectantur; eâdem ratione, ut membranoſa Oviductus expanſio, quam Infundibulum vocant, regioni lumbari, aut Ovario in avibus necti ſolet.

Subſtantia Tubarum membranoſa eſt, & non nervea aut carnoſa, uti quidam ſcripſerunt. Conſtat enim duabus tantùm membranis, internâ ſcilicet, & externâ.

Interna originem habet, aut ſaltem communis eſt, cum illâ, quæ internam Uteri ſubſtantiam cingit, figurâ tamen à ſe invicem multum differunt; in Utero namque lævis eſt, at in Tubis admodum corrugata; idque in utroque extremo magis, quam in mediâ ſui parte, licèt in extremo ejus corrugationes primâ fronte minus, quàm in medio conſpiciantur. Harum membranarum major corrugatio in extremitate ab Utero remotâ ſubitò, & in principio Utero proximo ſenſim contingit, quo fit, ut ejus corrugationes ſive plicæ, propter Tubam ſenſim ſeſe coarctantem, ſenſim ad ſe invicem magis accedant, ac uniantur; ita, ut prope Uterum, ac in ipſâ Uteri ſubſtantiâ, adeò compactæ ſint; ut tubulum

quaſi

quasi nerveum repræsentent; eâque ratione multis imposuerint nervosum esse ejus principium, quod tantùm membranosum est Extremitates verò Tubarum ab Utero remotæ post subitam sui coarctationem in multas partes finduntur, quarum aliquæ Testibus annectuntur. Hinc *Fallopius* & alii Anatomici, Tubas illas nullam omnino cum Testibus communionem habere, statuentes, à veritatis viâ nobis declinasse videntur.

Externa Tubarum membrana communis est cum eâ, quæ externam Uteri substantiam obvelat, eaque non corrugata ubique, sed plana & lævis existit; prope Uterum crassior est; in progressu ac præsertim in extremitatibus ita attenuatur, ut internæ membranę corrugationes per eam in brutis maximè transpareant; & post coarctationem sive findantur, ut in hominibus; sive integræ permaneant, ut in brutis, ægrè à se invicem separentur.

Capacitas hujus ductus plurimum variat: in principio enim tantummodo ſetam admittit, in progreſſu verò, ubi latiſſima eſt, auricularem digitum ſæpiſſimè recipit, in fine autem ejus coarctationes ſive foramina modò non dilatentur; quartam ſolummodo digiti illius craſſitiei partem admittunt. Hic tamen Naturæ luſui quidquam concedendum eſt.

Longitudo ejus non ſemper eadem eſt; utpote conſpicitur 4, 5, 6, 7, 8, & quandoque novem tranſverſos digitos æquare.

His omnibus præmiſſis & ritè conſideratis, judicamus primò veriſſimum Tubarum uſum eſſe, quòd in coitione fœcundâ ſubtiliori maſculini ſeminis portioni ad Teſtes properanti tranſitum concedant; ut Ova in illis contenta irrorentur, deinde, quòd Ova eâ ratione fœcundata, & è Teſtibus propulſa, ab extremitate Tubarum excipiantur, ac per internam earum cavitatem ad

Ute-

Uterum deducantur. Quæ omnia ut clariora fiant: petemus primò, an virile ſemen ad Uterum pertingat: ſecundò, an inde ulterius ad Tubas aſcendat; tertiò, an aſcenſus ille ad generationem neceſſarius ſit? denique quomodo prodeuntia è Teſtibus Ova è Tubis excipiantur, & ad Uterum pertingant; clarè diſtinctèque demonſtrare conabimur.

Ad primum meritò dubitatur an maſculinum ſemen in coitu emiſſum ad Uterum pertingat; quandoquidem ejus Cervix in variis animalibus talem conſtructionem obtineat; ut ad craſſiorem ſeminis portionem excludendam potius, quàm admittendam efformata videatur; quemadmodum id prope marcellum habitantes in ovibus, vaccis, & aliis quibuſdam animalibus indies conſpicere poſſunt. In cuniculis verò & leporibus uteri Cervix obſtaculis illis ne quidem obſeſſa reperitur, ſed vaginæ longitudo ac latitudo tanta eſt; ut

ſemen

ſemen nullâ neceſſitate ad utriuſque cornu orificium aſcendere teneatur. In mulieribus autem, ubi Vagina ſe undique Peni applicat, ejaculatum ſemen in Uteri capacitatem aſcendere poſſe partium genitalium efformatio demonſtrat. Ex hac rerum diverſitate ſatis conſtat, quòd de ſeminis aſcenſu in genere nihil certi determinandum ſit.

Ad ſecundum judicamus Tubas ita efformatas eſſe, ut maſculinum ſemen in mulieribus, vaccis, ovibus, ac aliis (dummodo ad Uteri cavitatem pertingat) admittere poſſint: illudq; revera admittere ipſa experientia confirmare videtur: luculenter enim oſtendit Cl. *Harveus*, & alii, in Uteri cavitate poſt coitum licet prolificum, per aliquot dies nihil deprehendi. Cum verò mulieres in coitu ſeminalem materiam evidenter excipiant; neque eandem, quando fœcundæ fiunt, denuo rejiciant (uti vulgaris opinio eſt) neceſſe eſt eam alicubi ſecedere:

cedere: ſed in Uteri fundo nulli meatus ſive receptacula ſunt, quæ materiam adeò craſſam, ut ſemen, recipere poſſunt; præterquam Tubarum foramina in Uteri fundo hiantia: judicabunt itaque virile ſemen has Tubas ſubire; illudque liberius, cum *Fallopius* teſtetur ſe aliis fide dignis ſpectatoribus præſentibus in meatibus illis ſæpius exquiſitiſſimum ſemen reperiſſe: ſimile quid cum ab aliis quoque obſervatum ſit; petent, unde illud alias proveniret, quandoquidem à Teſtibus non procedat, nec in Tubis generetur.

Non in Teſtibus illud generari, patet ex *Fallopii* diſcurſu; & ſenſuum teſtimonio conſtat, nullam ſimilem materiam in mulierum Teſtibus contineri; nec aliâ formâ eo deferri poſſe per membranas quibus Teſtibus alligantur, ſuperius demonſtravimus: quia nulla in illis ſemini vehendo deſtinata Anatomicorum unquam detexit induſtria.

Ne-

Neque etiam in Tubis ipſis ſemen generari, probatur inde; quod organum illud pro ſeminis generatione nimis ſimplex, & ad ipſum conſervandum tali vigore, qualis ad conceptum requiritur, inidoneum videatur. Nimis ſimplex illud exiſtere judicamus ex eo, quòd Natura pro ſeminis in viris generatione tam longas atque mirabiles tubas efformaverit; quod profectò ſupervacaneum foret, ſi in tam ſimplici organo tantam perfectionem nanciſceretur. Ad ſemen quoque conſervandum illud inidoneum exiſtit; quandoquidem ſpiritualis ſeminis portio per aperta ejus ora, in extremitatibus præſertim exiſtentia, evaneſceret, ac vappidam quandam materiam ſolummodo in illis relinqueret.

Si hìc objiciat aliquis, quòd virile ſemen ad Tubas aſcendens ſimiliter vappidum evadet, & conſequenter generationi ineptum exiſtet? reſpondemus, id non poſſe con-

tingere; cum membranosa fimbriarum expansio blandâ subeuntis seminis titillatione, undique sese Testibus applicet; ita, ut seminalis aura aliorsum quàm ad Testes properare nequeat: quo peracto reliqua seminis pars in Tubis permanens, vappida evadat necesse est.

Ex quibus constat virile semen in coitu quandoque ad Tubas ascendere; quod in illis fortassis titillationem & ingentem illam voluptatem excitat, quam in coitione prolificâ mulieres sese persentire fatentur.

Attamen videtur seminis illius in Tubas ascensus in cuniculis haud posse contingere; quandoquidem in earum principio quasi valvula quædam appareat, quæ crassioribus seminis partibus transitum denegare videtur; nisi eâdem ratione, quâ Tubarum extremitas, quæ concidentibus fimbriis clausa jacet, & in coitu expanditur & aperitur, etiam hanc valvulam connivere statuamus. Sed ne nimium hanc

dif-

difficultatem exagitemus.

Ad tertium progredimur; & dicimus omnino neceſſarium non eſſe, quod ſemen ipſum ad Uterum aut Tubas aſcendat; ſed ſufficere, quòd ſeminalis aura illa loca pertranſeundo ad Teſticulorum Ova pertingat. Quod ut probabilius appareat, conſiderare oportet ſemen ipſum, ſive in Uterum & Tubas aſcendat, ſive non, equidem per craſſiſſimam Teſticulorum tunicam ad Ova pertingere non poſſe; ita, ut neceſſariò pro Ovorum fœcundatione ad auram ſeminalem recurrere debeamus: quo conceſſo parum aut nihil omnino referre videbitur, ſive aura illa ex Tubis, ſive ab Utero aut vaginâ ipſâ proveniat. Quæ neutiquam paradoxa videbuntur; ſi conſideretur, quomodo Ova in gallinis ac reliquis avibus fœcundentur. Incredibile enim apparet, modicum ſeminis, quod Gallus in momentaneo illo compreſſionis tempore in vaginam effundit, per ute-

rum & anfractuosum Oviductus tubum (in gallinâ fœtante admodum latum, tribusque nostratium ulnæ quadrantibus longiorem) ad Ova pervenire, ac fœcundare posse; nisi ad auram seminalem recurramus.

Sed hoc concesso, qualem similitudinem (petet aliquis) aves cum hominibus habent? maximam profectò; nam habent (uti superius probatum est) mulieres in Testibus, ut aves in Ovario suo, evidentissima Ova: & si aurâ à galli semine promanante gallinarum Ova fœcundentur, quidni etiam Ova in mulierum Testibus recondita, similiter aurâ ex semine maris exspirante fœcundarentur. Hanc nostram opinionem confirmat partium in utroque animali conformatio: eodem etenim modo in mulieribus, ac quadrupedibus præsertim existit extrema Tubarum expansio, ut infundibulum in avibus: ita ut alium generationis modum in hominibus & quadrupedibus, quàm

in avibus expoſtulare, ſupervacaneum videatur.

Diximus Ova jam fœcundata è Teſtibus propelli, quâ ratione autem id contingat, arduum eſt determinare; quandoquidem ocularis inſpectio illam difficultatem vix enodare valeat: ne tamen modum illum altis tenebris immerſum relinquamus; veritatis inveſtigandæ gratiâ, noſtras eâ de re cogitationes vobis lubens communicabimus.

Judicamus itaque Ova illa è Teſtibus prodire, partim virtute Teſtium, partim etiam Ovi ipſius peculiari diſpoſitione.

Virtute Teſtium, quatenus inter eorum membranas Ovum obvelantes materia quaſi glanduloſa excreſcit: brevi namque poſt coitum Ovorum tunicas (quæ antea diaphanæ erant) opacas devenire conſpicimus, multiſque ſanguineis vaſis adornari; & poſtero die poſt opacitatem illam conſpectam inter dictas ejus tunicas

glandulosam quandam materiam totum Ovum involventem, globulique figuram repræsentantem intueberis, quæ sensim accrescens Ovum undecumque comprimendo, illud tandem per foramen in ejus medio conspicuum expellit; quod in cuniculis tertio post coitum die, in ovibus, vaccis, aliisque majoribus animalibus, quæ diutius uterum gerunt, tardius evenit; unde nobis veritatis scopum minus attigisse videntur ii, qui humanos fœtus trium, quatuor, aut octo dierum se invenisse gloriantur. Quod per transennam hîc indicasse sufficiat; cum in exercitationibus nostris errorem illum clariùs demonstrare decreverimus.

Foramen per quod Ovum expelli diximus, ante glandulosam globulorum substantiam frustra quæsiveris; quandoquidem immediatè ante & post Ovi expulsionem tantùm appareat, cum aliquali prominentiâ, quam præ similitudine non ineptè Papillam no-

nominaveris; cujus foramen pro animalis magnitudine variat; ſtylum in vaccis, in cuniculis verò tantummodo ſetam admittit.

Si quiſpiam hîc enunciet, Ova Teſticulorum nimis magna eſſe, ut foramen tam exiguum pertranſire valeant: dicemus quoque Uteri oſculum nimis anguſtum eſſe, quam ut per illud fœtus tantus, quantus eſt, tranſire queat. Si referat Colli uterini ductum in partu ita ſeſe dilatare, ut fœtus commodè per eum tranſeat: in promptu cauſa eſt; quoniam in papillâ majorem dilatationem non requirimus; nam ſi foramen illius in tantum dilatetur, in quantum Uteri collum & oſculum extendi aſſerunt; Ova licet decuplo majora, illud facilè pertranſibunt.

Hanc Ovi expulſionem ratione Teſtium contingere judicamus; quia dum illud propriis membranis obvolutum foras propellitur, communes ejus tunicæ unà cum glandulosâ il-

larum ſubſtantiâ in Teſtibus permanent.

Ratione Ovi hanc expulſionem facilitari arbitramur; quatenus illud peculiari ſui diſpoſitione propulſioni facilè cedit.

Non eſt itaque, quòd quis dicat, mulierum Ova Teſtibus nimis firmiter adhærere, quàm ut ab eorum ſubſtantiâ avellantur, & per papillæ foramen tranſeant: cum quotidiana nos doceat experientia, Naturam ſine difficultate inter ſe firmiter connexa diſſolvere: exemplum habemus in placentis, quæ licet Utero firmiter annexæ, ſponte tamen in partu diſſolvuntur: ſimiliter vix avellendi ab arbore fructus, dum ad maturitatem perveniunt, ſponte decidunt: item ceraſorum, prunorum, amygdalorum, dactylorum, aliorumque ſeminia duriſſimis licet oſibus incluſa, ſuo tempore progerminant: & quod magis ad negotium ſpectat; videmus indies avium ova ex ovario, tametſi

tametsi racemo validè annexa, sponte suâ delabi. Nihil obstat itaque, quominus Ova ratione jam dictâ è Testibus excludantur: verumtamen alia difficultas oboritur; scilicet, quomodo illa ad Uterum pervenire possint; cum Testes in Abdomine ita propendeant, ut Ova ex illis propulsa in ejus cavitatem decidere debere videantur. Hoc proculdubio taliter accideret, nisi Naturæ providentia Tubarum extremitatem sic efformasset, ut Ova è Testibus prolabentia excipiant. Hoc ita fieri judicamus, quia ut plurimum in brutis Tubarum extremitatem Testiculos tam accuratè amplectentem invenimus, ut quidquid ab his prolaberetur, necessariò in Tubarum capacitatem incidere deberet: quod tanto liberius asserimus; cum in variis quadrupedibus extremam Tubarum expansionem ejuscemodi, ut oviductus Infundibulum, quod in avibus vitellos excipit, efformatam offenderimus.

Rationes propter quas ſuſtinemus Tubas illas transmittendis Ovis à Naturâ deſtinatas eſſe, & non Vaſa ſemen Deferentia aliis Anatomicis dicta; præter ſuperius allegatas, ſequentes potiſſimæ ſunt: Prima, quia Vaſa Deferentia Veterum non in omnibus animalibus reperiuntur: nam in vaccis, ovibus, cuniculis Teſticuli tantùm membranis inter Uterum & ejus Tubas exiſtentibus inhærent; & nullam peculiarem cum Utero communionem habent. uti videre eſt Tab. 20. E contra verò in omnibus animalibus cum Infundibulo Teſtes peculiarem communionem poſſident. Secunda, quia non ſolum extremas Tubarum expanſiones Teſticulos undique amplecti, verùm ipſamet Ova in cuniculis tertio poſt coitum die Tubas pertranſire videmus. Tertia, quia non Ova tantùm, ſed & ipſum fœtum in Tubâ fuiſſe repertum Variorum obſervationes teſtantur: quemadmodum *Riolanus*

an-

anthropog. libro 2. capite 35. Decem sunt, inquit, *anni jam elapsi, ab eo tempore quo hæc scribo, quod Chirurgus Parisiis, præsentibus Medicis, in mortuâ muliere dissectâ, pusillum fœtum optimè conformatum in Cornu dextro uteri invenit: similem fœtum à sexaginta annis in iisdem vasis, Parisiis visum fuisse, à Chirurgis fide dignis mihi narratum est. Sed recens habemus exemplum de lotrice linteorum cubiculi Reginæ, ab aliquot annis, in ejus corpore inventus fœtus pollicis longitudine & crassitie bene conformatus, intra uteri cornua locatus, qui dolores adeo crudeles per quatuor menses excitavit, ut tandem vitam cum morte commutarit, mense graviditatis septimo:* quam observationem eodem in loco pluribus prosequitur, & alias ejusdem rei historias adjungit: sed recentiorem aucupemur.

Tabula vigesima prima huic capiti subnexa.

* *Duas matrices 6. Januar. 1669. à Bened. Vaßalio Chirurgo, corpus mulieris 32. annorum ætatis, sanguinei temperamenti, & masculini aspectus aperienti, repertas ostendit.*

Hæ duæ matrices tam egregiè diligenti naturæ curâ dispositæ erant, ut, quæ vera erat, undecies conceperit, nempe 7 masculos & 4 fœminas, omnes justo tempore natos & ad amussim efformatos. Illos vero demum secutus est frater, tantum fœtus, qui in adjuncto utero conceptus est, in loco extensionis adeo impatienti, ut cum ampliorem locum quæreret, postquam matri per duos menses & semis gravissima symptomata effecerit, demum circa 3 vel 4 mensium ætatem repagula soluit, & suum in matris tu-

* *Fieri potest* (inquit Clariss. Oldenburgius, ex cujus actis Philosophicis Regiis hanc observationem decerpsimus) *ut id, quod à Dn. Vassalio hujus relationis publicatore secundus uterus existimatur, nihil aliud sit, quàm vera matrix extensa, vel id quod Anatomicis tuba Fallopii vocatur, vide Th. Bartholini anatomiam reform. lib. 1. cap. 27. & alios.*

tumulo reperit, vastâ sanguinis effusione in totâ abdominis capacitate effectâ, quæ matrem in tam violentos motus convulsivos totum triduum conjicit ut eis diem supremum obierit. Quo dictus Vassalius posteaquam (partibus balsamo servatis) particularem ejus dissectionem per integrum mensem, in suâ domo, coram doctissimis Medicis, Chirurgis, Pharmacopolis, obstetricibus, aliisque naturæ scrutatoribus qui Parisiis sunt, confecerat, consultum duxit ejus historiam conservare, eandem & partium figuras de quibus sermo fit; typis committendo, unà cum tabulâ, quam consentaneum duximus hîc latinè subnectere.

Quæ omnia probant Ova, ex quibus fœtus generari debent, à Testibus per Tubas ad Uterum transire, & non aliunde in Tubis fœtum generari; quàm quia Ovum jam fœcundum redditum in transitu suo in Tubis (qualicumque id causâ contin-

gat) detinetur, atque augmento ſuo matri necem parat.

Ex hâc noſtrâ ſententiâ explicatu quoque difficile non eſt, quomodo fœtus aliquando in cavitate Abdominis inter inteſtina excreſcant: quatenus ſcilicet Ova jam fœcunda è Teſtibus extra Tubarum cavitatem decidant, & à partibus adjacentibus foveantur, & incrementum ſumant; donec tandem placentæ beneficio cum illis copulentur, ac ultimam perfectionem nanciſcantur: quæ omnia aliàs commodè explicari nequeunt.

Præterea niſi Tubæ huic uſui deſtinatæ forent, non videmus qualem humano corpori utilitatem præſtare poſſent: nam planè ridiculum eſt, quod quidam volunt illas Uteri ſpiraculorum aut caminorum vicem gerere, per quos Uteri fuligines in cavitatem Abdominis exhalent, aut fœtus in Utero reſpiret: nam placenta illis partibus primariò adhærens, earum foramina claudit; atque fœtus

in

in membranis suis à primo generationis termino ad partum usque contentus, nequaquam respirare debet.

Quibus omnibus ritè perpensis, judicamus Tubas Fallopianas dictas in mulieribus ac omni fœmellarum genere vera vasa Deferentia, aut si mavis Oviductus, esse; quatenus per eos ad Uterum; Testiculorum Ova traducuntur.

TABULA DECIMA-NONA.

Tubas Fallopianas sive Mulierum Oviductus diversimodè efformatos exhibet.

Figura I. Oviductum præternaturaliter dispositum exhibet.

AA. *Oviductus.*
B. *Uteri pars.*
C. *Testiculus.*
DD. *Vasa Præparantia.*
E. *Oviductus principium.*
FF. *Oviductus extremum Testibus præter Naturam agglutinatum.*

GG. *Fora-*

GG. *Foramen perexiguum in Oviductus extremo, pusillo foliaceo ornamento circumvelatum.*

H. *Ligamentum Testiculorum.*

Figura II. Exhibet Oviductum secundùm longitudinem apertum.

A. *Oviductus principium.*

B. *Oviductus extremum naturaliter coarctatum.*

CC. *Rugosa Oviductus interna tunica.*

DD. *Externa Oviductus tunica.*

E E. *Foliaceum Oviductus ornamentum.*

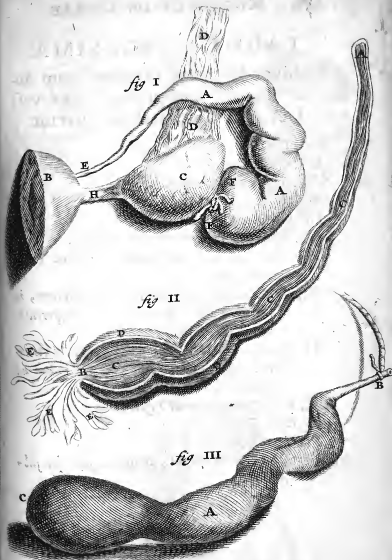
Fig. III. Exhibet Oviductum inflatum, cujus extremitatem præternaturaliter clausam offendimus.

A. *Oviductus.*

B. *Oviductus principium vinculo constrictum.*

C. *Oviductus extremitas præter Naturam clausa.*

TA-

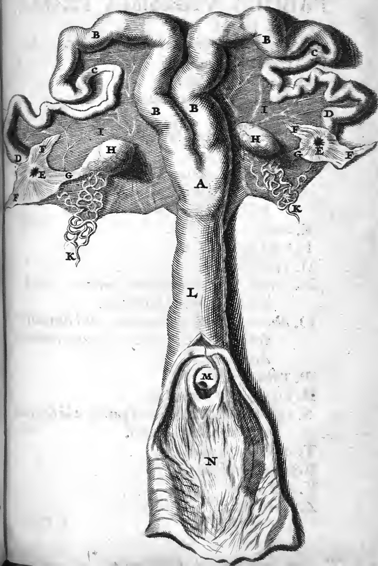

fig I
A
B
C
D
E
F
H
fig II
A
B
C
D
E
fig III
A
B
C

TABULA VIGESIMA

Exhibet Uterum Ovillum cum annexis, ut quorundam circa vasa Deferentia lapsus demonstretur.

A. *Uterus.*
BB. *Uteri Cornua.*
C C. *Tubarum principia.*
DD. *Tubarum extrema.*
EE. *Tubarum foramina.*
FF. *Membranosæ Tubarum expansiones.*
GG. *Membranosæ expansionum partes ad Testes tendentes.*
HH. *Testes absque vasis Deferentibus Veterum, in membranoso Ligamento alis vespertilionum assimilato hærentes.*
II. *Ligamentum membranosum alis vespertilionum assimilatum cum vasis per ipsum ad Cornua & Tubas excurrentibus.*
K K. *Vasa Spermatica ad Testes tendentia.*
L. *Uteri Cervix.*
M. *Uteri Osculum.*
N. *Uteri Vagina aperta, in quâ rugosa ejus substantia.*

TA-

B
B
C
C
B
B
I
I
D
D
F
F
F
F
H
H
E
E
G
G
A
K
K
L
M
N

TABULA VIGESIMA-PRIMA.

A. *Pars Vaginæ.*
B. *Orificium internum Matricis apertæ.*
C. *Collum Matricis.*
D. *Cavitas Matricis.*
E. *Linea ſeparans cavitatem Matricis.*
F. *Uteri fundus.*
G. *Duo ſinus inventi in fundo Uteri.*
HH. *Craſsities Uteri.*
II. *Ligamentum latum, ſive productio Peritonæi lateris ſiniſtri, continens in plicaturâ ſuâ Vaſa deferentia & ejaculantia.*
K. *Arteria Spermatica.*
L. *Vena Spermatica.*
M. *Teſticulus.*
N. *Verum vas Ejaculatorium inſertum fundo Uteri per ſinum ibi inventum.*
O. *Alterum vas Ejaculatorium, quod ingreditur Collum Uteri, quò ejaculantur mulieres à conceptu.*
P. *Tuba Uteri.*
R. *Ligamentum rotundum.*
S. *Ligamentum latum ab eâ parte, ubi Spurius hic Uterus formatus eſt.*
T. *Arteria Spermatica.*
V. *Vena Spermatica.*
Y. *Teſticulus.*
Z. *Pars Tubæ.*

2 *Verum*

Tab XXI

Y
T
V

2 *Verum vas jaculatorium, quod fundum Uteri ingreditur per sinum supra dictum.*

3 *Alterum Jaculatorium, abiens in Uteri collum.*

4 *Pars lacerata à fœtu aucto.*

5 *Fœtus eo situ, quo inventus fuit, Amnio suo obvolutus.*

6 *Vasa Umbilicalia.*

7 *Placenta substantiæ cuidam carnosæ adhærens.*

8 *Substantia carnosa.*

9 *Ligamentum rotundum.*

Nota hujus figuræ explicationem in hunc modum à *Vassalio* traditam esse, cujus si nobis interpretandi venia concederetur, sequentes litteras hâc ratione explicaremus:

GG. *Vas aliquod sanguineum secundum longitudinem apertum.*

nn. *Testiculorum ligamenta pro vasis ejaculatoriis habita.*

o. *Vas sanguineum Uteri latera perreptans.*

ss. *Tuba Fallopiana seu Oviductus dilatatus, in cujus capacitate fœtus repertus est.*

2 *Inferior Tubæ pars.*

3 *Alterius lateris vas sanguineum ad Uterum excurrens.*

5 *Fœtus in Tubâ Uteri inventus.*

CAP. XV.

De Iis quæ Ovo in Utero accidunt.

POst accuratam partium genitalium descriptionem, ordinis ratio expostulare videtur, ut generationis modum seu mirandas Ovi in Utero mutationes pari diligentiâ discutiamus. Pro cujus majori intelligentiâ, operæ-pretium erit pulli ex Ovo formationem, à pluribus authoribus præsertim *Harveo* diligenti curâ exhibitam, contemplari; ut ex patentiori ejus cognitione jam pertractanda melius percipi valeant.

In Ovo ab Utero recepto, omnium primò considerandæ sunt, figura, magnitudo, & ejus materia.

Figura in ipsius primordiis semper orbicularis est; ut tanto facilius viarum angustias & anfractuosos earum ductus pertransire queat.

Magnitudo ejus pro animantium diversitate varia conspicitur; observa-

vavimus namque eam inſtar ſeminis papaveris, grani ſinapi, canabis, piſi minoris, & interdum inſtar ciceris majoris.

Materia quoque in omnibus eadem propemodum videtur, ſubtilis nempe ac ſpirituoſa, tantâ limpitudine prædita, ut cryſtallum etiam puriſſimum omnino ſuperet.

Ejuſcemodi Ovum naſcentis fœtus primordium in Utero ſeſe primùm intuentibus exhibet, cujus nulli parti tam firmiter adjungitur, quin ſolo flatu quaquaverſum propelli facilè poſſit: at cum Ovum inibi nequaquam otium ſectari oporteat; Natura novo illi hoſpiti opiparè proſpiciens, ad Uterum ſtatim laudabilis humoris copiam amandat, ut in eo, tanquam fertiliſſimo arvo, incrementum ſumat.

Notatu dignum eſt in perangusto limpidiſſimi illius Ovi medio aliud quaſi Ovum etiamnum innatare; ex quo conſtat Ova è Teſtibus in Ute-

rum prolabentia duabus membranis investiri, quarum exteriorem Chorion, interiorem verò Amnion appellandam esse non ambigimus. Utraque hæc tunica non semper ad eundem modum incrementum capit; in ovibus namque, vaccis, aliisque quamplurimis exterior brevi temporis spatio, tantam liquoris copiam in suam capacitatem allicit, atque ita expanditur; ut internam centuplo mole suâ exsuperet. In aliis verò animalibus eodem fere modo augescunt; & sibi mutuo tam firmiter annectuntur, ut non nisi summâ difficultate à se invicem separari possint; idque præsertim circa postrema gestationis tempora.

Nec aliter Ovum augmentum suum capessit, quàm quòd dictæ tunicæ delatum in Uteri fundum humorem imbibant; eâdem ratione, quâ vitellorum tunicæ in avibus albumen induunt; quod eo facilius admittendum, cum quotidianâ experien-

rientiâ conſtet, ſemina terræ commiſſa tantam liquoris quantitatem exugere, quantam ad germinandum deſiderant.

Augeſcentium tunicarum figura non eadem ſemper obſervatur; interna ſiquidem ſphæricam ſuam figuram plerumque retinet; externa verò, quæ in hominibus, vaccis, ovibus, aliiſque totum Uterum replet, pro ejus diverſitate variam figuram adipiſcitur; adeò, ut in quibuſdam ovalis, in aliis oblonga, in aliis denique inſtar manticæ mediâ ſui parte coarctatæ appareat.

Dum Ovum ad hunc modum grandeſcit, in interiori ejus tunicâ Amnios dictâ nubecula quædam comparet, quæ ſenſim craſſior evadens, mucoſam materiam acquirit, in cujus medio primò punctum ſaliens, deinde rude embryonis corpuſculum, ut informis galba, conſpicitur; quod indies augeſcendo majorem perfectionem nanciſcitur: quo

autem ordine ſingulæ ejus partes perficiantur, cum ab *Harveo* ac aliis abundè traditum ſit, lectorem eo ablegabimus; interea nos Ovi partes fœtum circumſiſtentes penitius explicare conabimur. Hujuſmodi quatuor genera ſunt corporum: membranæ ſcil. humores, vaſa, & carnea ſubſtantia.

Quæ primò conſpectui ſeſe offerunt, membranæ ſunt; quæ à variis variè deſcribuntur, cujus cauſam nòn aliam eſſe putamus; quàm, quòd in diverſis animalibus tum numero, tum figurâ, ac etiam ſitu diverſæ ſint, ſic ut nunc duæ tantum, nunc tres, interdum quatuor enumerentur.

Membrana itaque exterior, totum fœtum unà cum membranis ac humoribus ad eum ſpectantibus ambiens & amplectens, à venarum arteriarumque in ipsâ, tanquam in choro, congerie, *Fabricio* Chorion dicitur. Nos tamen malumus cùm celeberrimò *Vop. Fortunato Plempio* ejus ety-

etymologiam à græco χώριον derivare, quod parvum locum ſignificat; quo fœtus nempe concluditur.

Figura ejus in mulieribus orbicularis eſt; in cuniculis verò renis figuram quodammodo repræſentat; in equabus autem, *Harveo* teſte, formâ uteri internâ ſacculum oblongum refert; in ovibus, vaccis, cæteriſque biſulcis, quorum uterus bipartitus eſt, inſtar manticæ ad utriuſque cornu extrema protenditur, adeoque totum uterum replet: in cuniculis autem, canibus, felibus, muribus, aliiſque animalibus utrimque dentatis, quorum uterus bipartitus eſt, aliquam tantùm uteri partem adimplet; quoniam in his determinatam magnitudinem conſequitur; & ſi contingat in uno cornu plurima Ova contineri, eorum exteriores tunicæ in principio à ſe invicem multùm diſtabunt; poſtremis tamen geſtationis diebus ita ſimul conjunguntur, ac ſi cuncta unâ & communi tunicâ involuta forent:

quæ

quæ res nobis anſam dedit cogitandi, in ovibus, vaccis, aliiſque biſulcis, dum plures fœtus geſtant, cujuſlibet Chorion pari ratione junctim copulari. Cujus rei ut certiores fieremus; in ovibus præſertim, utpote quarum nobis copia ſuppetebat, quotieſcumque duo fœtus ſimul adeſſent; immiſimus tubulum in Chorii cavitatem cornu extremo correſpondentem, quam cum flatu leniter diſtenderemus, vidimus illum circa medium ſiſti, nec ad alteram, in quâ ſecundus fœtus erat, pertingere; niſi adaucto conamine ſeptum, quod ex utriuſque extremitatibus ſimul junctis conſtat, diſrumperetur; quod eo facilius contingit, cum ibi tenuitatem ſuam ſervent, dum alibi, propter uſum quem Ovis præſtant, indies magis incraſſantur, adeòque flatui magis reſiſtunt. Videmus etiam in Ovis jam primum in Uterum propulſis geminam membranam Amnium videlicet & Chorion exiſtere, quod

quod nos movet, ut contra communem opinionem ſentiamus, in biſulcis quoties plures fœtus ſunt, toties ſingulos tam bene quam in cuniculis ſuum Chorion obtinere; ſecus quàm in ſeminibus, fructibus, aliiſque rebus contingere videmus; cujus differentia nobis apparet, quòd hæc eodem in loco ſimul generentur; illa verò, quotieſcumque plura ſimul concurrunt, ſive ab eodem ſive à diverſis Teſtibus proveniant, diſtinctis in locis enaſcantur, & propriis tunicis Amnio ſcilicet & Chorio inſtructa ad Uterum pertingant; quod cum perpetuò in Ovis (quæ in hunc finem conſervamus) cuique demonſtrare poſſimus; non abſque ratione ulterius ſtatuimus has Ovi membranas non in Utero, ſed in Teſtibus generari.

Chorion in cane, fele, ac aliis forſan animalibus cingulo quodam ita diſtinguitur, ut geminum appareat; reverâ tamen unicum exiſtit; quod vel

vel inde constat, cum ante cinguli efformationem tale illud extitisse experientiâ constet. Membranacea illius substantia prioribus mensibus simplicissima & tenuissima conspicitur; tractu tamen temporis crassescit: intus lævis ac lubrica est; foris verò inæqualis ac viscosa cernitur.

Vasa quibus Chorion insignitur, sunt venæ & arteriæ, quarum insignes ramificationes in glanduliferis omnes ejus partes perreptant; quæ plurimis in locis concurrentes, primò rubicundas maculas, deinde glandulas sive moleculas efformant, quarum beneficio illud Utero annectitur. In placentiferis autem vasa sanguinea præsertim versus illam Chorii partem tendunt, quæ Uteri substantiæ annectenda est; versus reliquas enim partes non nisi capillamenta quædam emittunt. In cuniculis insigni quodam ramo potitur, qui prout extra fœtus Abdomen pervenit, relictis vasis sanguineis versus placentam

tam excurrentibus, inter Amnii & urinariæ membranæ duplicaturas lateraliter ad Chorion pergit, & omnes ejus partes perambulat.

Membrana hæc primo geſtationis tempore in cunctis animalibus hactenus à nobis examinatis libera eſt, nec prius Utero annectitur, quàm dum omnia fœtus membra efformantur. In ſuibus tamen illam toto geſtationis ſpatio ſolutam ac liberam permanere Clariſſ. *Harveus*, *Needham* & alii ſcribunt.

Connexionis modus pro animalis diverſitate plurimum variat: in hominibus, cuniculis, gliribus uno ſolùm in loco membrana Chorion Utero adnaſcitur: in ovibus & vaccis plus quam nonaginta locis illud Utero annexum vidimus; reliquos connexionis modos ex jam deſcribendâ placentarum materie ſufficienter quiſque colligere poterit.

Membrana Chorion in quibuſdam animalibus tantum Allantoidi

ſive

ſive membranæ urinariæ applicatur; in aliis verò partim membranæ urinariæ, partim Amnio annectitur.

Uſus Chorii eſt liquorem alendo fœtui idoneum imbibere, vaſa umbilicalia fulcire, atque carunculas in glanduliferis, & placentam in placentiferis ſuſtinere.

Sequitur hîc altera membrana, quæ non minus quàm prior totum fœtum ambit & proximè inveſtit, Amnios, dicta, id eſt amiculum, quòd amicè fœtum obvolvat. Liquorem in ſe continet limpidiſſimum: de cujus naturâ & incremento, cum de reliquis Ovi humoribus agemus, noſtrum quoque judicium proponere non detrectabimus.

Hujus membranæ ſubſtantia Chorio longè albicantior atque tenuior eſt: vaſa accipit ab umbilicalibus; quidquid enim ex illis in placentam aut Chorion non tranſit, in ſe recipit.

Figu-

Figuram præterpropter ovalem exhibet.

Allantoiden inveniendi modus nobis commodiſſimus videtur, ſi apprehenſâ ex cotyledonibus unâ vel placentæ portione Chorion exiguo vulnuſculo perforetur, ut tubulo per illud immiſſo inflari poſſit; videbis etenim hâc ratione, jucundo prorſus ſpectaculo, intercedente flatu membranas à ſe invicem ſecedere, ac aliam tenuiſſimam membranam ſubalbicantem, nulliſque ſanguineis vaſis refertam in conſpectum prodire: hanc Allantoidem appellamus; de cujus exiſtentiâ & uſu Authores multum diſputant; in eo tamen convenire videntur, quòd omnes eam in biſulcis quadrupedibus admittant; quatenus ſub Chorii membranâ ab Uracho, cujus prolongatio eſt, ad utrumque uteri cornu protenditur, quorum extremitatibus appendiculis ſuis quodammodo annectitur.

Figuram oblongam refert inſtar

farciminis, unde farciminalis sive Allantois appellari solet. Hæc in cuniculis inter fœtum & placentam ad latera vasorum umbilicalium tantùm collocata, figuram neutiquam farciminalem obtinet; sed ex variis cavitatibus circa vasa umbilicalia concurrentibus conflari videtur; quemadmodum eleganter patet, si tubulum per placentam in ejus cavitatem immiseris, inflata enim hæc tunica concamerationem talem efformat, qualem exhibet Tabula 27. in cujus cellulis urinosus quidam liquor inesse conspicitur; quâ autem ratione hic è vesicâ urinariâ ad eam transeat, necdum assequi potuimus, qualemcumque in perscrutando diligentiam adhibuerimus; nam licet in vesicam flatum aut liquorem immitteremus, ne minimum quidem in urinariam hanc tunicam propellere potuimus. *In equabus* (teste Clariss. *Needham* de formato fœtu cap.3.) *paulò aliter se res habet, in qui-*

quibus membrana hæc chorio ubique ſubnectitur, & univerſum fœtum cum amnio in ſe continet. Urachum interim habet evidentem qui non tam ex ipſâ naſci videtur quàm ex amnio, & hujus quaſi duplicatura eſſe in veſicam uſque reflexa, ut vel flatus vel ſtylus immiſſus eo facile pergat. & paulo inferius. *In muliere integrum fœtum complectitur, eodem fere modo quo de equâ dictum eſt, Chorio ubique adnata.* Quod cum à nobis etiam animadverſum ſit, membranam hanc talem, qualem illam obſervavimus Tab. 22. huic capiti annexâ delineavimus.

Inter membranam hanc & veſicam urinariam nullam hactenus viam invenire potuimus: quare merito quæri poſſet, an membrana hæc in cunctis eundem, num verò diverſum uſum obtineat? quantum ad nos ſpectat, in prius inclinamus, illam nempe tunicam in omnibus animalibus eodem officio fungi, quod eſt urinam

excipere; ad quod credendum nos movet expertissimi *Spigelii* argumentum asserentis homini Urachum & Allantoidem dari; quia homini eadem quæ cæteris animalibus urinam alicubi deponendi incumbit necessitas: quod de quolibet animali vesicâ donato verum esse Clariss. *Needham* enunciat. Nihilominus tamen fatemur nos hactenus liquorem aut flatum in vesicam propulsum, per Urachum in hanc membranam adigere neutiquam potuisse: illud quidem non convincit naturaliter nihil ex vesicâ in hanc membranam evacuari: nam idem in cuniculis nobis contigit; in quarum tamen urinariâ membranâ urinosum liquorem comperimus. Si verum sit, quod Clariss. *Harveus de Uteri Membranis & Humoribus* insinuare videtur: Naturam nimirum aliquando coactam inter membranarum duplicaturas urinam aut quid aliud deponere posse: quis non concedet eandem in membranam (cui ne-

nemo hactenus probabiliorem usum designare potuit) secedere? eoque facilius cum videamus illam in equabus (in quibus hæc membrana ut in homine totum fœtum ambit) cum vesicâ urinariâ patente ductu communicare, ac copiosum lotium continere.

Hactenus de Ovi membranis egimus, convenit modo nonnihil humores in illis contentos discutere. Anatomici de eorum numero dissentiunt, ac diversum illis usum assignant; aliqui enim in homine duos tantùm, in brutis tres; alii autem largiores illi tres, his quatuor attribuunt. Quoad nos propter rationes superius allatas judicamus in omni animali urinariâ vesicâ prædito, nunc duos nunc tres humores reperiri, licet non semper simul existant.

Qui in illorum humorum naturam ac usum inquisiverunt, parum inter se conveniunt, aliqui enim tantùm excrementitios, alii alibiles, alii deni-

que partim excrementitios partim nutritios esse statuunt: qui excrementitios illos humores existere autumant, in Amnio sudorem & in Chorio urinam contineri judicant, quam aliqui cum sudore in Amnio permiscendam volunt.

Sed his omissis dicemus humores Amnio & Chorio conclusos neutiquam excrementitios esse, quod sequentibus rationibus facilè comprobabitur: primò namque certum est, humores illos in membranis diu ante conceptum existere, ac præterea tum temporis cum fœtus formatur & accrescit copiosissimos esse, atque instante partu imminui, nec non interdum penitus absumi; quemadmodum hisce diebus vidimus in cuniculis, cum jamjam parituram dissecaremus; inter dissecandum enim aliquot catuli membranis adhuc illæsis prodibant, qui nihil liquoris in Amnii aut Chorii tunicis obtinebant; idem similiter in aliis ex utero desumptis ob-

obſervare licuit; ne tamen illud ob ſuſpectam membranarum læſionem, fallacemque liquoris effluxum poſtmodum in dubium revocaremus; Amnii tunicam penitius examinare cœpimus, & immiſſo flamine illam integram & inviolatam extitiſſe comperimus. Ex quibus ſatis conſtat humores illos haud excrementitios eſſe, quoniam augeſcente fœtu augerentur; hi verò conſumuntur: deinde contra naturam videtur, quod tenellus embryo in excrementis nataret.

Quod *Harveus* loco citato dicit: ſi veſica comprimatur, urinam potius per pudenda, quàm per Urachum in Allantoidem effluere, id præter Naturam, & non niſi in demortuis locum habere videtur, dum ſcilicet muſculus Sphincter veſicæ collum non amplius conſtringit. Eâdem ratione, dum ovillos fœtus diſſecaremus; aliquando in Amnio alvinas fæces offendimus; quod ita con-

tingere ſecundùm inſtitutum Naturæ ordinem nemo facilè admittet.

Quæ cum ita ſint, ſentimus hos humores non ſolum nutritios; ſed & ipſius generationis principium eſſe; quod facile probatur, cum in Amnio præter dictum liquorem nihil exiſtat, unde fœtus formari vel enutriri poſſit. Quòd autem fœtus per os & non per juxtapoſitionem nutriatur, in fœtus diſſectione conſpicuum evadit; nam liquorem colore, odore, & ſapore ſimilem in embryonis ventriculo ac Amnio reperimus: illudque ob delinquentem agonizantis fœtus animum haud evenire confidimus; quia cuniculi de quibus ſupra, tametſi nihil liquoris Amnio concluderent, ventriculi tamen eorum humore diſtendebantur. Quomodo autem agnonizantes humorem illum ita abſumere poſſint, ut nihil prorſus ſupermaneat, aſſequi non poſſumus; meliori itaque ratione credendum erit, catulos nutritium illum humorem

con-

consumpsisse, & alimenti forsan penuriâ in lucem prodire.

Cum modò rationibus atque experimentis demonstratum sit, humores omnes (urinoso Allantoidis liquore solùm excepto) nutritios esse; inquirendus restat eorum in tunicas pertingendi modus; quantum nos refert, arbitramur illum pro gestationis tempore variari; in principio enim dum Ovum (utriusque sexus virtutem in se complectens) è Testibus ad Uterum delabitur, illius contentum augeri judicamus, quatenus humores in Uteri fundo in hunc finem existentes primò in Chorion dein in Amnium transudant: haud enim ad vasa umbilicalia, lymphæductus, aut invisibiles puncti salientis processus recurrendum esse existimamus; quandoquidem humores illi, priusquam vel minimum horum compareat, sint & augeantur.

In progressu verò, quando scilicet fœtus efformatur, & umbilicalia vasâ

ad Amnium ac Chorion protenduntur, fieri poteſt, ut nutritius humor per oſcula venarum exceptus ad fœtum deferatur, & inde per arterias pars aliqua dimittatur in Amnium, tanquam in fœtus theſaurum; ita, ut dicto tempore Amnii membranæ liquor duplici hâc ratione augeri valeat.

Approximante denique partus tempore, arbitramur in fœtibus, iis præſertim quos Allantois ejuſque lotium totaliter ambit (uti in equabus, & forſan etiam muliere contingit) aut ſuo conſumpto liquore Chorion Amnio incumbit, priorem modum, quem per tranſſudationem fieri diximus, aboleri; & alterum tantùm locum habere poſſe; niſi (ut *Whartonus* c.35. de Gland. ſcribit) nutritius humor à placentâ per funiculum deſcendat, & per minutilas papillas inde in Amnii cavitatem tranſeat.

Sequuntur modò vaſa extra fœtum protenſa, quæ communi nomi-

ne

ne Umbilicalia vocantur; horum numerus in diversis animalibus varius est; in quibusdam enim quatuor enumerantur; duæ videlicet arteriæ, una vena & Urachus: aliis autem præter recensita adhuc alia à Mesenterio orta adjunguntur. De quibus omnibus sigillatim agemus, ab arteriis umbilicalibus auspicando, quæ non à Cruralibus, sed ab Aortæ extremitatibus derivantur, & ad vesicæ urinariæ latera ascendentes Urachum concomitantur, cum eoque extra fœtus Abdomen excurrunt; ubi à se invicem dispertitæ, vel simul unitæ (uti *Fallopius* in suis observationibus anat. se sæpenumero observasse asserit) circa fœtus principium per liquores primò; dein per ejus membranas, ac postremò in placentiferis ad placentam, in glanduliferis ad glandulas sive moleculas Chorio undique adnatas vergunt: quibus verò placenta deest innumeris ramificationibus per Chorion disperguntur.

Ar-

Arteriis his unica tantummodo vena reſpondet, aſt tanta ut arterias has ſimul ſumptas facilè ſuperet: originem habet ab Hepate, & tortuoſo ductu unà cum arteriis tota ad placentam excurrit; præterquam quòd ramulos quoſdam in tranſitu Amnio & Chorio impertiat.

Præter hæc vaſa, in quibuſdam animalibus reperiuntur alia à Meſenterio orta, quæ poſtquam umbilicum pertranſierunt, non ad placentam, ſed ad Chorion, ac peculiarem membranam exſpatiantur; de quâ Clariſſ. *Needham* cap.3. de Formato fœtu.

Inter umbilici vaſa Urachus meritò computatur; utpote qui in omnibus viviparis reperitur: à veſicâ urinariâ originem ſumens, anguſto ductu per umbilicum ad Allantoidem ſeu urinariam membranam protenditur: quemadmodum in glanduliferis minimo negotio ad oculum demonſtrari poteſt: in placentiferis

au-

autem ob ductus angustiam inter vesicam & membranam urinariam, via hæc difficilius invenitur: nihilominus tamen urinam illum pertransire, & in urinariâ membranâ evacuari, rationibus consentaneum esse superius ostendimus.

Ad reliquorum vasorum umbilicalium verum usum determinandum, arbitramur arterias inservire ut sanguinem ab embryone ad ejus membranas atque placentam in placentiferis, vel glandulas in glanduliferis advehant, unde partes illæ augentur & crescunt; Venas verò præter acceptum ab arteriis sanguinem, alium humorem pro nutrimento fœtus assumere & ad eum deportare; ita ut arterioso suo sanguine fœtus placentam nutriat, & vicissim fœtus sanguine venoso à placentâ refluo nutriatur: quatenus scilicet in placentâ nutritium humorem assumit, ac secum ducit, eâdem prorsus ratione, quâ Meseraicas venas chylum assumere statuunt

tuunt: fœtum ſimiliter placentam nutrire rationibus quoque non adverſatur, quandoquidem ad fœtum placenta pertineat, quod in partu clarè conſpicitur, dum ea non in Utero permanet, ſed tota cum fœtu deturbatur.

Enodavimus huc uſque tacitè ſummam difficultatem, in ſcholis toties agitatam; videlicet, an fœtus per os, an verò per umbilicum in utero materno nutriatur: ſtatuendo id partim per os, partim etiam per umbilicum fieri; quod ut etiamnum clarius evadat, quibuſdam obſervationibus illud indubitatum reddere conabimur.

Quod fœtus per os nutriatur, ejus ventriculi ac inteſtinorum contenta facilè probant; obſervavimus enim ſemper in embryonis æſophago & ventriculo liquorem ſimilem illi, in quo natabat; præterquam quòd ille viſcidior eſſet; & ut de hoc nutriendi modo certiores evaderemus, fiſtulam inteſtinalem aperuimus, & inveni-

nimus in inteſtino duodeno talem fere liquorem qualem in ventriculo; præterquam quòd ob affuſam bilem aliqualiter ad viridem vergeret; & quo magis deſcenderet, eo magis incraſſaretur, albumque ſuum colorem exueret; ita ut in craſſis tandem inteſtinis alvinarum fæcum conſiſtentiam acquirat: quæ lenta liquoris immutatio, fœtum per os nutriri, ſatis indicat.

Ne tamen intelligas, velim, ac ſi omnia excrementa ab alimento per os aſſumpto originem trahant: quia præter primæ concoctionis excrementa, adhuc aliud in omni animalium genere exiſtere, certi ſumus; illudque per pancreaticum ac biliarium ductum prodire credimus; quatenus ſcilicet humores illi in magnâ copiâ continuò in inteſtina exonerantur; quorum partes ſubtiliores ſuo munere functæ, per venas lacteas ad Cor tendunt, craſſioribus in inteſtinis remanentibus, quæ primæ con-

co-

coctionis excrementum adaugent; cujus rei veritatem confirmant scybala in intestinis canis (de quo mox) qui nunquam alimentum ore ceperat, reperta; & in adultis excrementorum quantitas, quæ jejuno stomacho sponte vel post assumptum pharmacum evacuatur. de quo videndus Tractatus noster de Succo Pancreatico. cap. 10.

Si petat hic aliquis, unde contingat fæces infantum non solùm, sed & reliquorum animalium, priusquam edita sunt, illum colorem induere, qui propior videtur iis alimentis, quæ postea per os assumunt? respondebimus id proculdubio ratione bilis & succi pancreatici accidere, qui pro constitutionis suæ varietate fæces hoc vel illo colore tingunt.

Sed ne longius sordibus immoremur, demonstrabimus fœtum non tantum per os, sed etiam per umbilicum nutriri: diximus superius nutritium humorem per arterias Hypoga-

gastricas ad placentam aut glandulas deportari, indeque eum per venam Umbilicalem ad fœtum traduci, atque per arterias in Amnii cavitate deponi: quod si verum sit, rationi non adversatur, humorem illum nutritium, præter nutritionis munus obeundum, cunctas fœtus partes pertransire. Sed ut propius accedamus, præterito anno in hâc urbe contigit, quod canis quinque catulos pareret, quorum maximus sine capite & ore, vel quoquam illi analogo prodibat, qui propediem disrupto umbilicali vinculo interiit. Monstri illius naturam investigaturi, aperto Abdomine ventriculum prorsus exinanitum offendimus, in intestinis verò modicam excrementorum quantitatem, quæ quo magis versus intestina crassa cederet, eo nigricantior & crassior evadebat. Atque hæc sufficienter probant fœtum non solum per os, sed etiam per umbilicum nutriri; quod ulterius Clariss. *Needham*

cap. 2. argumento desumpto ab humore in tunicâ quartâ contento confirmat.

Superest modo describenda substantia quædam sui generis, mediante quâ Ovum, quod primis gestationis diebus solutum erat, Utero firmiter annectitur. In hâc primò considerandа sunt, appellatio, numerus, situs, magnitudo, figura, substantia, vasa, & usus.

Substantiæ illius appellationes pro animantium diversitate variæ sunt: in mulieribus enim Placenta uterina vocatur, quia figurâ id edulii genus refert, quod vulgus placentam nominat: dicitur quoque Hepar uterinum, carnea moles, &c.

In bisulcis & alterâ tantum parte dentatis (in quibus illa multiplex est) Cotyledonum seu Acetabulorum nomine innotescit.

Placenta in mulieribus unica tantùm est, quotiescumque unicus in Utero fœtus existit; si verò contingat

gat plures ſimul ejuſdem vel diverſi ſexus adeſſe, Placentæ quoque plures occurrent: ſi illa à Chorio enaſcatur, quotieſcumque duplex Chorion adeſt, Placenta etiam duplex aderit; ſed Placenta à Chorio naſcitur; ergo, &c. minorem probant obſervationes de fœtibus extra Uterum repertis, in quibus minime hæc Placenta deſiderabatur, quod non contingeret, niſi Chorion vi efformandi Placentam præditum ſtatuamus; quæ omnia clariora fient, poſtquam modum, quo illa cum Utero unitur, explicuerimus.

Sæpenumero tamen contingit has duas Placentas ita ſimul uniri, ut nulla inter illas linea vel membranula appareat; quapropter eas unicam diceremus, niſi ex earum origine geminoque umbilico geminam quoque Placentam eſſe conſtaret.

Placentæ ſitus à variis variè deſcribitur; alii eam anticam Uteri ſedem, alii poſticam, alii dextram, alii ſini-

ſtram occupare ſcribunt: *obſervavi placentam* (ait *Fallopius*) *ſemper hærere alteri uteri ipſius parti, in quam deſinit foramen à meatu ſeminario veniens, atque illud quoque notavi, foramen hoc eſſe quaſi centrum totius ſpatii, quod à placenta occupatur.* Quid verò de illo ſentiamus, paucis expediemus, dicendo certum ac determinatum Placentis locum haud aſſignari poſſe, quoniam Ovum in Uteri cavitate exiſtens primis diebus liberum eſt, nec ulli ejus parti firmiter annectitur; ſed in hanc vel illam ejus regionem vertitur, cui, ſi diutius adhæreat, Placentæ beneficio adjungitur; ſi tamen adhæſionis locus nobis determinandus foret, modo relatis *Fallopii* verbis ſubſcriberemus; quandoquidem Ovum, quod motu Tubarum quaſi periſtaltico deorſum propellitur, alterutri Uteri angulo potius ob loci anguſtiam & humoris viſciditatem, ex Tubâ promanantem, quàm alibi agglutinabitur; quod ſi in utro-

utroque angulo contingat, ſuperfœtationem (cujus exempla paſſim apud Practicos extant) pro impoſſibili habemus; quam tamen admittimus ſi alteri tantùm Uteri angulo, aut lateri adhæreat: quia ſi alterutrum Tubarum orificium non impediatur, Uterique cervix non arctè claudatur; fieri poteſt, quòd ſeminalis aura per Uterum ejuſque Tubam ad Teſtem tranſeat, in eoque unum vel plura Ova fœcundet, quæ ſuo tempore ad Uterum delata, ſufficientique calore fota ſuperfœtationem efficient.

Placentæ moles pro Embryonis ætate ac robore plurimùm variat; nam dum Ovum primò in Utero recipitur, ne quidem ejus umbra conſpicitur; ſed efformato propemodum fœtu, ejus rudimenta tantum apparere incipiunt, quæ augeſcente fœtu pariter augeſcunt; ita ut Placenta jam conformata pedem circiter lata, & duos fere digitos craſſa exiſtat.

Figura ejus orbicularis cernitur; ſuperficies ejus concava, æqualis eſt, & Chorio firmiſſimè adnaſcitur; altera convexa, inæqualis, variis monticulis ſeu protuberantiis cum Utero conjungitur.

Quid autem ſit materia illa, quâ Ovum abortivum duorum vel trium menſium ſæpius obvolutum invenimus, & quam aliqui Molis annumerandam volunt; nihil aliud nobis videtur, quàm Placenta præter Naturam undique illi agglutinata.

Subſtantia ejus ſui generis eſt, à glandularum & muſculorum parenchymate multùm diverſa: inter diſſolvendum hepati aut lieni aſſimilari poteſt; quia dum diſſolvitur pariter infinitas ramificationes exhibet à Chorio oriundas; uti videre eſt Tabulâ 22.

In mulieribus ejuſdem ubique ſubſtantiæ eſt. In cuniculis verò, leporibus, & quibuſdam aliis animalibus parte quâ Chorio annectitur rubet;

alterâ verò quâ cum Utero copulatur albicat; & utraque cum fœtu simul excluditur, sic ut illa non magis quàm altera ad Uterum pertinere videatur. In suibus verò per totam gestationem Placenta nulla deprehenditur, at tantum Chorii crassities quædam apparet: idem quoque in equabus primis gestationis mensibus observari dicitur; donec post mediam gestationem in Chorio exigua tubercula carnea excrescant, quorum beneficio illud Utero cohæreat.

Ad vasa quod attinet, venam unam & duas arterias ab Umbilicalibus obtinet, quæ totam ejus substantiam perreptant, quarum propagines Utero non aliter, ac arborum radices terræ, inseruntur: quemadmodum in glanduliferis ad oculum apparebit, si revulsis ab Utero moleculis, liquorem siphonis beneficio versus eas per umbilicalia vasa propuleris; nam vasorum umbilicalium ramusculi ex Uteri poris retracti eriguntur;

ac bellè admodum conſpiciuntur: contra verò protuberans Uteri portio exiguis foraminibus perforatur, quæ vaſorum umbilicalium propaginibus ex adverſo correſpondent; nec ullum Uteri vaſorum in moleculas ſeſe inſinuantium revelatur indicium: quapropter non immeritò ambigitur, num Placentulæ illæ ulla ab Utero vaſa recipiant; eoque magis cum in ſuibus & equabus Chorii vaſa ad nutritium humorem, qui inter illud & Uterum deponitur, aſſumendum ſatis apta videantur; hinc etiam patet, haud opus eſſe ut umbilicalia & Uteri vaſa per anaſtomoſes uniantur; quarum diſruptione puerperæ magnum vitæ diſcrimen incurrerent.

De Placentarum uſu & actione Anatomici haudquaquam inter ſe conveniunt; aliqui enim, qui embryonis vaſa cum Uterinis per anaſtomoſes uniri exiſtimant, ſtatuunt Placentam ſolummodo à Naturâ ideò efformatam eſſe, ut illa vaſa cu-

ſto-

ſtodiat ac fulciat: alii autem volunt illam nutriendo fœtui alimentum præparare, ac depurare, ſic ut conſimili hepatis officio defungatur: ſed cum ea à Clariſſ. *Whartono* cap. 35. de Glandulis, ſatis ſuperque refutentur, ea lubens præteribimus, ac duntaxat dicemus verum Placentæ uſum eſſe, umbilicalia vaſa fulcire, & idoneum fœtui alimentum præparare; quale autem illud ſit, & quomodo in Utero ſecernatur & ad fœtum pertingat, paucis complectemur: exiſtimamus itaque non ſanguinem, aſt lacteum quendam humorem eſſe, qui ab Utero ad fœtum defertur; quia glandulæ in glanduliferis, & Placentæ in placentiferis ab Utero ita ſejungi poſſunt, ut ne guttula quidem ſanguinis effluat; ſed ejus loco, ſi premantur, lacteus quidam humor prodeat, quem à materno ſanguine ita ſegregari credimus, ut lac in mammis, quod prout infantis ore, ſic ille venarum umbilicalium oſculis excipi-

tur, & ad fœtum traducitur; cui etiam operi non parum conferre videntur umbilicales arteriæ; quatenus (Clariss. *Harveo* teste) lacteum illum succum attenuando, venarum umbilicalium osculis accommodent.

Communis partium fœtum ambientium usus ex prædictis haud difficulter elicitur: quo defuncto unâ cum fœtu *Secundinarum* nomine foras propelluntur: atque sic tandem post novem mensium incarcerationem, mirabili ac stupendâ Naturæ industriâ prodit ex orbiculo suo in orbem fœtus, in cujus descriptione hîc subsistemus; quandoquidem in eo totus homo describendus foret, cujus tanta excellentia est, eaque perfectio, ut qui vellet eum ad amussim describere, opus haberet maximum implere volumen.

Descripsimus itaque partes genitales mulierum, quæ inexplicabili Naturæ vitio tam pravam quandoque conformationem nanciscuntur; ut

etiam peritiores sexum internoscere non potuerint; quemadmodum anno præterito ejus rei exemplum haud vulgare vidimus, quod coronidis loco hic subnectendum duximus.

Anno 1670. 27. Junii. natus est Delphis infans, quem ob pravam partium genitalium conformationem nec masculino nec fœminino nomine insigniri voluerunt, priusquam de hâc re peritiores consuluissent; qui ex virili membro, ut apparebat, perfectissimo & tumoribus sub eo Testium adinstar propendentibus masculum esse judicarunt. Vocatus itaque fuit Cornelius, qui vehementiori morbo confectus 19. Julii ex hâc vitâ commigravit. Judicabat Doctissimus illius Medicus *d'Acquet* cadaver illud mirificè nimis à Naturâ fabrefactum, quàm ut ad vermium escam sine ulteriori examine terræ mandaretur; cujus namque dissectio plurimorum Naturæ indagatorum curiositati abundè satis-

fa-

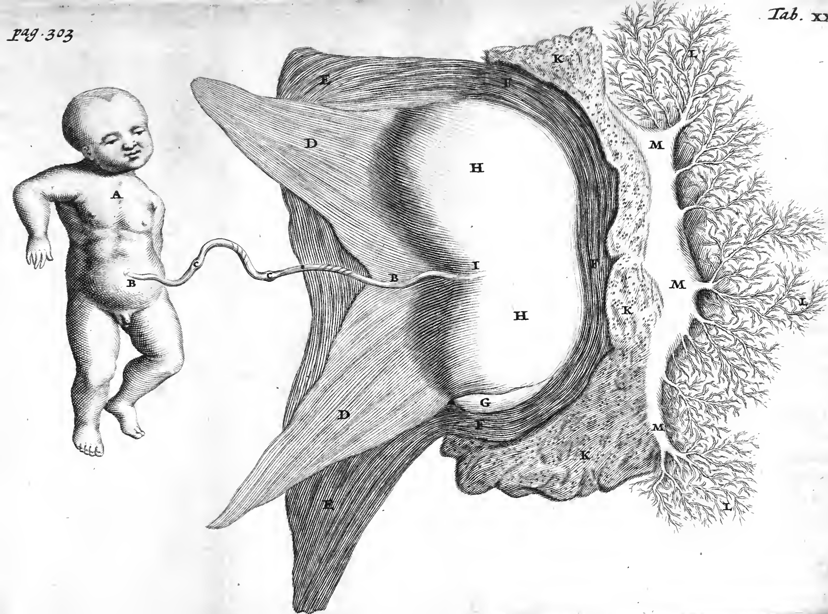
facere poterat: quapropter rogavit parentes quatenus cadaveris apertionem annuerent, qui tandem aliquando indulſerunt, ut privatim cultello anatomico ſubjiceretur. Invitati igitur à D. *d'Acquet* ad inſtituendam diſſectionem unà cum aliis hujus civitatis Medicis ac Chirurgis monſtroſam Naturæ efformationem examinaturi accedimus: præmiſsâque accuratiſſimâ externarum partium delineatione, Abdomen decuſſatâ inciſione aperuimus, quò facilius ad interiora corporis penetralia nobis aditus concederetur; & veſicâ urinariâ cum umbilicalibus arteriis ſurſum protractâ, Uterus ilico cum Teſtibus, Tubis, Spermaticiſque vaſis ſeſe videndum præbuit; porro cum nullum ſcrotum adeſſet, avidè inveſtigare cœpimus num in tuberculis aut inguinibus, virilis ſexus teſtimonia deliteſcerent; ſed fruſtra: quapropter accuratius examinavimus partem illam, quæ penem repræſentabat;

tabat; & primò per rimam in anteriori glandis parte conſpicuam (eo in loco ubi ſecundùm Naturæ ordinem ab Uracho ſive meatu urinario perforari ſolet) in veſicam urinariam tenuiſſimum ſtylum immittere conati ſumus; at protinus ille in rimæ illius limite reſtitit, nec ad ſtraminis latitudinem*protrudi potuit; quapropter ſtylum in meatum ſub Pene vulvam referentem adegimus, & ilico advertimus illum in urinariam veſicam penetrare; & ut certiores eſſemus, num ſcilicet ſub nervoſis corporibus ſpongioſa Urethræ pars cum meatu urinario deliteſceret; ſecundò, veſicam urinariam flatu diſtendimus, clauſoque vaginæ orificio veſicam urinariam ita diſtentam compreſſimus, ut videremus num flatus per Penem erumperet, aut quouſque Urethram diſtenderet; ſed nihil horum nobis videre licuit. Hiſce duobus experimentis necdum contenti, ut ab omni dubitatione

vin-

vindicaretur animus, tertiam adjecimus ac membrum illud virili non absimile transversim dissecuimus; sed præter duo nervosa corpora in Clitoride semper, ut in Pene, conspicua, ne quidem Uretheris umbram adinvenimus; quapropter sine scrupulo partem illam (tametsi glans præputio ex parte tecta omnibus modis perfectissimum Penem repræsentaret) non virile membrum esse, at muliebre *Clitoridis* nomine notum asseruimus, tantoque liberius cum videremus corpora illa nervosa, postquam ad pollicis transversi latitudinem simul juncta supra vaginam excurrissent, in duas partes dividi; easque, priusquam ad urinariam vesicam pertingerent, Clitoridis more ad Vaginæ latera descendentes utrimque ossibus Pubis implantari.

Ex jam dictis satis superque liquet infantem hunc Puellam tantùm fuisse ingenti Clitoride præditam.

A
B
C
C
B
D
D
E
E
E
F
F
F
G
H
H
I
K
K
K
L
L
L
M
M
M

TABULA VIGESIMA-SECUNDA

Abortum trium mensium cum Secundinis exhibet.

A. *Abortus.*
B. *Umbilicus.*
C. *Umbilici inæqualitates sive nodi.*
DD. *Membranæ Amnii duæ partes expansæ.*
EE. *Membranæ Chorii partes expansæ.*
FF. *Amnii & Chorii partes complicatæ.*
G. *Allantoidis portio Amnio nudata.*
HH. *Allantoidis sive membranæ urinariæ pars inflata quatenus sub Amnio collocatur.*
I. *Umbilici in Placentam insertio.*
KK. *Compacta Placentæ pars necdum explicata.*
LL. *Placentæ pars à se invicem diducta, ut ramificationes ejus conspiciantur.*
MM. *Posterior Chorii pars à quâ Placentæ ramificationes arborum adinstar proficiscuntur, antequam sese in Uteri poros insinuant.*

TABULA VIGESIMA-TERTIA

Infantis Partes Genitales externas malè conformatas exhibet.

A. *Clitoris accuratam Penis virilis figuram repræsentans.*
B. *Glans Clitoridis denudata.*
CC. *Pudendi labia.*
DD. *Protuberantiæ Testiculos quodammodo repræsentantes.*

TA-

A
B
C
C
D
D

TABULA VIGESIMA-QUARTA

Ejuſdem Infantis partes Genitales internas exhibet.

Figura I. Clitoridem exhibet.

A. *Clitoris.*
B. *Glans Clitoridis.*
CC. *Crura Clitoridis.*
DD. *Musculi Clitoridis partes abſciſſæ.*

Figura II. Urethram apertam exhibet.

A. *Meatus urinarius apertus.*
B. *Vaginæ orificium.*
C. *Collum Veſicæ.*
D. *Clitoridis pars ad latus retracta.*

Figura III. Vaginam apertam exhibet.

A. *Rugoſa Vaginæ ſubſtantia.*
B. *Vaginæ orificium apertum.*
C. *Uteri oſculum.*
DD. *Pudendi labia retracta.*

Figura IV. Uterum cum annexis exhibet.

A. *Uteri fundus.*
BB. *Collum Uteri diſſectum.*
C. *Rugoſa Colli uterini cavitas.*
D. *Vaginæ pars.*
EE. *Tubæ abſciſſæ.*
FF. *Teſticuli.*
GG. *Ligamenta Uteri Rotunda.*

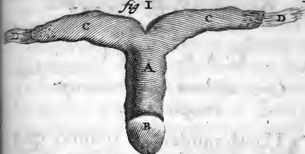
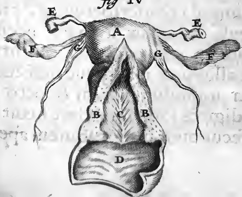

fig I
C
C
D
D
A
B

fig II
C
A
B
D

fig III
C
A
R
D
D

fig IV
E
E
A
F
F
G
G
B
C
B
D

CAP. XVI.

Cuniculorum Generationem complectens.

QUandoquidem ea omnia, quæ præcedentibus capitibus tradidimus, in hominibus ad oculum demonſtrari nequeant; ad brutorum diſſectiones nos contulimus, ac elegimus ea, quorum nobis maxima copia ſuppeditari poterat, quorum coëundi tempora exactè notari, & quæ plures fœtus ſimul eniti conſueverunt; ut quod in uno deeſſet, in altero examinari poſſet: ſicque in hunc finem præ cæteris ſelegimus cuniculorum genus. Et ut certo quodam ordine ſingula conſcriberemus, primò cuniculi fœmellæ à mare necdum compreſſæ genitales partes intueri nobis allubuit; illâ itaque diſſectâ vaginam admodum latam & octo circiter digitos longam videre licuit; eâque ſecundùm longitudinem apertâ, in

in superiori ejus parte semilunari septo divisâ duo constricta oscula prominebant, utriusque nempe cornu principium; uterus enim in cuniculis statim ab ipsâ vaginâ in duas partes dirimitur, quarum una dextrorsum, altera sinistrorsum vergit ad trium plus minus digitorum latitudinem, ubi ilico coarctantur, & cum Oviductibus continuantur; qui in hisce animalibus peculiarem situm obtinent; quoniam leniter inflatis uteri cornibus non extuberant, nec flatus in eos penetrat propter laxas quasdam fimbrias instar valvulæ intestini Coli concidentes. Oviductus illi gracili principio à cornibus exorti ad quinque circiter digitorum longitudinem serpentino ductu sensim magis ac magis sese dilatando ultra Testiculos excurrunt, donec versus illos retorqueantur, & infundibuli adinstar terminentur, quorum una extremitas cum Testibus, altera per gracillimam membranam rursus cum

uteri cornu copulatur; ita ut hoc membranoſo vinculo ſeſe contrahente, infundibulum verſus Teſtes cogatur, eoſque amplexetur; cui etiam contribuere videtur vinculum, mediante quo cornu extremo annectuntur Teſticuli; qui licet exigui, plurima tamen Ova limpidiſſima in ſe continebant, quibus diſſectis liquor viſcidus inſtar albuminis exprimebatur. Hâc præmiſſâ

Dimidiâ horâ poſt coitum aliam aperuimus; cujus uteri cornua aliquantulum rubicundiora vidimus; Teſticulorum verò Ova necdum immutata erant, niſi forſan pauxillulum de limpitudine ſuâ remiſiſſent: in vaginâ autem uterive cornibus nihil omnino ſeminis aut quid ei ſimile deprehendere potuimus.

Sex circiter horis poſt coitum aliam diſſecuimus; in cujus Teſticulis Ovorum folliculi ad rubedinem vergebant, ex quibus acu pertuſis materia lenta ac limpida erumpebat, ſubſe-

ſequente cruore è ſanguineis vaſculis per folliculos diſperſis promanante: ſemen quoque in hâc nequaquam inveſtigare potuimus.

Viginti quatuor horis poſt coitum aliam cultro ſubjecimus; in cujus uno Teſticulo tres, in altero quinque Ovorum folliculos admodum immutatos comperimus; nam qui prius limpidi nulloque colore præditi erant, nunc opaci & diluto-rubicundi evaſerant, in quorum ſuperficiei medio perexigua veluti papilla ſeſe manifeſtabat; in diſſectorum folliculorum medio pauxillum liquoris limpidi, & in circumferentiâ materia quædam ſpiſſior ac ſubrubens conſpiciebatur.

Viginti ſeptem horis poſt coitum aliam inſpeximus, cujus uteri cornua cum Oviductibus magis ſanguinea deteximus, Oviductus quoque extremitas inſtar infundibuli Teſtes undique amplectebatur; in folliculorum mediâ ſuperficie, quemadmodum in præcedentibus, exiguæ papillæ emi-

nebant, per quas preſsâ Teſticulorum ſubſtantiâ liquor limpidus proſiliebat, quem alius rubicundior denſiorque ſubſequebatur: in diſſectis uteri cornibus nulla reperimus Ova, ſed rugoſa cornuum interna tunica aliquantulum magis tumida conſpiciebatur.

Quadraginta octo poſt coitum horis aliam examinavimus, in cujus uno Teſticulo ſeptem, in altero tres folliculos immutatos invenimus, in quorum medio papillæ aliquantulum eminentiores erant, per quas preſsâ Teſticulorum ſubſtantiâ modicum liquoris albuminis inſtar extillabat, reliqua verò ſubrubens Ovorum ſubſtantia, quia nunc aliquantulum ſpiſſior erat, non tam facile quàm in præcedentibus exprimebatur.

Quinquaginta duabus horis poſt coitum aliam perluſtravimus, in cujus uno Teſticulo unum, in altero quatuor immutatos folliculos reperimus; quibus diſſectis materiam quaſi glandulo-

dulosam offendimus, in cujus medio exigua cavitas erat, in quâ cum nullum notabilem liquorem comperiremus; suspicari cœpimus num limpida eorum substantia, quæ propriis membranis obvolvitur, disrupta vel expulsa foret; quapropter Oviductus ac uteri cornua perscrutati sumus, at nihil deprehendere potuimus; rugosa tamen cornuum interna tunica admodum inflata splendebat.

Septuaginta duabus horis sive tertio à coitu die aliam inspeximus, quæ nobis longè aliam & maximè mirandam mutationem exhibuit, infundibulum enim Testiculos undique arctissimè amplectebatur, quo retracto, in lateris dextri Testiculo tres folliculos aliquantulum majores ac duriores offendimus, in quorum superficiei medio tuberculum ad modum papillæ exili foramine pertusum vidimus; in folliculorum verò dissectorum medio cavitas prorsus exinanita erat; quapropter vias, quas Ova transire

debent, iterum iterumque perquisivimus, ac invenimus in Oviductus dextri medio unum, & in ejusdem lateris cornu extremo duo minutissima Ova, qualia exhibet Tab. 26. fig. 1. quæ licet perexigua geminâ tamen tunicâ amiciuntur, ex quibus acu pertusis limpidissimus liquor prodibat; hæc quamvis incredibilia, levi tamen industriâ nobis demonstratu facillima sunt. In altero autem Testiculo quatuor folliculos invenimus, quorum tres aliquantulum magis lucidi, minorique foramine pertusi videbantur, in quorum etiam medio tantillum limpidissimi liquoris adinvenimus: at quartus folliculus obscurior erat, nec quicquam liquoris in se continebat; quamobrem Ovum ex hoc folliculo elapsum suspicabamur, quâ de causâ ejusdem lateris cornu & Oviductum perscrutati sumus, ac unicum tantùm Ovum in ipso cornu principio deprehendimus, perpusillis alterius lateris Ovis simillimum: unde

unde liquet Ova jamjam è Testibus exclusa aliis adhuc in Testibus hærentibus decuplo minora esse, quod eatenus contingere nobis videtur, quatenus scilicet in Testibus existentia adhuc aliam materiam complectuntur, illam scilicet, ex quâ glandulosa folliculorum substantia provenit.

Quarto à coitu die aliam aperuimus, in cujus uno Testiculo quatuor, in altero tres globulos seu folliculos exinanitos invenimus; & in utriusque lateris cornibus totidem Ova præcedentibus majora, magnitudinem cit. Tab. fig. 2. referentia, quæ non in Oviductus, aut cornuum principiis hærebant, sed versus horum media nunc provoluta erant; in eorum capacitate aliud quasi Ovum innatare longè clarius quàm in præcedentibus conspeximus: vidimus præterea in Testibus præter hos folliculos, ac alios masculino necdum semine irroratos quatuor vesiculas nigricantes,

ex

ex quibus apertis ſanguinis grumus depromebatur; illud, cum in aliis cuniculis ſæpius obſervaverimus, tanquam minus rarum ſilentio involutum relinquemus.

Quinto à coitu die aliam diſſecuimus, in cujus Ovariis ſive Teſticulis ſex exinanitos folliculos notabili papillâ præditos enumeravimus, per cujus foramen mediocrem ſetam in eorum cavitatem facilè inſeruimus: totidem quoque Ova ad magnitudinem cit. Tab. fig. 3. in diverſis uteri partibus invenimus, quibus tam laxè adjacebant, ut ſolo flatu quaquaverſum facilè propellerentur: horum interna tunica magis adhuc conſpicua evaſerat.

Sexto poſt coitum die inſpeximus aliam, in cujus uno Teſticulo ſex folliculos exinanitos, & in ejuſdem lateris cornu quinque tantùm Ova prope vaginam in cumulum quaſi redacta invenimus: in alterius verò lateris Teſticulo quatuor folliculos exina-

nanitos, & in ejus lateris cornu unum tantùm Ovum comperimus; cujus diversitatis causam suspicamur, vel quòd aliquot Ova undoso uteri motu, intestinorum motui peristaltico non absimili, deorsum versus vaginam delata, foras propulsa fuerint; vel quòd in folliculis consumpta ad uterum non pervenerint; vel alio quopiam modo sinistrum eventum habuerint. Horum Ovorum magnitudinem exhibet cit. Tab. 26. fig. 4.

Septimo à coitu die aliam examinavimus; in hujus Ovariis exinanitos aliquot folliculos præcedentibus majores, rubicundiores, ac duriores perspicati sumus; & totidem transparentes tumores sive cellulas in diversis uteri partibus conspeximus; ex quibus apertis Ova multo majora utpote cit. Tabulæ fig. 5. magnitudinem referentia exeruimus; in his præter internam tunicam longè conspicuam, & limpidissimum humorem nihil conspeximus. Mirandum est Ova

tam

tam exiguo temporis ſpatio tantam liquoris copiam imbibere, ut quæ antea facilè, jam difficillimè ex utero deſumantur.

Octavo à coitu die aliam aperuimus, in cujus dextro uteri cornu unam, in ſiniſtro duas cellulas vidimus; harum una fere duplo major erat alterâ: ita enim Natura quandoque variat, ut non tantùm in diverſis ejuſdem ſpeciei animalibus eodem poſt coitum tempore diſſectis, ſed etiam in uno eodemque diverſæ magnitudinis Ova reperiantur; quæ tamen omnia determinato partus tempore ſimul excluduntur. In apertis uteri cornibus vidimus Ova aliquantulum adaucta, quæ omnia, priuſquam in totum eximere poteramus, diſruptis tunicis limpidiſſimum ſuum liquorem profundebant: quâ de causâ aliam octavo ſimiliter à coitu die diſſectam tentavimus; cujus dextrum uteri cornu in duos, & ſiniſtrum in quatuor tranſparentes tumores ſive cel-

cellulas elatum vidimus, è quibus ut eximeremus Ova ſummam diligentiam & attentionem adhibuimus; at ſimulac ad ea perveneramus, eorum tunicæ præ teneritudine pariter diſrumpebantur; quo viſo reliqua quæ ſupererant Ova unà cum utero elixavimus, & eorum contenta albuminis inſtar induruerunt. Interna cellularum ſubſtantia, in parte quâ Hypogaſtrica vaſa excipit, tumidior ac rubicundior evaſerat.

Nono à coitu die aliam vetulam diſſecuimus, hujus Teſticuli fere duplo majores erant, quàm in junioribus; in dextro duos, in ſiniſtro quinque folliculos nuper exinanitos vidimus, & præter hos adhuc alios admodum palleſcentes, quos præcedentis coitus eſſe totaliter nondum abolitos judicabamus, tametſi plerumque tantùm ſubcineritia puncta relinquant, quibus Teſticulorum debetur adauctio. Poſtremi coitus folliculi papillâ obſiti, alii verò plani exi-

existebant. In cornu dextro duæ, in sinistro quinque supereminebant cellulæ, quarum substantia reliquis uteri partibus rarior ac pellucidior multis venarum arteriarumque propaginibus intertexebatur: apertis quibusdam cornuum cellulis, Ova quidem intueri, ast integra eximere non licuit; quapropter Ovorum contentum in ipsâ cellularum capacitate rimari coacti, illud adinstar crystalli limpidum invenimus; in cujus medio nubecula quædam rara & exilis innatare conspiciebatur; quæ in aliis cuniculis nono pariter à coitu die dissectis propter summam exilitatem visum subterfugiebat. Interna cellularum substantia, ea nempe quæ Hypogastrica vasa recipit, præ reliquis magis tumida jam placentarum primordia exhibebat.

Decimo à coitu die inspeximus aliam; in cujus Testiculo dextro unicum exinanitum folliculum invenimus, qui ob sanguinea vasa copiosè per

per eum sparsa rubicundior erat, minorique papillâ præditus; in hujus cineritiæ substantiæ medio adhuc perexigua cavitas apparebat: in sinistro verò Testiculo sex ejuscemodi folliculos adinvenimus. In Uteri cornubus tot etiam cellulas; unam scilicet in dextro & sex in sinistro transversi digiti latitudine à se invicem distantes offendimus, in quarum medio rude mucilagineum embryonis delineamentum velut vermiculus delitescebat, uti exhibet citatæ Tab. fig. 8. Placenta quoque clarè conspiciebatur, cui Ovum mediante suo Chorio annexum erat. Ovorum unà cum Utero concoctorum materies, albuminis instar induruit, eundemque saporem referebat, ac elixa consolidataque Testiculorum Ovorum substantia.

Duodecimo à coitu die aliam aperuimus, in cujus uno Testiculo septem, in altero quinque folliculos exinanitos reperimus; totidemque

cellulas uterinas præcedentibus jam multo majores ac rotundiores, in quarum medio embryo tam conspicuus erat, ut artus quodammodo dignoscerentur, in cujus pectoris regione duo puncta sanguinea, ac totidem albescentia sese in conspectum dabant; in abdomine mucilaginea quædam substantia hinc inde ad rubedinem vergens exoriebatur. Plura in hoc informi animalculo ob teneritudinem cernere non licuit.

Decimo-quarto à coitu die aliam dissecuimus; cujus Uteri cellulas adhuc majores evasisse, & plura ac turgidiora vasa sanguinea ad se allexisse conspeximus; advertimus quoque cellulas, quò magis augescunt, eò magis ad se invicem accedere, & earum interstitia diminui. Membranæ vero Amnios & Chorion unà nectebantur, quæ quamvis crassiores ac robustiores appareant, difficilius tamen, quam in Ovis integrè ex Utero exemptis, à se invicem disjunguntur;

qui-

quibus disruptis embryonem vidimus, qualem exhibet cit. Tab. fig. 10. capite scilicet prægrandi ac pellucido, cum cerebello in apicem porrecto: oculi prominuli, os hians, & quodammodo etiam auriculæ jam dignosci poterant: spina per dorsum albicante colore in longum protendebatur, quæ circa sternum inflexa carinam referebat; ad cujus latera tenerrima vasa sanguinea excurrebant; quorum ramificationes ad dorsum & pedes extendebantur. In pectoris regione duo puncta sanguinea præcedentibus majora cordis ventriculorum rudimenta præ se ferebant; ad quorum latera totidem albescentia puncta loco pulmonum visebantur. In aperto abdomine primò subrubens sese manifestabat hepar; albicans deinde corpusculum, cui instar fili contorti materia mucilaginea annectebatur, ventriculi ac intestinorum primordia. Quæ omnia in sequentibus majorem tantùm molem ac perfectio-

nem acquirunt: & ne eadem toties repetita narratio nauſeam moveat, reliquas diſſectiones in hoc cuniculorum genere inſtitutas conſultò præteribimus, unicâ duntaxat exceptâ, quam penultimo geſtationis die inſtituimus; ut ea, quæ in prioribus confuſè tantùm dignoſcebantur, in hâc eluceſcant.

Vigeſimo-nono demum à coitu die (qui eſt penultimus geſtationis) inſpeximus aliam, quæ ſex hebdomadibus ante pepererat, & in coitu, quo fœcunda reddita eſt, omnem craſſiorem maſculini ſeminis portionem remiſerat, quæ limpidiſſimæ cujuſdam gelatinæ conſiſtentiam quodammodo referebat. In hujus Ovariis undecim exiguos folliculos albicantes offendimus; & adhuc alios longè minores, à Teſtium ſubſtantiâ parum aut nihil diſcrepantes. Videntur Ovorum folliculi in Teſtibus non in totum evaneſcere, ſed aliquod in illis punctum relinquere; unde procul-
dubio

dubio contingit, quòd cuniculi quò sæpius pluresve fœtus ediderint, eò etiam Testiculos majores ac albicantiores habeant; sic ut ex solâ Testium inspectione, an sæpius pepererint, & plures fœtus habuerint, conjicere valeamus. Ovario perlustrato ad Uterum progredimur, quem non amplius in cellulas distinctum, sed instar infarcti farciminis undique distentum comperimus; qui motu undoso, peristaltico non absimili, ita agitabatur, ut fœtus vaginæ proximiores membranis adhuc obvoluti in lucem prodirent; idque adeò præproperè, ut nisi totum extirpassemus Uterum, haud dubiè omnes expulsi fuissent. Dissecti Uteri crassities vix major erat quàm in vacuis; secus ac in mulieribus accidere diximus: in illius cavitate undecim fœtus calcitrantes conspeximus, qui mediante membranâ Chorio, quâ omnes seorsum involvuntur, tam arctè simulcopulabantur, ac si uno eodemque Chorio inclusi

fuiſſent. Singuli fœtus Chorion ab arteriâ Omphalo-meſentericâ ſanguinem ſuum accipiebat, & Amnio proximè incumbebat. Ad membranarum figuram penitius examinandum, primò per tubulum Amnium flatu diſtendimus, quòd figuram renis nobis exhibuit, in quo nihil omnino liquoris continebatur; quo viſo tubulum per foramina in albicante Placentæ parte conſpicua in membranam urinariam immiſimus, quâ methodo vidimus eam pluribus quaſi cellulis excavari, quarum capacitas alteri, in quâ fœtus erat, non multum cedebat: in membranâ hâc urinariâ drachmam ſemis liquoris urinoſi offendimus, cujus ingreſſum ut inveſtigaremus, ſyphonis beneficio primò liquorem, deinde flatum per Pudenda in veſicam urinariam immiſimus, ſed neutrum eorum in membranam urinariam adigere potuimus. Placenta in hiſce animalibus illud peculiare obtinet, quod licet unica ſit, duplici tamen ſubſtan-

tiâ conſtet, rubicundâ unâ & albicante alterâ, quæ licet facilè à ſe invicem ſeparentur, utraque tamen in partu unà cum fœtu excluditur. Albicans placentæ ſubſtantia, quæ inter rubram & Uterum medium occupat, ſex vel ſeptem ut plurimum foraminibus perforatur, quibus inflatis rubra placentę portio inſtar ſpongiæ intumeſcit. Placenta hæc duplici vaſorum genere gaudet, duas arterias habet ab arteriæ Magnæ trunco, & unicam venam ab Hepaticâ ortam, quæ antequam Placentam ſubeunt in varios ramos finduntur, qui promiſcuè ad omnes ejus partes excurrunt.

Ex iis, quæ circa cuniculorum aliorumque animalium diſſectiones multiplici experientiâ edocti ſuperius memoravimus, conſtat

Primò, falli eos, qui dicunt tam conjugatas quam virgines Ova toties memorata ſæpiſſimè excernere; quoniam glandulofa ſubſtantia, cujus beneficio illa è Teſtibus exturbantur,

tantummodo post coitum fœcundum inter Ovorum folliculos excrescat.

Secundò, quod Ova intra spatium duorum vel trium dierum ad magnitudinem cerasi nigri majoris non excrescant, quoniam illa masculino semine irrorata per tres dies in cuniculis, & in aliis animalibus, quæ diutius Uterum gerunt, per aliquot septimanas in Testibus immorentur, in iisque sensim magis & magis diminuantur, donec decuplo quam ante coitum minora per crassiusculam earum membranam expellantur, & ab Oviductibus excepta ad Uterum deducantur, ubi ratione superius enarratâ incrementum sumunt.

Tertiò, non dari fœtus humanos triduanos aut quatriduanos; quia in cuniculis, quæ tantum per 31. diem uterum gerunt, Ova tertio duntaxat die ad Uterum pertingunt, in quibus nono à coitu die solummodo nubecula vix conspicienda comparet, quod adhuc longè tardius contingit in iis anima-

animalibus, quæ diutius Uterum gerunt, & quorum Ova plusquam per mensem limpidissima permanent.

Quarto, erroris arguendam esse vulgarem illam opinionem, fœmellas in coitu fœcundo semen semper retinere; nam cunicula 29. post coitum die dissecta, statim à coitu exceptum masculi semen remiserat, & nihilominus undecim fœtus utero complectebatur; quod in aliis etiam cuniculis nobis sæpius observare licuit.

Atque sic Tractatum nostrum de Mulierum Organis generationi inservientibus D. O. M. propitio exegimus, quem Cordatorum Virorum judiciis lubens submittimus, non ut libidini vel minimus adjiciatur stimulus, sed ut veritas, & Reip. Medicæ commodum magis magisque promoveatur; & nunquam satis admiranda Omnipotentis providentia, quâ humani generis propagationem ac conservationem tam miraculosè tuetur, omnibus & singulis innotescat.

TABULA VIGESIMA-QUINTA

Cuniculi partes genitales exhibet.

AA. *Vagina.*

B. *Vesica urinaria.*

CC. *Uteri Cornua antrorsum protracta.*

DD. *Oviductus principium à Cornu exortum.*

EE. *Oviductus extremitas instar infundibuli sensim dilatata.*

FF. *Infundibuli cavitas Testes excipiens.*

GG. *Membranosum vinculum infundibulum Uteri Cornu annectens.*

HH. *Infundibuli portio Testibus annexa.*

II. *Ovaria sive Testiculi sursum protracti.*

KK. *Membranosum vinculum Ovarium Uteri Cornu annectens.*

LL. *Membrana tenuissima inter duo vincula existens.*

MM. *Vasa sanguinea ad Testes excurrentia.*

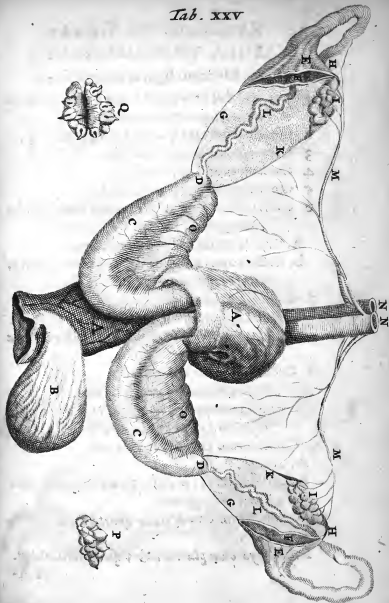
NN. *Venæ Cavæ & arteriæ Magnæ portiones.*

OO. *Hypogastrica vasa ad uterum delata.*

P. *Cuniculi Testiculus in quo secundo à coitu die folliculorum papillæ apparent.*

Q. *Testiculus in quo tertio à coitu die folliculorum crassities & cavitates, in quibus Ova delituernnt, apparent.*

TA-

Tab. XXV
A
A
B
C
C
D
D
E
E
F
F
G
G
H
H
I
I
K
K
L
L
M
M
N N
O
O
P
Q

TABULA VIGESIMA-SEXTA

Varias Ovorum figuras complectens.

Fig. 1. *Exhibet Ova prout tertio à coitu die in cuniculorum utero reperiuntur.*

2 *Cuniculorum Ova quartæ à coitu diei.*

3 *Cuniculorum Ova quintæ diei.*

4 *Cuniculorum Ova sextæ diei.*

5 *Cuniculorum Ova septimæ diei.*

6 *Cuniculorum Ova octavæ diei in utero cellulas efformantia.*

A. *Cellula uterina Ovum complectens.*

B. *Cellula aperta, in cujus Ovo præter liquorem nihil conspicitur.*

7 *Cuniculorum Ova nonæ diei.*

A. *Cellula uterina.*

B. *Cellula aperta, in cujus Ovo exilis nubecula comparet.*

8 *Cuniculorum Ova decimæ diei.*

A. *Cellula vasculis sanguineis referta.*

B. *Cellula adaperta, in cujus Ovo Embryo ut informis galba conspicitur.*

9 *Cuniculorum Ova duodecimæ diei.*

A. *Cellula.*

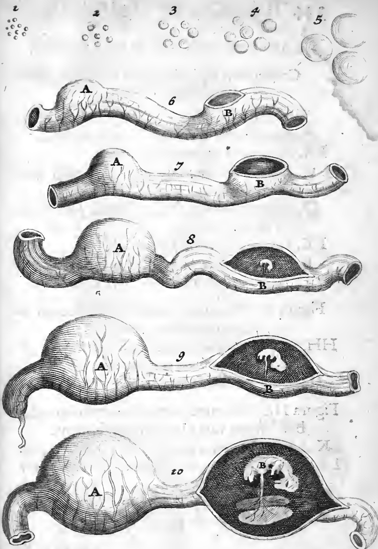
B. *Cellula aperta, in cujus Ovo Embryonis delineamenta apparent.*

10 *Cuniculorum Ova decimæ-quartæ diei.*

A. *Cellula.*

B. *Embryo cum placentâ & vasis umbilicalibus.*

TA-

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B

TABULA VIGESIMA-SEPTIMA

Cuniculum viginti novem dierum cum Secundinis exhibet.

Figura I.

A. *Cuniculus in Membranâ Amnio conclusus.*

BB. *Membrana Amnios flatu distenta.*

CC. *Membrana urinaria inflata varias quasi cellulas efformans.*

D. *Corpus glandulosum* Everhardi, *seu albicans Placentæ portio.*

EE. *Rubicans Placentæ portio.*

F. *Vasa Omphalo-mesenterica* Needhami *ad Chorion (quod ablatum est) excurrentia.*

Figura II. Placentæ partem posteriorem ab Utero avulsam exhibet.

HH. *Corpus glandulosum* Everhardi *sex vel septem foraminibus perforatum.*

II. *Rubra Placentæ portio.*

Figura III. Placentæ partem anteriorem exhibet, quam vasa Umbilicalia subeunt.

K. *Linea Placentam quasi in duas partes dividens.*

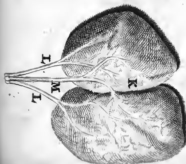
LL. *Arteriæ Umbilicales variis ramificationibus per Placentam dispersæ.*

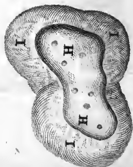
M. *Vena Umbilicalis similiter per Placentam dispersa.*

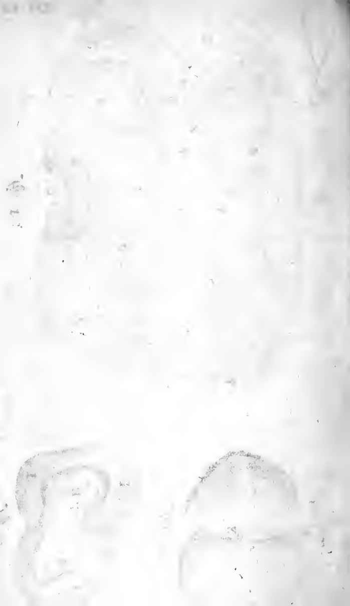
Tab XXVII

fig I

A B C D E F

INDEX
RERUM MEMORABILIUM.

Y

vi-

Ute-

FINIS.

